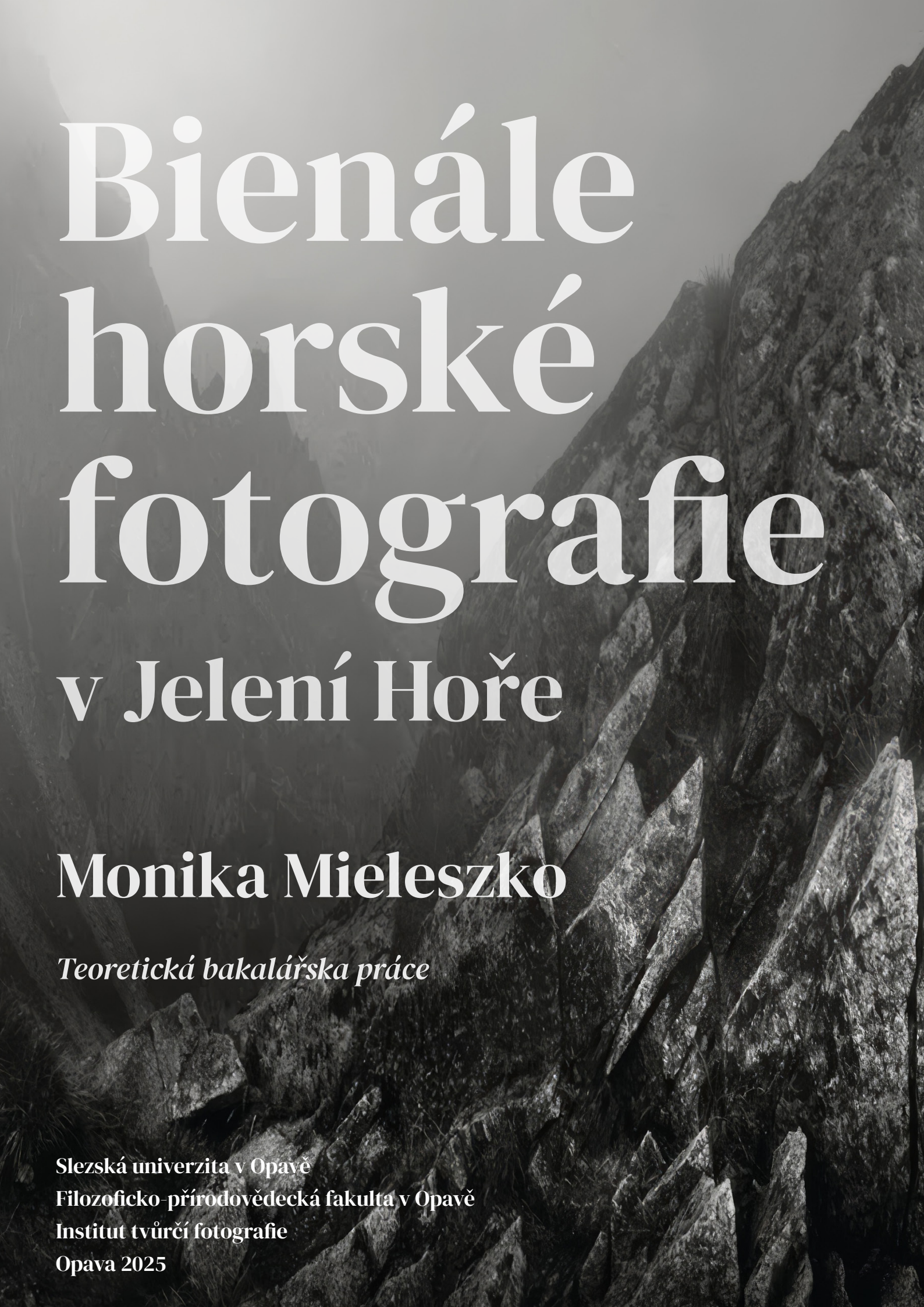

Bienále horské fotografie v Jelení Hoře

Monika Mieleszko

Teoretická bakalářska práce

Slezská univerzita v Opavě
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2025

Bienále horské fotografie v Jelení Hoře

Jelenia Góra Mountain Photography Biennale

Monika Mieleszko

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: prof. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.
Oponent: MgA. Arkadiusz Gola, Ph.D.

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie
Obor tvůrčí fotografie

Opava 2025

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2024/2025

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Studentka: Monika Mieleszko

UČO: 57600

Program: Tvůrčí fotografie

Téma práce: Bienále horské fotografie v Jelení Hoře

Téma práce anglicky: Jelenia Góra Mountain Photography Biennale

Zadání: Ve své práci budu popisovat genezi a vývoj nejstarší fotografické soutěže s horskou tematikou v Polsku – Bienále horské fotografie v Jelení Hoře. S využitím pramenů, mimo jiné všech dosavadních katalogů výstavy a výpovědí autorů i osob spojených s tímto projektem, budu analyzovat jednotlivé ročníky Bienále. Zaměřím se na zastoupené směry a styly, přičemž budu věnovat pozornost typu přihlašovaných a vystavovaných děl (zohledním stylové i formální rozdíly), složení poroty, oceněným účastníkům a povýstavním expozicím. V práci se budu rovněž snažit zachytit vliv Bienále na fotografickou scénu v regionu. Samotná soutěž spolu s doprovodnými výstavami a plenéry jednoznačně překročila hranice Krkonoš i Polska. Díky rozhovorům se současnými organizátory do práce zahrnu také poznámky týkající se jejího možného vývoje a plánů pro nadcházející ročníky.

Literatura:
Karkonosze: fotografia klasyczna 1945–2021 = Krkonoše: klasická fotografie 1945–2021, ed. J. Mielech, přel. H. Jankowska, J. Rozbroj, Galeria BWA w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2021.
J. Bortkiewicz et al., Karkonosze, Wojewódzki Dom Kultury – Jelenia Góra / Galeria „Foto-Medium-Art." – Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 1984.
Povýstavní katalogy Bienále horské fotografie, Jelenia Góra, léta 1980-2024.
Biennale Fotografii Górskie 1980–2008: Karkonosze, wybór, výběr fotografií, odborné ved. W. Zawadzki, E. Andrzejewska, Jeleniogórskie Centrum Kultury / nakladatelství C2 Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 2008.
Historia fotografii ed. J. Hacking, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2014.

Vedoucí práce: prof. Mgr. Jiří Siostrzonek, Ph.D.

Datum zadání práce: 18. 4. 2025

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

ABSTRAKT
V této práci je popsána geneze a vývoj nejstarší fotografické soutěže s horskou tematikou v Polsku – Bienále horské fotografie v Jelení Hoře. Pozornost byla věnována zastoupeným směrům a stylům, typu přihlašovaných a vystavovaných děl (s přihlédnutím ke stylovým a formálním rozdílům), složení poroty, oceněným účastníkům a povýstavním expozicím. V práci byl rovněž sledován vliv Bienále na fotografickou scénu v regionu. Samotná soutěž spolu s doprovodnými výstavami a plenéry zcela jistě překročila hranice Krkonoš i Polska. Na základě rozhovorů se současnými organizátory byly do práce zahrnuty také poznámky týkající se možného vývoje Bienále a plánů pro jeho nadcházející ročníky.

Kličová slova
Bienále horské fotografie, horská fotografie, krajinářská fotografie, fotografie Krkonoš, historie fotografie, fotografické soutěže, elementární fotografie, kurátorská činnost, vizuální umění, Jelení Hora.

ABSTRACT
This thesis examines the origins and development of the oldest photography competition focused on mountain themes in Poland – the Mountain Photography Biennale in Jelenia Góra. Attention was given to the represented artistic directions and styles, with a particular focus on the types of submitted and exhibited works (including both stylistic and formal aspects), the composition of the jury, awarded participants, and post-exhibition presentations. The study also considers the Biennale's impact on the regional photography scene. The competition, together with its accompanying exhibitions and outdoor workshops, has clearly extended beyond the borders of the Karkonosze Mountains and Poland. Based on interviews with current organizers, the thesis also includes insights regarding potential future developments and plans for upcoming editions.

Key words
Mountain Photography Biennale, mountain photography, landscape photography, photography of the Karkonosze Mountains, history of photography, photography contests, elemental photography, curatorial practice, visual arts, Jelenia Góra.

Prohlášení
Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jsem pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech.

Souhlas ze zveřejněním
Souhlasím, aby tato bakalářská práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě.

V Opavě, 18. dubna 2025 Monika Mieleszko
© Monika Mieleszko | ITF FPF Slezské univerzity v Opavě

Poděkování
Ráda bych poděkovala osobám spojeným s Bienále horské fotografie, které si našly čas na rozhovor a podělily se se mnou o cenné postřehy a názory: Marku Szyrykovi, Januszi Nowackému, Marcinowi Bawcovi a Danielu Koszelovi.

Zvláštní poděkování patří Tomaszi a Joanně Mielechovým za setkání a poskytnuté materiály, bez nichž by tato práce nemohla získat svou současnou podobu.

Obsah

Úvod 11

1. Cíl a rozsah práce 12

2. Metody výzkumu 14

3. Struktura práce 14

Kapitola 1: Horská fotografie – úvod do tématu 15

1.1. Definice horské fotografie 17

1.2. Historický přehled – počátky horské fotografie a její vývoj 17

1.3. Rozvoj horské fotografie v Polsku 24

1.4. Nejdůležitější směry a styly v horské fotografii 37

Kapitola 2: Historie Bienále horské fotografie 43

2.1. Geneze Bienále 45

2.2. Organizátoři a instituce podporující akci 49

2.3. Změny a rozvoj formátu Bienále v průběhu let 51

Kapitola 3: Struktura a organizace Bienále 63

3.1. Proces přihlášek a výběru prací 65

3.2. Tematické a technické kategorie prezentovaných fotografií 65

3.3. Porota a kritéria hodnocení prací 73

3.4. Analýza počtu účastníků v průběhu let 76

3.5. Místa expozic povýstavních a doprovodných výstav 78

Kapitola 4: Analýza vybraných ročníků Bienále 81

4.1. Klíčové výstavy a oceněné práce 85

4.2. Dominující témata a motivy v prezentovaných fotografiích 93

4.3. Významné změny v přístupu k tématu hor v průběhu let 97

4.4. Názory účastníků na Bienále 98

Kapitola 5: Mezinárodní aspekt Bienále horské fotografie **103**

5.1. Účast zahraničních fotografů na Bienále **105**

5.2. Vliv Bienále na umělecké prostředí v Polsku, Česku a Německu **105**

5.2.1. Mezinárodní spolupráce a výměna zkušeností mezi umělci **105**

5.2.2. Příklady oceněných prací zahraničních autorů **111**

5.2.3. Vliv na propagaci horské fotografie v regionu **113**

5.3. Podobné festivaly nebo soutěže **118**

Kapitola 6: Role Bienále v rozvoji a propagaci horské fotografie **123**

6.1. Vliv události na horskou fotografii v Polsku a regionu **125**

6.2. Bienále jako prostor pro dialog o umění a horském prostředí **128**

6.3. Plány na příští ročník Bienále horské fotografie **135**

Závěr **137**

Dodatek **141**

Rejstřík jmen **155**

Seznam literatury **160**

Seznam internetových zdrojů **162**

Seznam zdrojů ilustrací **165**

Úvod

Úvod

1. Cíl a rozsah práce

Cílem této práce je analyzovat roli Bienále horské fotografie v kontextu rozvoje a propagace horské fotografie především v regionu, kde se konala samotná soutěž, ale také v Polsku a širším okolí, v sousedních zemích. Po projednání historie události je popsán její vliv na umělecké prostředí, účast tvůrců z Polska i zahraničí, stejně jako evoluce témat a stylů prezentovaných fotografií. Práce ukazuje, že Bienále není jen fotografickou soutěží, kde by každý cyklus byl uzavřen v krátkodobém rámci vymezeném termíny pro podání prací a vyhlášení vítězů. Místo toho vytváří spíše mnohorozměrný prostor pro uměleckou a kulturní reflexi nad vztahem člověka k horské krajině, rozšířený nejen na úroveň soutěže, ale také na doprovodné akce, jejichž role sahá až k formování nových a důležitých fotografických směrů v Polsku.

2. Metody výzkumu

V práci byly použity kvalitativní výzkumné metody, které se opíraly především o analýzu archivních zdrojů. Jejich hlavní část tvořily katalogy z jednotlivých ročníků Bienále. Díky nim byla provedena vizuální analýza fotografií prezentovaných během soutěží a doprovodných výstav. V práci byly také využity kontakty a rozhovory s aktuálními organizátory, umělci a účastníky Bienále. Dalšími zdroji byly teoretické práce týkající se historie fotografie a články z internetových portálů.

Použitý přístup umožnil komplexní pohled na fenomén Bienále jako jev širší než jen fotografická soutěž.

3. Struktura práce

Práce se skládá ze šesti kapitol, které systematicky pojednávají o tématu horské fotografie, a následně o vývoji struktury a významu Bienále od jeho první až po nejnovější edici v době vzniku práce, tedy od roku 1980 do roku 2024, kdy se konala XXIII. edice.

Horská fotografie – úvod do tématu
Tato kapitola definuje horskou fotografii jako obor spojující dokumentární a umělecké hodnoty. Ukazuje její vývoj a změny, které v něm nastaly v přístupu k tématu krajinářské fotografie. Zahrnuje jak světové, tak české pozadí, což pomůže vytvořit základ pro další část práce a pochopení mnoha tendencí, na kterých vyrostly zkoumané studie.

Historie Bienále horské fotografie
Představuje genezi události, počáteční edice a hlavní myšlenky, které vedly první organizátory. Zvláštní pozornost je věnována osobám, které sehrály klíčovou roli při formování charakteru Bienále a které stále píší jeho historii.

Struktura a organizace Bienále
Zde je popsán proces výběru prací, pravidla účasti a role poroty. Kapitola obsahuje také informace o místech expozice výstav a tematických kategoriích soutěže.

Analýza vybraných edic Bienále
Vybrané edice soutěže jsou analyzovány z hlediska dominantních témat, technik a estetických aspektů fotografie. Pozornost je věnována také evoluci způsobu zobrazování hor a změnám v přístupu umělců k tomuto tématu, které jsou patrné již v rámci samotné události.

A Mezinárodní aspekt Bienále horské fotografie
Kapitola analyzuje rozsah účasti zahraničních umělců a jejich vliv na uměleckou úroveň události. Diskutuje význam Bienále jako fóra pro výměnu zkušeností mezi tvůrci z různých zemí. Ukazuje také jeho roli v propagaci regionu a umělecko-kulturním dialogu.

Role Bienále v propagaci horské fotografie
Tato kapitola shrnuje vliv a význam události na rozvoj fotografického umění v regionu. Popisuje Bienále nejen jako uměleckou událost, ale také jako sociálně-kulturní jev s trvalým významem, který integruje a propaguje krajinu Krkonoš v oblasti mnohem širší než jen v místních obcích náležících k tomuto pohoří.

1

Horská fotografie – úvod do tématu

1. Horská fotografie – úvod do tématu

1.1. Definice horské fotografie

Horská fotografie je částí krajinářské fotografie, která se specializuje na zachycení horských scenérií. Fotografie z expedic jsou součástí jejich dokumentace, což v minulém století bylo důkazem o dosažení vrcholů nebo vytyčení nových tras. Její charakteristikou je spojení dokumentačního aspektu s uměleckými hodnotami, aby plně vyjádřila majestát a krásu drsné horské krajiny.

Horskou fotografii, stejně jako horské výpravy, charakterizuje schopnost poradit si a přizpůsobit se měnícím se a často extrémním povětrnostním podmínkám. Vyžaduje to od fotografa důkladnou přípravu, technické dovednosti, a v případě vysokohorských expedic také zdatnost a fyzickou přípravu. Navzdory stále rostoucímu technickému pokroku vyžadují specifické podmínky, jako vysoký kontrast scén, zimní krajiny a extrémní teploty, hluboké znalosti, trpělivost a zručnost při používání vybavení. Zachycení tohoto přírodního zázraku stále přitahuje nové nadšence horských výprav.

1.2. Historický přehled – počátky horské fotografie a její vývoj

Horská fotografie od svých počátků v 19. století nejen dokumentovala krásu a majestát vysokohorských štítů, ale také odrážela měnící se technologie, estetické ideje a přístupy k přírodě. Od expedic s těžkým kolodiovým vybavením po současné projekty analyzující antropogenní změny v krajině – historie této oblasti fotografie je příběhem snahy zachytit to, co je surové, nedosažitelné a dojemné. Umělci, jejichž tvorba je zde představena, hráli klíčovou roli při formování vizuálního jazyka hor a stali se průkopníky dalších etap rozvoje této disciplíny.

Britský fotograf Samuel Bourne (1834–1912) v roce 1863 vyplul na expedici do Indie. Pracoval v technice mokré kolodiové desky. Vydal se na tři fotografické expedice, během nichž dokumentoval vzdálené oblasti Himálaje, mimo jiné při hledání pramene Gangy. Aby umožnil zachycení krajiny v obtížném horském terénu, na expedice se vydával s desítkami nosičů, jejichž úkolem bylo nosit fotografické vybavení.[1] V roce 1870 Bourne opustil Indii, aby se vrátil do Anglie. Během svých cest pořídil více než 2 500 fotografií, které tvoří největší sbírku fotografií pořízených v Indii jedním fotografem.[2]

1 E. Lederman, *Fotografia i turystyka* [in:] *Historia fotografii* věd. red. J. Hacking, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2014, s. 89.
2 *The Manirung Pass*, https://www.metmuseum.org/art/collection/search/286879 (dostupné dne: 20.02.2025).

Obr. 1: Samuel Bourne, *Průsmyk Manirung*, 1860. Zdroj: The Metropolitan Museum of Art

Touha dokumentovat nedostupná a vzdálená místa ovlivnila rozvoj alpské fotografie v 50. letech 19. století. Francouzský fotograf Auguste-Rosalie Bisson (1826–1900) chtěl zdokumentovat výstup na Mont Blanc. Toto odvážné podniknutí bylo realizováno až na třetí pokus kvůli zhoršení počasí nebo zdravotním problémům způsobeným výškou a povětrnostními podmínkami. Nakonec výprava dosáhla vrcholu v červenci 1861.[3] Podobně jako v případě Bourne bylo nutné zaměstnat 25 nosičů[4] kteří nesli vybavení potřebné k provedení fotografií v technice mokrého kolodia. Jedna z fotografií z výpravy „Výstup na Mont Blanc přes ledovou trhlinu" z roku 1862 představuje postavy uspořádané v pózách naznačujících jejich výstup po zasněženém svahu. Stopy jejich skutečného výstupu jsou stále viditelné na svahu.[5]

3 R. Lord, *Obrazy świata* [in:] *Historia... věd.* red. J. Hacking, op. cit., s. 93.

4 B. von Brauchitsch, *Lowcy i kolekcjonerzy* [in:] *Mała historia fotografii*, red. R. Gromacka, Wydawnictwo Cykady, Warszawa 2004, s. 53.

5 *The Ascent of Mont Blanc*, https://www.metmuseum.org/art/collection/search/283137 (dostupné dne: 20.02.2025).

Obr. 2: Auguste-Rosalie Bisson, *Výstup na Mont Blanc*, 1861.
Zdroj: The Metropolitan Museum of Art

V roce 1861 Carleton Watkins (1829–1916) pořídil první fotografii údolí Yosemite v Kalifornii. Své úžasné krajiny pořizoval na velkoformátových „mamutích" negativech 18 x 22 palců, které umisťoval do speciálně vyrobeného fotoaparátu.[6] Skleněné desky byly pokrývány a vyvolávány na místě, což vyžadovalo náročný transport veškerého potřebného vybavení. Část fotografií pořizoval také pomocí stereoskopického fotoaparátu. Jeho práce dokumentující region významně přispěly k ochraně údolí, které bylo v roce 1890 prohlášeno národním parkem. Ukazují nedotčenou přírodu před rozvojem masové turistiky. V roce 1865 Watkins získal cenu „Mountain Views" na výstavě Mechanics' Institute v San Franciscu. Během své kariéry získal mnoho dalších ocenění, včetně medaile za krajinářské fotografie na Mezinárodní výstavě v Paříži.[7] Jeho vliv byl tak významný, že o něm Tyler Green v knize „Carleton Watkins: Making The West American" napsal: „Možná žádný umělec neměl větší vliv na Ameriku. Žádný fotograf 19. století nebyl větším umělcem."[8]

6 J. Lukitsh, *Amerykański zachód* [in:] *Historia... věd.* red. J. Hacking, op. cit., s. 133–135.

7 Carleton Watkins, https://www.carletonwatkins.org/about_watkins.php (dostupné dne: 20.02.2025).

8 T. Green, *Carleton Watkins: Making The West American*, cit. podle: *Carleton E. Watkins*, https://fraenkelgallery.com/artists/carleton-watkins (dostupné dne: 24.02.2025) [Překlad vlastní].

Obr. 3: Carleton E. Watkins, *Cathedral Rock, Pohled na řeku*, 1861.
Zdroj: The Metropolitan Museum of Art

Američan William Henry Jackson (1843–1942) po přestěhování do Omahy v Nebrasce fotografoval oblasti a obyvatele amerického Západu. Jeho fotografie přispěly k popularizaci tohoto regionu. V roce 1871 byl pozván, aby se stal fotografem expedice The Hayden Geological Survey, kterou vedl geolog Ferdinand Hayden. Expedice byla zaměřena na oblast podél řeky Yellowstone. V letech 1871–1878 působil jako oficiální fotograf US Geological and Geographical Survey of the Territories. Předpokládá se, že Jacksonovy fotografie dokumentující mimo jiné gejzíry a vodopády měly významný vliv na členy Kongresu Spojených států, kteří již v roce 1872 rozhodli o vytvoření Yellowstone jako prvního chráněného území. Region byl vyhlášen prvním národním parkem na světě. Jednou z nejslavnějších Jacksonových fotografií byla v roce 1873 zachycená Mount of the Holy Cross v Skalnatých horách. Jeho přínos k dokumentaci území Skalnatých hor byl tak velký, že jedna z nich, Mount Jackson v pohoří Gallatin v parku Yellowstone, byla pojmenována na jeho počest.[9]

9 William Henry Jackson, https://www.nps.gov/people/william-henry-jackson.htm (dostupné dne: 20.02.2025) i William Henry Jackson, https://www.britannica.com/biography/William-Henry-Jackson (dostupné dne: 20.02.2025)

Obr. 4: William Henry Jackson, *Kráter Castle Geyser*, 1872.
Zdroj: Yellowstone's Photo Collection

Vittorio Sella (1859–1943) byl italský fotograf, další z průkopníků horské fotografie, který jako první zachytil drsnou krásu Alp a Himálaje. Byl tvůrcem ikonických fotografií Himálaje. Během svých raných expedic do blízkých Alp zdokonaloval technické dovednosti umožňující vyvolávání kolodiových fotografií v horských podmínkách. Vytvářel také velkoformátová panoramata. Během výprav nosil fotografické vybavení vážící téměř 30 kilogramů. V letech 1889, 1890 a 1896 organizoval expedice na Kavkaz, což mu přineslo slávu. V roce 1899 se spolu s britským objevitelem Douglasem Freshfieldem vydal do Himálaje, kde pořídil fotografie během pokusu o zdolání vrcholu Kančendžengy. V roce 1909 se spolu s vévodou z Abruzzi vydal na K2, odkud také přivezl vynikající soubor fotografií hor. Jeho práce se kromě technických kvalit vyznačují dokonalým pochopením kompozice a zaměřením na detaily. Měly významný vliv na další generace horských fotografů. Jim Curran, autor knihy K2: The Story of the Savage Mountain, nazval Sellu „pravděpodobně největším horským fotografem... jeho jméno [je] synonymem technické dokonalosti a estetické vytříbenosti."[10] Jeho tvorba měla také vliv na Ansela Adamse, který napsal, že „čistota Sellova interpretace uvádí diváka do náboženského úžasu".[11]

10 J. Curran, *K2: The Story of the Savage Mountain*, cit. podle: https://www.bbc.com/news/articles/c8edg6n5xp3o (dostupné dne: 21.02.2025) [Překlad vlastní].

11 A. Adams, cit. podle: https://www.bbc.com/news/articles/c8edg6n5xp3o (dostupné dne: 21.02.2025) [Překlad vlastní]; viz také: Vittorio Sella, https://www.fondazionesella.org/photo-funds/sella-vittorio-5/ (dostupné dne: 21.02.2025) a S. G. Tilak, *Frozen in time: Rare early images of the Himalayas from*

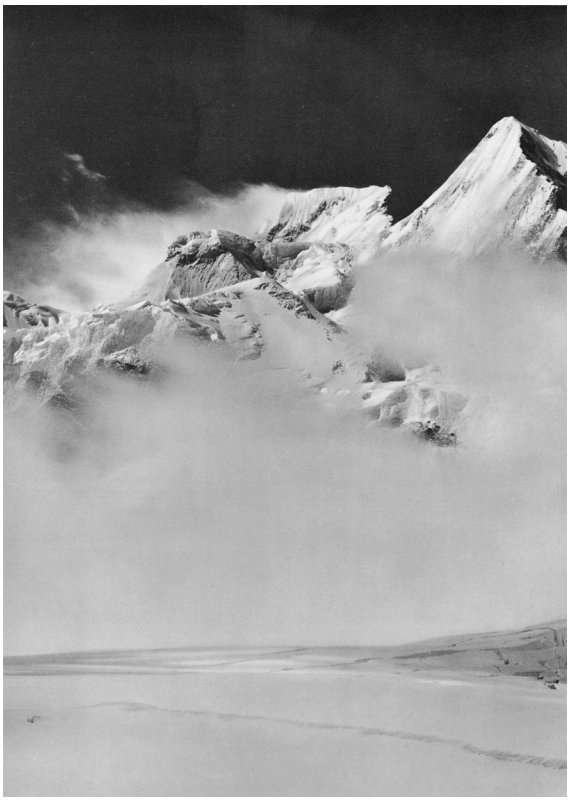

Obr. 5: Vittorio Sella, *Broad Peak, pohled z ledovce Godwin-Austen*, 1935. Zdroj:Wikipedia Commons

Ve 20. století získala horská fotografie novou tvář. V roce 1932 vznikla skupina f/64, a jedním z jejích zakladatelů byl rodák ze San Francisca Ansel Adams (1902–1984), proslulý ikonickými černobílými fotografiemi horských krajin, které pořizoval hlavně v amerických národních parcích a dalších chráněných oblastech, včetně Yosemite Valley a High Sierra. Cílem skupiny bylo odvrátit se od piktorialismu a vytvářet „čisté“, ostré, nepřetvořené velkoformátové fotografie. Tyto fotografie se vyznačovaly realismem a plnou tonální škálou.[12] Vliv Adamse na rozvoj fotografie byl obrovský. Je považován za jednoho z nejvýznamnějších fotografů 20. století. Vyvinul metodu určování expozice známou jako zónový systém. Jeho práce byla tak významná, že Alfred Stieglitz mu v roce 1936 uspořádal výstavu v An American Place. Organizoval četné workshopy, včetně těch v Yosemite Valley; vydával průvodce a fotografické knihy i vzdělávací publikace, a fotografie prezentoval na různých výstavách. V letech 1946, 1948 a 1958 získal Guggenheimovo stipendium. Láska k divoké přírodě se projevovala nejen na jeho úchvatných fotografiích, ale také celoživotním angažováním v její ochraně. V roce 1980 byl Adams oceněn Prezidentskou medailí svobody prezidentem Jimmym Carterem.[13]

12 K. Haas, *Fotografia bezpośrednia* [in:] *Historia... věd.* red. J. Hacking, op. cit., s. 280–281.

13 W. Turnage, *Ansel Adams, Photographer – Bio*, https://articles.anseladams.com/ansel-adams-bio/ (dostupné dne: 24.02.2025) i Ansel Adams, https://www.britannica.com/biography/Ansel-Adams-American-photographer (dostupné dne: 21.02.2025).

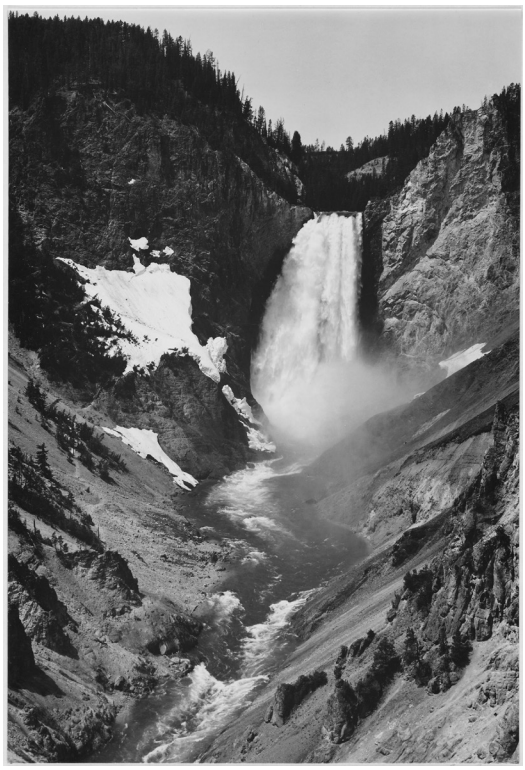

Obr. 6: Ansel Adams, *Vodopády Yellowstone*, 1941.
Zdroj: Wikipedia Commons

Americký horolezec, fotograf a spisovatel Galen Rowell (1940–2002) byl známý svými hypnotizujícími a éterickými záběry horských krajin. Jako jeden z prvních používal živé barvy, dramatické osvětlení a odvážné, dynamické kompozice. Byl zkušeným horolezcem, který fotografoval hory, aby ukázal jejich krásu svým blízkým. Jeho fotografie od počátku charakterizovalo hluboké spojení s tématem. V roce 1972 se profesionálně věnoval fotografii a v roce 1974 vytvořil obálku pro časopis „National Geographic“. Během své kariéry navštívil všech sedm kontinentů, podnikl 35 horských výprav, včetně výstupů na Mount Everest a další osmitisícovky, Patagonii a oba póly. Pracoval na zakázkách pro „Life“, „National Geographic“, „Outdoor Photographer“ a další. V roce 1984 byl oceněn cenou Ansel Adams Award za přínos fotografii a ochraně divoké přírody. Sám fotograf přiznal, že fotografování je pro něj „snaha o konzistentní spojení fotografické vize s vizualizací v mé mysli, abych vytvářel obrazy přesahující normální vnímání před mýma očima.“[14]

Walter Niedermayr (1952–současnost) je italský fotograf, jehož projekty se zaměřují na zkoumání prostoru obsazeného a formovaného člověkem. Dokumentuje horské krajiny po celém světě, zkoumá vliv lidské činnosti na tyto citlivé ekosystémy. V roce 1987 zahájil sérii fotografií

14 G. Rowell, cit. podle:
https://www.artsper.com/us/contemporary-artists/united-states/130256/galen-rowell (dostupné dne: 21.02.2025) [Překlad vlastní] i Galen Rowell, https://aboutphotography.blog/photographer/galen-rowell (dostupné dne: 21.02.2025).

horských oblastí Alpine Landschaften (Alpské krajiny). Tato série dokumentuje proměny prostředí, které autor zná od dětství. Byl svědkem přeměny téměř nedotčené horské krajiny pod vlivem rostoucí turistiky a rekreačních sportů. Niedermayr ukazuje oddělení lidské aktivity od přírodního kontextu. Nezastavěná příroda je změněna, aby vyhovovala dalším turistickým trendům. Přístup italského fotografa k tématu horské fotografie se liší od mnoha jeho předchůdců. Série fotografií nemá za cíl zachytit jednu ikonografickou scénu, ale vytváří dynamický, proměnlivý obraz reality. Každá fotografie je součástí většího celku a opakovatelnost a posuny perspektivy narušují tradiční vnímání místa a času. Díky tomu se autor vyhýbá statické naraci, místo toho zapojuje diváka do zážitku neustálé změny a nestability pohledu. V roce 2009 vytvořil sérii prací v lyžařském středisku Aspen ve Skalnatých horách v Coloradu. Projekt se skládal z 42 vícedílných fotografií a filmů, které ukazují zimní a letní krajinu. Umělec opět ukázal kontrast mezi přírodním prostředím a prostorem přeměněným turistikou, obsahujícím rekreační centra a luxusní turistickou infrastrukturu.[15]

Tvorba umělců jako Samuel Bourne, Carleton Watkins, Vittorio Sella nebo Ansel Adams ukazuje, jak horská fotografie překračovala hranice dokumentu, stávajíc se formou estetického, duchovního a ekologického vyjádření. Jejich díla měla vliv nejen na rozvoj fotografie jako umění, ale také na vnímání a ochranu horských krajin. Současní fotografové, jako Walter Niedermayr, pokračují v této tradici, reflektujíce vliv civilizace na přírodní prostředí. Historie horské fotografie je tedy historií neustálého dialogu mezi člověkem a přírodou – vedeného prostřednictvím obrazu.

1.3. Rozvoj horské fotografie v Polsku

V Polsku byl v 70. letech 19. století průkopníkem horské fotografie malíř a fotograf Awit Szubert (1837–1919). Byl známý jako portrétista a vedl fotografické ateliéry v Krakově, Osvětimi a také v Szczawnici. Od roku 1865 začal zachycovat oblast Pienin a od roku 1871 také Tatry. V roce 1876 mu Tatrzańskie Towarzystwo zadalo vytvoření série fotografií zachycujících tatranskou krajinu. Fotografie pořízené heliogravurní technikou byly vydány v albu Album widoków tatrzańskich a ve sbírce Widoki Tatr i Pienin. V jeho dílech se nachází několik autochromů, včetně pohledů na Pieniny. Svou poslední fotografickou cestu do Tater podnikl v roce 1898.[16]

Dalším umělcem, který měl významný vliv na horskou fotografii v Polsku, byl rodák z Krakova Walery Eliasz-Radzikowski (1841–1905), známý svou popularizací Tater a Podhalí. Tvorba Radzikowského byla založena pře-

15 Walter Niedermayr, https://nordenhake.com/artists/walter-niedermayr#titleText (dostupné dne: 21.02.2025) i Alpine Landschaften https://walterniedermayr.com/de/alpine-landschaften/ (dostupné dne: 21.02.2025).

16 Szubert Awit, https://zbiory.mufo.krakow.pl/artist/szubert-awit/ (dostupné dne: 22.02.2025).

Obr. 7: Awit Szubert, *Polana Strążyska*, 1882–1893. Zdroj: Muzeum Fotografii w Krakowie

Obr. 8: Walery Eljasz-Radzikowski, *Tok Rybieho potoka do Bílé vody*, 1893. Zdroj: Biblioteka Narodowa

devším na malířství a grafice. Byl autorem prvního Ilustrovaného průvodce po Tatrách, Pieninách a Szczawnici a spoluzakladatelem Tatrzańského Towarzystwa. Fotografii se začal věnovat až v 90. letech 19. století. Stovky fotografií pořízených během výprav sloužily především k dokumentačním účelům nebo jako pomoc při tvorbě realistických obrazů.[17]

Tatranskou tematikou se zabýval také rodák z Krakova Stanisław Bizański (1846–1890). Kromě horského terénu dokumentoval také obyvatele a kulturu Podhalí, Zakopane, portrétoval osoby úzce spjaté s Tatrami. Jeho práce se objevovaly jako heliogravurní přílohy k „Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego". Po tragické smrti umělce vyšla dvě alba obsahující jeho fotografie: *Widoki Tatr w fotografiach Stanisława Bizańskiego a Widoki z Tatr*.[18]

Mieczysław Karłowicz (1876–1909) známý skladatel, fotograf a horolezec. Narodil se ve Wiszniewě na území dnešní Litvy, od roku 1906 se trvale usadil v Zakopaném. Práce Karłowicze se dochovaly ve formě skleněných desek 12 x 9 cm a pozitivních otisků. Na rozdíl od výše popsaných fotografů zřídka fotografoval lidi. Jeho fotografie se zaměřují na přírodu, realisticky dokumentují horské vrcholy, panoramata, tatranské vodopády, jezera a potoky, stejně jako zasněžené nebo mlhavé výhledy. Realismus v Karłowiczových fotografiích nebyl populární v době, kdy ve světě dominoval malířský piktorialismus. Mieczysław Karłowicz tragicky zahynul pod lavinou během jedné ze svých fotografických výprav.[19]

17 R. Kowalska, Walery Eljasz Radzikowski. Prace z kolekcji Tatrzańskiego Parku Narodowego https://desa.pl/pl/aktualnosci/walery-eljasz-radzikowski-prace-z-kolekcji-tatrzanskiego-parku-narodowego/ (dostupné dne: 22.02.2025).

18 Bizański Stanisław, https://zbiory.mufo.krakow.pl/artist/bizanski-stanislaw/ (dostupné dne: 22.02.2025).

19 K. Wojnarowicz, *Mieczysław Karłowicz – geniusz czy profan fotografii?*, https://kwartalnikfotografia.pl/mieczyslaw-karlowicz-geniusz-czy-profan-fotografii-2/ (dostupné dne: 22.02.2025).

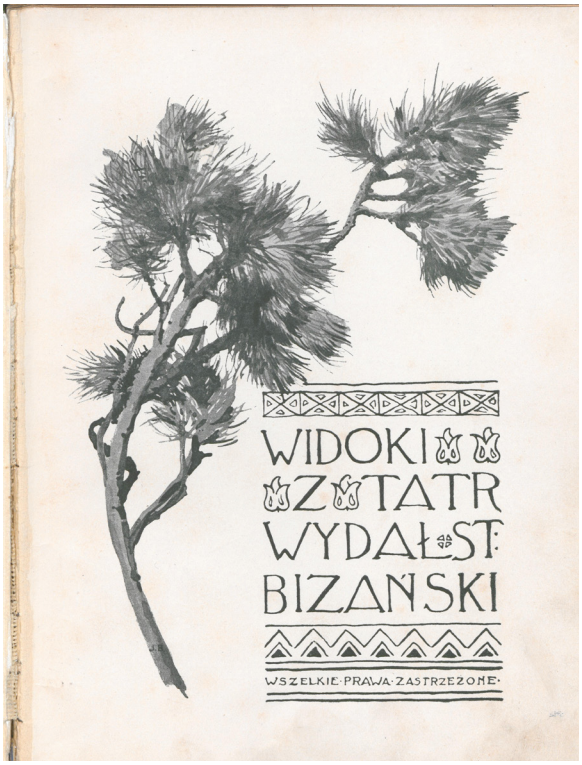

Obr. 9: Stanisław Bizański, *Pohledy z Tater*, 1901. Zdroj: Biblioteka Narodowa

Obr. 10: Stanisław Bizański, *Siklawica ve Strążyskách*, 1901. Zdroj: Biblioteka Narodowa

Obr. 11: Mieczysław Karłowicz, *Pohled z doliny Rówienek směrem k Českým jezerům*, 1906. Zdroj: Kwartalnik Fotografia

Zvláštní pozornost si zaslouží výstavy tatranské fotografie, jako například „Fotografie Tater do roku 1918 – Stanisław Bizański, Awit Szubert a další“, prezentovaná v Galerii Bielska BWA v Bielsku-Białé v roce 2005, a jubilejní expozice „Tatry – čas objevitelů“, připravená u příležitosti 120. výročí Muzea Tatrzańského a realizovaná v roce 2009 v Galerii umění W. a J. Kulczyckých na Kozińcu v Zakopaném.

Zpočátku se vysokohorskou fotografií v Polsku zabývali především himálajští horolezci. Dokumentujíce výkony, které nikdo na světě nedokázal, zanechali po sobě mimořádné dědictví fotografií, inspirující další generace fotografů.

Jerzy Kukuczka (1948–1989) během svých himálajjských výprav v 70. a 80. letech 20. století pořídil tisíce fotografií dokumentujících nové trasy a život ve vysokohorských táborech. Na fotografiích zachycoval jak monumentální vrcholy, krásná panoramata, tak i extrémní náročnost lezení. V současnosti se obrovská sbírka fotografií nachází pod správou Nadace Wielki Człowiek. V červnu 2024 byly fotografie „Dědictví Jerzyho Kukuczky – fotografická dokumentace, 1948–1989“ zapsány na Polský národní seznam programu UNESCO Paměť světa.[20] Připomínají významné úspěchy v dějinách Polska i celého světa.[21]

Obr. 12: Jerzy Kukuczka, *Hřeben Makalu*, 1981.
Zdroj: Wirtualne Muzeum Jerzego Kukuczki

20 Spuścizna Jerzego Kukuczki na Polskiej Liście Krajowej Programu UNESCO „Pamięć Świata”, https://wielkiczlowiek.pl/2024/06/20/spuscizna-jerzego-kukuczki-na-polskiej-liscie-krajowej-programu-unesco-pamiec-swiata/ (dostupné dne: 23.02.2025).

21 S. Zdziebłowski, Zdjęcia z archiwum legendy polskiego himalaizmu – Jerzego Kukuczki. Unikatowa galeria, https://www.national-geographic.pl/ludzie/zdjecia-z-archiwum-legendy-polskiego-himalaizmu-jerzego-kukuczki-unikatowa-galeria-240813021002/ (dostupné dne: 23.02.2025).

Další himálajskou horolezkyní, která dokumentovala své výpravy na nejvyšší hory světa, byla Wanda Rutkiewicz (1943–1992). Její fotografie se vyznačují přesnými záběry drsných horských masivů. Sama Rutkiewicz se o fotografii vyjádřila takto: „Nějaká akce, vánice, lavina […] takové fotografie nejlépe vystihují atmosféru vysokohorské výpravy. Během vánice se všechny barvy zesilují, například červená kombinéza nebo lano. Nemám ráda obyčejné pohledové fotografie. Raději mám ty dynamické."[22] Část z nich, pocházející z domácího archivu, ukazovala monumentální krajiny nebo atmosférické obtíže, se kterými se musela potýkat. Po jejím zmizení zůstávaly po mnoho let v jejím rodinném archivu a teprve přípravy hraného filmu zapříčinily jejich představení širší veřejnosti. Dokumentovala jak překonávané trasy, tak i každodennost na horských základnách. Její fotografie byly k vidění na výstavách, například „Wanda Rutkiewicz – Fotografie"[23] nebo v Muzeu Śląském ve dnech 16. 11. 2023 – 23. 6. 2024 „Pohled z vrcholu. Archiv Wandy Rutkiewicz".[24] Fotografie byly také vydány ve stejnojmenném albu.

Obr. 13: Wanda Rutkiewicz, *Gasherbrum IV z jižní strany*, rok neuveden.
Zdroj: Radio RAM

22 W. Rutkiewicz, cit. podle: https://taternik.org/aktualnosci/wanda-rutkiewicz-alpinistka-z-pasja-do-fotografii-niezwykla-wystawa-unikatowych-zdjec-jej-autorstwa-i-pamiatek-z-wypraw/ (dostupné dne: 23.02.2025).

23 Wystawa „Wanda Rutkiewicz. Fotografie" https://www.muzeumsportu.waw.pl/wystawy/archiwum/2017/546-wystawa-wanda-rutkiewicz-fotografie (dostupné dne: 23.02.2025).

24 Spojrzenie z góry – Archiwum Wandy Rutkiewicz, https://kwartalnikfotografia.pl/spojrzenie-z-gory-archiwum-wady-rutkiewicz/ (dostupné dne: 23.02.2025).

Mirosław Wiśniewski (1936–2022) byl polský fotograf, horolezec, alpinista, speleolog a lékař. V roce 1966 se stal členem Svazu polských uměleckých fotografů a od roku 2002 čestným členem. Jako lékař se specializoval na lékařskou vědeckou fotografii. Jeho vášeň pro fotografii se projevovala během horských výprav, včetně cest do Himálajía na Antarktidu. Fotografie, které zachytil, jsou ceněny jak za dokumentární, tak za uměleckou hodnotu.[25] V roce 1977 obdržel medaili jménem Jana Bułhaka.[26] Jeho fotografie byly prezentovány na mnoha výstavách a v autorských albech.

Fotografie Krkonoš, ačkoli po mnoho desetiletí zůstávala ve stínu rozpoznatelnější ikonografie Tater nebo Beskyd, hrála významnou roli při utváření obrazu polské horské krajiny. V kontextu horské fotografie v Polsku představuje samostatný a významný proud, který se rozvíjel paralelně s tatranskou tradicí, čerpající jak ze zkušeností domácí fotografie, tak z avantgardních formálních experimentů. Krkonoše jako příhraniční region, kulturně složitý a historicky získaný po druhé světové válce, se staly zvláště důležitou oblastí symbolické a umělecké integrace. Jejich fotografické interpretace odrážejí proměny polského krajinářského umění 20. století – od dokumentárního záznamu po konceptuální minimalistické vize přírody.

Fotografie Krkonoš se v letech 1945–1980 rozvíjela na průsečíku několika tradic: piktoriální, modernistické a konceptuální. Po druhé světové válce se tento region, znovu začleněný do Polska, stal předmětem uměleckého a dokumentárního zkoumání. V počátcích poválečné fotografie Krkonoš dominoval proud zakořeněný v estetice piktoriální a ideji fotografie známé již z fotografování jiných horských oblastí, jako jsou Tatry nebo Beskydy. Tyto hory, ještě relativně málo známé v polské kulturní představivosti, byly zachycovány hlavně jako malebná scenérie – často romantickým a náladovým způsobem.

Jan Bułhak fotografoval v Dolním Slezsku od roku 1945, následně tam jezdil každý rok, propaguje ideu „domácí fotografie“, která předpokládala zobrazování domácí krajiny charakteristickým způsobem, z té nejlepší stránky a se zachováním uměleckých hodnot. „Navrhovaná estetika předpokládala zobrazování integrace všech živlů přírody v krajině, včetně lidských děl, aby z nich vynikly hodnoty univerzální krásy.”[27]

Umělci známí Janu Bułhakovi z Vilni měli také vliv na rozvoj fotografického regionu. Stanisław Niedźwiecki měl fotografický ateliér v jeleniohorském Mládežnickém domě kultury, Henryk Hermanowicz zachycoval

25 Mirka Wiśniewskiego POLSKIE BIEGUNY. Himalaje i Antarktyda... w DSH. https://www.zpaf.pl/aktualnosci/polskie-bieguny-dsh-wystawa/ (dostupné dne: 23.02.2025).

26 M. Wiśniewski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Mirosław_Wiśniewski (dostupné dne: 23.02.2025).

27 A. Sobota, *Fotografia w Karkonoszach 1945–1980* [in:] *Karkonosze: fotografia klasyczna 1945–2021 = Krkonoše: klasická fotografie 1945–2021*, red. J. Mielech, překl. H. Jankowska, J. Rozbroj, Galeria BWA w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2021, s. 18.

obrazy pro pohlednicová vydavatelství a Stanisław Wasilewicz byl autorem krkonošských krajinářských fotografií.

Významný přínos k rozvoji krkonošské fotografie přinesli také umělci pocházející z lvovské tradice, kteří se po válce přestěhovali do Wrocławi, například Janina Mierzecka a Bronisław Kupiec. Jejich dokumentační, umělecká a pedagogická činnost měla významný vliv na formování fotografického prostředí Dolního Slezska po roce 1945.

Jan Korpal se proslavil jako autor četných a všestranných krajinářských fotografií Krkonoš od 40. let. Po desetiletí dokumentoval panoramata, přírodní jevy a lidskou činnost v horách. Stefan Arczyński, autor mnoha cestovatelských fotografií, zachycoval také krajinu Sudet, a jeho záběry se vyznačovaly vynikající technikou, dynamikou a kompozicí. V roce 1969 vydal album *V Krkonoších*.

Amatérský fotografický ruch v Jelení Hoře se dobře zorganizoval v roce 1948. Amatérské fotografické skupiny se začaly objevovat v provozních závodech, například Foto-Klub „Celwiskoza“, který působil v letech 1957–1989, jehož prvním předsedou byl Piotr Mierzwiński. V roce 1961 bylo založeno Sdružení milovníků amatérské fotografie, jehož předsednictví převzal Emil Londzin – instruktor fotografie, organizátor mnoha výstav, například kolektivní „15 let pod Krkonošemi“ z roku 1960.

Důležitým impulsem v uměleckém životě regionu byly kolektivní a individuální výstavy, kterých se účastnili jak amatérští fotografové, tak členové ZPAF, například „Dolnoslezská krajina“ z roku 1957, kde významnou roli hrály zimní snímky Stefana Arczyńského, „Krkonoše“ Władysława Strojného z roku 1961, výstavy Jana Korpala, Zdzisława Zielińského „Srdce Krkonoš“ z roku 1967, Tomasze Olszewského „Krkonoše“ vystavované desetkrát v období 1964–1966. Tyto výstavy jistě svědčily o rostoucím zájmu o horské téma mezi polskými fotografy a amatérskými fotografy.

Obr. 14: Emil Londzin, *Výjezd lanovkou na Szrenicu. V pozadí horská chata na vrcholu*, 1961. Zdroj: Polska-org.pl

Obr. 15: Stefan Arczyński, *Z cyklu Stromy, Krkonoše, Pielgrzymy*, 1981. Zdroj: ZPAF

V roce 1975 vzniklo Jeleniohorské fotografické sdružení, které spojovalo amatérské fotografy, včetně členů Sdružení milovníků amatérské fotografie a skupiny Gama 74. Činnost JTF zahrnovala mimo jiné organizování krajských přehlídek amatérské fotografie, krkonošských plenérů „Lovecký domek" v letech 1974–1985, průmyslových plenérů v dole Turów a nakonec I. bienále horské fotografie v roce 1980.

Od 70. let se stále více prosazoval vliv konceptuálního umění, který se na přelomu 60. a 70. let 20. století nejvíce rozvíjel v nedaleké Wrocławi. Zbigniew Staniewski, spojený s tímto prostředím, kolem roku 1960 fotografoval Krkonoše způsobem dosud neznámým.

Jerzy Olek, působící ve wrocławském prostředí, navázal kontakt s JTF, které s ním spolupracovalo během průmyslových plenérů. Z hlediska rozvoje horské fotografie sehrála klíčovou roli výstava „Krkonoše mnohostranné" z roku 1978, kurátorovaná Olkem, která integrovala různé přístupy: od klasické krajiny po konceptuální experimenty. Výstavy se zúčastnili mimo jiné Stefan Arczyński, Jan Korpal, Tomasz Olszewski, Waldemar Wydmuch, Zdzisław Zieliński, Jerzy Olek, Andrzej Lachowicz, Wojciech Zawadzki, Zenon Harasym.

Tvůrci jako Tomasz Olszewski, Jan Kotlarski, Waldemar Wydmuch a Jerzy Wiklendt spojovali dokument s osobním uměleckým poselstvím. Jejich činnost vedla k přeměně krkonošské fotografie v plnohodnotný umělecký jev. Krkonoše se staly hlavním tématem mnoha individuálních a kolektivních výstav. Je třeba zmínit zvláštní roli Pawła Pierścińského – tvůrce „kielecké školy krajiny" – který se s uznáním vyjadřoval o jelenohorském prostředí, předsedal porotě I. bienále v roce 1980 a aktivně podporoval rozvoj místních iniciativ.

Krkonošská fotografie období 1945–1980 tedy odrážela jak estetické proměny v polském umění, tak proces asimilace regionu prostřednictvím obrazu. Stylová rozmanitost – od klasické krajiny, přes reportáž, po konceptualismus – upevnila místo Krkonoš jako důležitého tématu v historii umělecké fotografie v Polsku.

Přelomovou událostí oddělující období piktoriální fotografie od elementární byla výstava Tomasze Olszewského „Země větrů a mlh" z roku 1982, která ukazovala Krkonoše v expresivních momentech přírody, silně emocionálně a formálně zabarvené. V jeho interpretaci se hory jevily jako romantický prostor, plný dramatičnosti a proměnlivosti.[28]

28 J. Mielech, *Fotografia w Karkonoszach 1980–2021* [in:] *Karkonosze : fotografia*, red. J. Mielech, op. cit., s. 130.

Obr. 16: Tomasz Olszewski, *Z cyklu: Krkonoše – země větrů a mlh*, před rokem 1982. Zdroj: ZPAF

Postupem času začali umělci, kteří zachycovali horskou krajinu v tradiční černobílé estetice, experimentovat s barevnou fotografií. Přesto díky Bienále horské fotografie a uměleckému prostředí kolem něj klasická černobílá fotografie nezanikla – naopak, vyvinula se jako vědomá estetická volba. Ačkoli Krkonošská pobočka ZPAF působila méně intenzivně než místní Jeleniohorské fotografické sdružení, její členové – individuální a důslední v uměleckém přístupu – spoluvytvářeli významné výstavy, jako například „Krkonoše" v Galerii BWA (2008), prezentovanou také v Městském muzeu v Jagniątkowě.

1.4. Nejdůležitější směry a styly v horské fotografii

V horské fotografii zobrazované v průběhu let dominuje proud typické krajinářské fotografie, často amatérské. Zaměřuje se na zachycení krásných výhledů, monumentality hor. Využívá různé kompoziční techniky (např. pravidlo třetin, vedoucí linie); při zachycování fotografií hrají klíčovou roli atmosférické podmínky a světlo. Velmi často se provádí během zlaté hodiny, za charakteristických povětrnostních podmínek zdůrazňujících kompozici, např. fotografování duhy, uspořádání mraků, barevné palety specifické pro dané roční období, např. zlatý podzim. Často je považována za kalendářovou fotografii, kterou charakterizuje absence nové přidané hodnoty.

Proud dokumentární a reportážní fotografie spočívá nejen v zachycení majestátních scenérií, ale především v dokumentování důležitých historických událostí nebo života lidí spojených s horami, ukazující průkopnické dobývání horských vrcholů, vytyčování nových tras, ukazování výzev, kterým čelí horolezci, a jejich vztahů s drsným prostředím. Příklady mohou být fotografie horolezců, např. série fotografií „Everest 1978" od Wandy Rutkiewicz dokumentující první polský ženský výstup na Mount Everest nebo fotografie Jimmyho China dokumentující výpravy na osmitisícovky. Dokumentaristé, kteří nejsou horolezci, se vydávali do horských oblastí, aby zachytili nedotčenou přírodu, jako Ansel Adams pomocí série fotografií ukazujících majestát hor Sierra Nevada nebo brazilský fotograf Sebastião Salgado dokumentující sociální aspekty a životní prostředí lidí spojených s horami, např. během projektu „Genesis" zahrnujícího mimo jiné hory Etiopie, Andy a hory Papuy-Nové Guineje.

V 80. letech 20. století se v Polsku rozvinul proud elementární fotografie. Zaměřovala se na pozorování přírody a jejími rysy byly minimalismus a jednoduchost. Odtrhla se od typicky dokumentárního a informačního charakteru obrazu, zaměřovala se na samotnou podstatu fotografického média. Tvůrci tohoto směru se soustředí na analýzu formy a procesu zobrazování, považují fotografii za autonomní vizuální jazyk. Fotografie již neslouží ke komunikaci vnějšího světa, ale stává se komentářem k sobě samé – formou filozofické meditace a hledání identity obrazu. Je to „umění tvořené z nejjednodušších prvků, až asketické ve formální vrstvě"[29], ale zároveň vizuálně rafinované a ideově bohaté. Podle Jerzyho Olka je elementární fotografie „logická a racionální, čistá a dokonalá, uchvacující svou jednoduchostí, ale i svou harmonií poetická"[30] – představuje pokus ukázat to, co je neviditelné, zaměřením na to nejzákladnější. Hory byly zobrazovány surovým, geometrickým způsobem, umělci věnovali velkou pozornost správnému světlu a kontrastu vytvářeného obrazu. Elementární fotografie se často zaměřovala na strukturu skal, hru světel a stínů

29 J. Olek [in:] J. Bortkiewicz et al., *Karkonosze*, Wojewódzki Dom Kultury – Jelenia Góra / Galeria „Foto-Medium-Art" – Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 1984, s. 7.

30 Ibid., s. 9.

a zobrazování hor jako prostoru pro kontemplaci a zachycení atmosféry místa. Stála v opozici vůči krajinářským fotografiím, které se zaměřovaly na zachycení krásy krajiny nebo její pouhou dokumentaci. Jerzy Olek hledal abstraktní formy například na záběrech kamenů, které pořídil v roce 1983. Jan Bortkiewicz také již v roce 1983 fotografoval cizí prvky v přírodě: fragmenty sloupů, zábradlí, což tehdy nebylo běžné. Fotografie Wojciecha Zawadzkého ukazují spletené struktury kořenů nebo neobvyklou texturu horských kamenů, zdůrazněnou slunečními paprsky dopadajícími na ně. Ewa Andrzejewska a Janina Hobgarska prostřednictvím dovedného ovládání rámu a kompozice zobrazovaly hory jako surrealistické místo k zamyšlení. Takové myšlení bylo v té době velmi čerstvé, spočívalo v obrácení se k samotnému médiu, což bylo zpočátku nepochopeno.

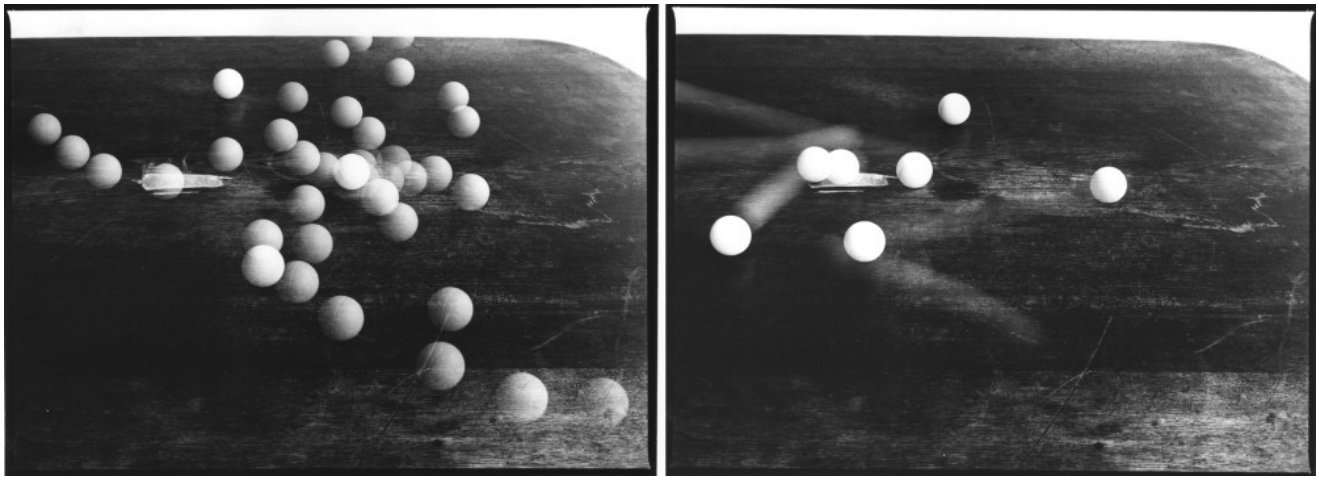

Obr. 17: Jerzy Olek, *...trochu...*, 1989. Zdroj: Fotomedium.pl,

Obr. 18: Jerzy Olek, *Krkonoše*, 1983. Zdroj: Fotomedium.pl

Obr. 19: Jerzy Olek, *Krkonoše*, 1983.
Zdroj: blog Klasyczne Techniki Fotograficzne

Obr. 20: Janina Hobgarska, *Nad Malým jezerem*, 2011.
Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

Obr. 21: Ewa Andrzejewska, *Krkonoše*, rok neuveden.
Zdroj: blog Fotografia Karkonoszy

Wojciech Zawadzki, od té doby, co se přestěhoval do Jelení Hory, začal kolem sebe vytvářet fotografické prostředí. Tehdy se objevilo mnoho umělců reprezentujících směr „čisté fotografie“. Jejími rysy bylo zobrazení reality v její nejvěrnější, nezpracované podobě. Představovala jakýsi protiklad piktoriální fotografie. Fotografie, aby dosáhly maximální detailnosti a co nejlepší technické kvality, byly často pořizovány velkoformátovým fotoaparátem, který se vyznačoval absencí manipulace (což však bylo vždy předmětem diskuse), často prezentující kontaktní kopie a plný rám. Nejčastěji to byla klasická černobílá fotografie. Podobně jako elementární se zaměřovala na zobrazování tonality a kontrastu obrazu. Hory v tomto směru byly zachyceny jako monumentální formy, s geometrickými tvary a dramatickým světlem.[31] Bienále inspirovalo mnoho dalších k tvoření touto technikou.

Obr. 22: Wojciech Zawadzki, *Krkonoše*, 1984. Zdroj: blog Fotografia Karkonoszy

31 J. Mielech, *Zawadzki Wojciech*, https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/39109/edition/35476/content (dostupné dne: 11.03.2025).

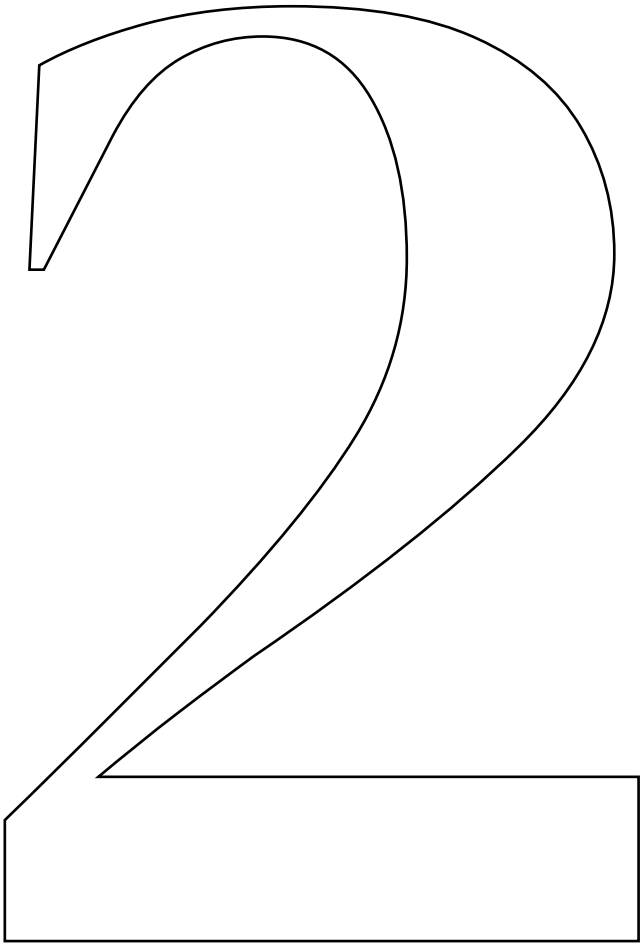

Historie Bienále horské fotografie

2. Historie Bienále horské fotografie

2.1. Geneze Bienále

Jeleniohorské Bienále horské fotografie je nejstarší soutěží v Polsku věnovanou této tematice a jednou z nejvýznamnějších akcí tohoto typu. První ročník se konal v roce 1980 a byl organizován jeleniohorským fotografickým spolkem a Wojewódzkým domem kultury v Jelení Hoře pod záštitou Federace amatérských fotografických spolků v Polsku.

Od samého začátku bylo cílem soutěže zpřístupnit ji všem fotografům. Přihlášení prací na bienále není podmíněno žádnými dodatečnými požadavky. Soutěž se koná nepřetržitě až do současnosti.

V souvislosti s prvním ročníkem organizátoři zdůrazňovali rostoucí zásah člověka do přírodního prostředí. Hory byly jedním z posledních míst nezasažených lidskou činností. Bienále mělo za cíl upozornit na jejich hodnotu a nutnost ochrany a stát se prostorem pro reflexi nad vztahem člověka k přírodě. Organizace soutěže měla zaměřit pozornost fotografů a diváků na surovou krásu horských scenérií, jejich rozmanitost v závislosti na geografické poloze, proměnlivost povětrnostních podmínek nebo specifika horských výprav.

Obr. 23: Obálka katalogu I Biennale Fotografii Górskiej, 1980.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Obr. 24: Razítko I Biennale Fotografii Górskiej, 1980.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

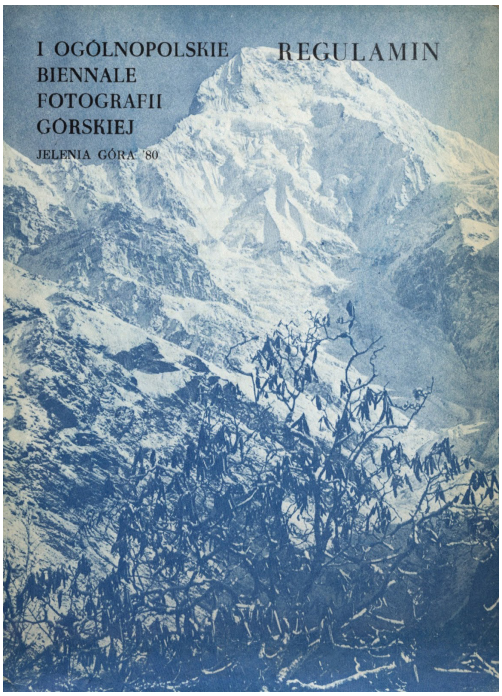

Obr. 25: Pravidla I Biennale Fotografii Górskiej, 1980.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Bienále se od začátku mělo soustředit na horskou fotografii jako specifickou uměleckou disciplínu, což zdůrazňoval předseda poroty prvního ročníku soutěže Paweł Pierściński. Byl jedním z hlavních iniciátorů organizace Bienále. Povzbuzoval fotografy působící v regionu Jelení Hory k zahájení soutěže zaměřené na horskou krajinářskou fotografii. Jeho hlas byl zvláště důležitý, jelikož byl již tehdy renomovaným teoretikem krajiny. Umělec narozený v Kielcích byl zakladatelem a tvůrcem Okręgu Świętokrzyskiego ZPAF a Kielecké školy krajiny. Laureát mnoha polských a světových ocenění, autor více než 250 samostatných výstav měl významný vliv na formování krajinářské fotografie v Polsku. Jeho tvorba se vyznačovala jedinečným a inovativním přístupem k tématu. Fotografické cykly jako „Geometrie krajiny“ nebo „Výčitka svědomí“ ukazovaly jeho abstraktní přístup k krajině. Hledal geometrické tvary, opakování, charakteristické prvky. Nesoustředil se pouze na dokumentaci a přesné zobrazení navštívených míst. Jeho obrazy se vyznačovaly precizní kompozicí, péčí o detaily a odkazem na symboliku místa.[32]

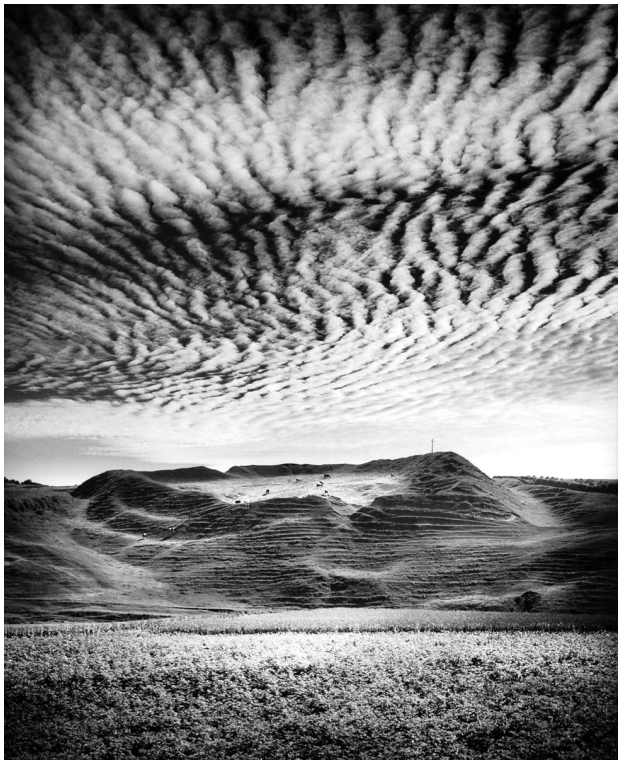

Obr. 26: Paweł Pierściński, *Hradiště ve Stradowě*, 1967.
Zdroj: Paweł Pierściński Archiwum

32 *Paweł Pierściński*, https://pawelpierscinski.pl/pawel-pierscinski-archiwum/ (dostupné dne: 01.03.2025).

Obr. 27: Paweł Pierściński, *Autoportrét na Klonówce*, 1984.
Zdroj: Paweł Pierściński Archiwum

Při organizaci soutěže bylo cílem vytvořit prostor pro fotografy zabývající se horskou tematikou a v budoucnu také rozšířit tuto formu na jiné umělecké oblasti. Bienále bylo od samého začátku plánováno jako festival, což ho odlišovalo od ostatních akcí tohoto typu. Prostřednictvím organizace výstavy po soutěži, doprovodných výstav včetně individuálních výstav umělců spojených s horskou fotografií, skupinových a archivních výstav, plenérů v horských chatách a tvůrčí soutěže mělo Bienále inspirovat jak zkušené fotografy, tak mladší umělce k prozkoumávání různých cest v přístupu k horské krajině. Od prvního ročníku se objevila myšlenka rozšíření Bienále na mezinárodní úroveň a jeho přeměny na Festival horského umění, jak psal Paweł Pierściński.[33] V plánu bylo, že by to mělo ovlivnit rozvoj akce a její význam, a Jelení Hora by se měla stát centrem fotografického umění spojeného s horskou tematikou. Bienále má dodnes formu festivalu, který sdružuje horské fotografy z celého Polska a blízkých regionů z Česka a Německa.

33 *1 Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej*, red. A. Grzelak, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1980

2.2. Organizátoři a instituce podporující akci

V průběhu let se instituce zapojené do organizace jeleniohorského Bienále horské fotografie měnily. Organizátory prvního ročníku soutěže v roce 1980 byli aktivisté Jeleniohorského fotografického spolku.[34] Spolek vznikl sdružením 16 milovníků fotografie v roce 1961 a funguje dodnes. Myšlenkou činnosti spolku bylo sdružování fotografické komunity a organizace různých akcí, jako jsou individuální a skupinové výstavy, přednášky, diskuse a ukázky nebo soutěže.[35] Základem činnosti měly být týdenní setkání členů a sympatizantů spolku. Za organizaci Bienále byli odpovědní Ryszard Brawański, jenž zastával funkci předsedy, Jan Kotlarski, místopředseda spolku, jeden ze zakladatelů Krkonošské pobočky ZPAF a chirurg v jeleniohorské nemocnici, a Roman Hryciów, člen ZPAF a skupiny A-74, který zastával roli prvního komisaře poroty.[36] Tento člověk plní klíčovou organizační a kurátorskou roli. Je spojovacím článkem mezi umělci, kulturními institucemi a diváky, dbá na to, aby Bienále bylo profesionální a inspirativní událostí. Mezi jeho hlavní úkoly patří: dohled nad přípravami, výběr prací, organizace závěrečné výstavy a dalších aktivit, jako jsou sympozia, plenéry, doprovodné výstavy. Z hlediska kulturních institucí byl organizátorem již od I. ročníku Wojewódzki Dom Kultury (WDK), který byl přeměněn na Regionální centrum kultury, a od roku 2002 na Jeleniohorské centrum kultury.

Za organizaci dvou dalších ročníků byl odpovědný právě zmíněný Wojewódzki Dom Kultury v Jelení Hoře, a funkci komisaře od III. ročníku spolu s Romanem Hryciowem zastával Jerzy Olek. Ve třetím ročníku funkci sekretáře zastávala Janina Hobgarska, fotografka, členka ZPAF spojená s WDK, a od roku 1988 ředitelka Biura Wystaw Artystycznych. Sekretář Bienále horské fotografie plní administrativní a organizační funkci, podporuje komisaře a celý organizační tým. Zabývá se mimo jiné vedením dokumentace spojené s Bienále, archivací přihlášek, protokolů z jednání poroty a dalších oficiálních dokumentů, připravuje rozpočet a vyúčtování.

Od roku 1986 se organizací Bienále zabýval Wojciech Zawadzki, rovněž spojený s WDK, který zastával funkci komisaře do roku 1990. Zawadzki byl silně zapojen do rozvoje fotografie v regionu, je považován za tvůrce Jeleniohorské školy fotografie. Od roku 1992 funkci komisaře soutěže převzala spolutvůrkyně Jeleniohorské školy fotografie Ewa Andrzejewska a zastávala ji do roku 2016. V současnosti funkci komisaře a sekretáře plní člen ZPAF a lektor Jeleniohorské školy fotografie Tomasz Mielech.

34 Ibid.

35 Geneza utworzenia Jeleniogórskiego Towarzystwa Fotograficznego, https://jtf.com.pl/historia/ (dostupné dne: 01.03.2025).

36 J. Mielech, *Biennale Fotografii Górskiej w Jeleniej Górze 1980–2018* [in:] *Fotografia w Karkonoszach, Karkonosze w fotografii = Fotografie v Krkonoších, Krkonoše ve fotografii*, proj. graf. W. Miatkowski, překl. H Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2018, s. 18. Pro srovnání, v již citovaném katalogu k I. Bienále nebyl Roman Hryciów uveden jako komisař, ale jako účastník; jeho fotografie byly použity na obálce katalogu.

Obr. 28: Roman Hryciów, *Krkonoše*, 1986. Zdroj: Muzeum Bolesławiec

2.3. Změny a rozvoj formátu Bienále v průběhu let

Bienále horské fotografie, zahájené v roce 1980, představuje jednu z nejvýznamnějších uměleckých událostí v regionu Jelení Hory, jehož historie odráží jak změny v polském fotografickém prostředí, tak širší politické a systémové změny v zemi. V průběhu let si také upevnilo svou pozici mezi událostmi věnovanými horské fotografii v Polsku a střední Evropě. První ročník soutěže se konal v období komunistické vlády, pouhý rok před vyhlášením stanného práva, což značně ztěžovalo navázání širších mezinárodních kontaktů, včetně blízkých sousedů – Německa a Česka.[37]

Iniciátorem akce byl Jeleniohorský fotografický spolek, aktivně působící od roku 1961, a klíčovou roli v jeho realizaci sehrál Paweł Pierściński – významný polský fotograf, zakladatel kielecké školy krajiny, pozvaný na jeden z fotografických plenérů. Funkci prvního komisaře soutěže převzal Roman Hryciów, pracovník Wojewódzkého domu kultury, již tehdy ceněný fotograf. První ročník Bienále přitáhl pozornost místních kulturních a turistických institucí, které podporovaly jeho organizaci, včetně např. Odboru kultury a umění Krajského úřadu v Jelení Hoře, Wojewódzké federace sportu, Svazu polských uměleckých fotografů (pobočka ve Vratislavi), Polského turisticko-krajinářského spolku a Sudetského vysokohorského klubu. Akce rychle získala významný status nejen v regionu, ale také v širším kontextu fotografické kultury v Polsku. Během Bienále byly organizovány fotografické plenéry a závěrečné výstavy z plenérů. Vedle nich byly vždy důležitým prvkem Bienále doprovodné výstavy k soutěžní výstavě. V průběhu let byl na výstavách prezentován různorodý program: historické horské fotografie, archivní fotografie z míst spojených s regionem Krkonoš, individuální projekty významných tvůrců současné horské fotografie a někdy také skupinové expozice, ukazující různé přístupy k horské tematice ve fotografii.

Od druhého ročníku soutěže se hlavním organizátorem stal Wojewódzki dom kultury, který převzal tuto roli od Jeleniohorského fotografického spolku, který již nebyl přímo zapojen do jeho přípravy. Cesty Jeleniohorského fotografického spolku a Bienále horské fotografie se rozešly mimo jiné kvůli rozdílům v přístupu k estetice zachycování horského prostředí.[38] Funkci komisaře opět převzal Roman Hryciów, pokračující ve své předchozí kurátorské činnosti. II. Bienále bylo ročníkem, který dal festivalu zcela nový rozměr. Jeho formát se rozšířil na aktivity trvající téměř po celé období mezi hlavními etapami soutěže, plynule přecházející do dalšího ročníku. Klíčovou událostí byl plenér v Samotni v roce 1983, který shromáždil deset významných fotografů. Právě tam, pod vlivem Jerzyho Olka, vznikla myšlenka „elementární fotografie“ – snaha o čistou formu,

37 Srov. J. Mielech, *Karkonosze Fotografia 1945–2021. O projekcie* [in:] *Karkonosze...*, red. J. Mielech, op. cit. s. 13.
38 Rozhovor s J. Mielech, 8. 3. 2025.

kde se příroda stává záminkou k reflexi nad samotnou podstatou fotografie. Autoři prací nezaznamenávali krajinu dokumentárním způsobem, ale vytvářeli obrazy, které hledaly smysl v sobě samých, nikoli ve vnější realitě.

III. Bienále v roce 1984 shrnulo tuto fázi vývoje festivalu, prezentující výstavu z plenéru a doprovodné vědecké sympozium, které prohloubilo reflexi nad novým jazykem krajinářské fotografie. Komisaři byli Roman Hryciów a Jerzy Olek, který přivedl Bienále do celostátní formy, kterou tehdy neměly žádné jiné soutěže v Polsku. Spoluorganizátory byly Odbory kultury a umění Krajského a Městského úřadu, stejně jako Galerie „Foto-Medium-Art“ Kulturního a uměleckého centra ve Vratislavi.

Od IV. do VI. Bienále funkci komisaře převzal Wojciech Zawadzki. Jako mladý fotograf byl oceněn již během I. ročníku. S akcí se spojil na třicet jedna let, po účasti na plenéru v Samotni v roce 1983, kde jeho přítomnost byla výrazná jak umělecky, tak společensky. Laureát I. ceny na III. Bienále, od IV. ročníku již pracoval na organizaci akce jako instruktor fotografie ve Wojewódzkém domě kultury.

V roce 1992 (VII. Bienále) se k týmu připojila a funkci komisaře převzala Ewa Andrzejewska (dříve Zięba), trojnásobná laureátka předchozích ročníků Bienále. Tuto funkci zastávala až do své smrti v roce 2017. Spolu s Wojciechem Zawadzkim po dalších 25 let společně a rovnocenně formovali charakter a význam festivalu. Jejich dlouholeté angažmá, umělecká citlivost a organizační důslednost měly klíčový význam pro jeho rozvoj – díky nim nejen přežil, ale získával stále větší rozsah a prestiž, s každým ročníkem rozšiřující program a dokumentující svůj přínos. Organizátorem soutěže zůstal Jeleniohorský dům kultury, jehož název byl změněn na Regionální kulturní centrum. Stojí za zmínku, že soutěž poprvé získala sponzory, např. Fundacja Karkonoska, Jeleniogórskie Piwnice Win Importowanych, Horské chaty – Strzecha Akademicka a Domek Myśliwski, MDK Zgorzelec, Wydawnictwo Artystyczne B&B, Redakce týdeníku „Nowiny Jeleniogórskie”.

X. ročník byl jako první spolufinancován z fondů Evropské unie z Fondu Phare CBC Euroregionu Nisa. Také poprvé v porotě soutěže zasedl zahraniční fotograf – Jaroslav Beneš. XI. ročník nepřinesl významné změny. Od roku 2002, na XII. ročníku, byl změněn název organizátora soutěže na Jeleniohorské kulturní centrum, které pod tímto názvem funguje dodnes.

Po vstupu Polska do Evropské unie v roce 2004 organizátoři Bienále pravidelně využívali dostupné programy financování uměleckých projektů. V souvislosti s formálními požadavky týkajícími se unijních regulací se ukázala být nutná změna názvosloví dalších ročníků – nebylo možné

opakovaně používat stejný název pro cyklickou událost, což ovlivnilo způsob její identifikace v dokumentaci.[39]

XV. Bienále bylo jubilejním ročníkem a na památku 30 let trvání soutěže bylo vydáno album *Bienále horské fotografie 1980–2008. Krkonoše. Výběr* pod red. W. Zawadzkého a E. Andrzejewské s grafickým návrhem W. Miatkowského.

V roce 2010 během XVI. ročníku získala akce nový mezinárodní rozměr, když byla poprvé zavedena I. Mezinárodní setkání s horskou fotografií. Rozšíření formátu po třech desetiletích existence představovalo přirozenou fázi evoluce festivalu, který se stal důležitou platformou umělecké spolupráce mezi tvůrci z Polska a Česka, stejně jako z dalších zemí regionu. Partnerem akce na české straně se stalo Městské muzeum v Žacléři. Myšlenka rozšíření spolupráce na další země regionu byla se odrazila na XVII. ročníku, kdy byla soutěž organizována pod názvem Bienále – Festival horské fotografie Polsko-České Krkonoše. Spoluorganizátorem na české straně bylo Muzeum Podkrkonoší v Trutnově. Co je důležité, formát Bienále byl rozšířen také na Německo a navíc byla zorganizována „Polsko-německá soutěž horské fotografie“ ve spolupráci se Steinhaus e.V z Budyšína a v porotě poprvé zasedl německý fotograf Jörg Meinert.

XIX. ročník Bienále v roce 2016 byl posledním organizovaným Wojciechem Zawadzkým a Ewou Andrzejewskou. Navázal na tradici z II. a III. ročníku, obnovením formátu sympozia. Otevřené setkání nazvané „Hory jako inspirace“ shromáždilo tvůrce a badatele spojené s horskou tematikou v Książnici Karkonoskiej. Během něj se konaly autorské prezentace fotografií Kazimierze Pichlaka, Janusze Moniatowicze, Ctibora Košťála a Marka Arcimowicze. Proběhly také dvě přednášky „Fotografie v Krkonoších před rokem 1945“ Joanny Mielech a „Hory bez hranic“ Adama Soboty.[40]

Za uspořádání XX. Bienále horské fotografie byl odpovědný Tomasz Mielech, laureát soutěže a účastník fotografických plenérů. Akce byla věnována památce Ewy Andrzejewské a Wojciecha Zawadzkého, kteří zemřeli v roce 2017. Během festivalu byly představeny dvě výstavy připomínající jejich tvorbu. Bienále si upevnilo svou pozici jako událost vynikající mezi ostatními soutěžemi svou jedinečnou uměleckou formou, která slouží nejen tvůrčí soutěži, ale také vytváří prostor pro dialog, inspiraci a reflexi.

XXI. Bienále se konalo v mimořádné době pandemie Covid-19. Navzdory četným organizačním výzvám a platným omezením bylo rozhodnuto o jeho realizaci podle plánu – bez zrušení nebo změny termínu. Bylo provedeno ve stacionární formě, aby byla zachována myšlenka přímé účasti

39 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

40 Program otwarcia wystaw w ramach projektu Międzynarodowe Biennale Fotografii Górskiej, https://biblioteka.jelenia-gora.pl/wp-content/uploads/2016/09/xix_biennale_fot_gorskiej.pdf, (dostupné dne: 03.04.2025).

na akcích doprovázejících soutěž a umožněn reálný kontakt s fotografií a jejími tvůrci. Významnou událostí byla výstava v Paláci v Bukowci shrnující dvacet ročníků Bienále od roku 1980 do roku 2018. Pandemie nebyla jediným problémem tohoto ročníku. Poprvé chyběly prostředky na tradiční ceny, ale díky podpoře sponzorů se podařilo zajistit hodnotná ocenění, včetně originálních fotografií významných tvůrců. V době, kdy organizaci Bienále zajišťoval Wojewódzki dom kultury, měla akce zajištěnou stabilní finanční podporu z veřejných prostředků. Po správní reformě a převzetí domů kultury samosprávou se situace zhoršila, dotace na kulturní aktivity byly v mnoha případech výrazně omezeny nebo zcela zrušeny. Pravidla financování projektů EU nezahrnují prostředky na ceny v uměleckých soutěžích. To vše způsobuje, že se organizátoři potýkají s obtížemi při hledání dostatečných finančních prostředků na soutěž.[41]

V průběhu let se Bienále horské fotografie potýkalo s různými organizačními výzvami, které často reflektovaly širší stav kulturního života. Již během VI. ročníku, jenž se uskutečnil v roce 1990, byly signalizovány problémy vyplývající z omezení činnosti kulturních institucí, způsobených společenskými a politickými změnami v zemi, započatými v roce 1989.[42] V následujících letech se objevovaly obtíže technického a logistického charakteru – během XIV. ročníku došlo během přepravy k poškození některých děl[43], způsobenému jejich nedostatečným zabezpečením.[44] Během XIX. ročníku bylo vyjádřeno politování nad nedostatečnými výstavními prostory, což znemožňovalo prezentaci všech zajímavých děl. Navzdory těmto překážkám XXIII. ročník potvrdil trvale vysokou uměleckou úroveň akce a její schopnost přitahovat významné tvůrce. V rámci tohoto ročníku byla zdůrazněna přítomnost ušlechtilých technik a stylistická rozmanitost děl, což potvrdilo, že Bienále neztrácí na své hodnotě ani s plynutím času a proměňujícími se trendy ve fotografii.[45]

Níže jsou představeny vybrané osobnosti umělců, kteří byli s Bienále zvláště spojeni. Ačkoli výčet není vyčerpávající, cílem tohoto shrnutí je přiblížit některé vybrané postavy; nepochybně by však mohl být rozsáhlejší. Jeho rozsah byl omezen s ohledem na celkové zaměření práce, jež se soustředí na samotnou událost; je však kontextuálně důležité zařadit do ní i obsáhlejší biografie několika významných osobností.

Jerzy Olek – umělec, profesor a teoretik umění, narozen 28. března 1943 v Sanoku, zemřel 19. listopadu 2022 ve Vratislavi. Jako pedagog působil na Akademii výtvarných umění v Poznani a Gdaňsku, na Vysokém učení technickém a Univerzitě ve Vratislavi, kde formoval nové generace umělců a

41 *Rozhovor* J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

42 *VI Biennale Fotografii Górskiej*, proj. katalogu W. Zawadzki, [Jelenia Góra] 1990.

43 *XIV Biennale Fotografii Górskiej*, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2006.

44 *XIX Biennale Fotografii Górskiej = XIX. Bienále Horské Fotografie*, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra / Trutnov 2016.

45 *XXIII Biennale Fotografii Górskiej*, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2024, s. 4.

badatelů obrazu, sdíleje své zkušenosti a originální přístup k fenoménu vidění. Byl klíčovou postavou polské fotografické a multimediální scény druhé poloviny 20. století a jeho role v rozvoji Bienále i vliv na fotografii v Polsku byly značné. Trvale působil ve Vratislavi, kde si získal uznání nejen jako tvůrce, ale také jako organizátor uměleckého života. Od 70. let aktivně prosazoval nové přístupy k fotografii, inicioval hnutí expanzivní a mediální fotografie, a následně – od slavného plenéru v Samotni v roce 1983 – rozvíjel koncepci elementární fotografie, směru, který zpochybňoval tradiční pojetí média a kladl důraz na intelektuální a autorský charakter fotografického obrazu. Pro Olka nebyla fotografie pouhou technikou zaznamenávající realitu, ale nástrojem reflexe, odhalování iluzí a zpochybňování toho, co je „skutečné".[46]

Zásadním přínosem Jerzyho Olka k rozvoji umělecké fotografie v Polsku byla jeho kurátorská a institucionální činnost. V roce 1977 založil Galerii „Foto-Medium-Art" – nejprve ve Vratislavi, od roku 2007 přemístěnou do Krakova – která se po desetiletí stala prostorem pro prezentaci avantgardní polské i mezinárodní fotografie.[47] Olek se rovněž stal iniciátorem a kurátorem řady prestižních událostí, mimo jiné od roku 1989 Fotokonference Východ-Západ a od roku 1999 uměleckým ředitelem festivalu umění „lAbiRynT" v Klodzku.[48] Zvláštní význam v jeho činnosti mělo také zapojení do Bienále horské fotografie v Jelení Hoře, s nímž byl spojen jako komisař soutěže druhého a třetího ročníku, kurátor výstav a autor doprovodných textů. Díky jeho přítomnosti získala tato událost reflexivní a experimentální charakter, stala se nejen místem prezentace krajinářsky orientovaných děl, ale také platformou pro tvůrce, kteří zkoumali vztah fotografie k prostoru, světlu a vizuální reflexi.

V průběhu let Jerzy Olek rozvíjel autorský projekt „Bezdimenzionalita iluze", v němž propojoval fotografii, kresbu, objekty a instalace a vytvářel složité vizuální struktury reflexivního a konceptuálního charakteru. Tento cyklus byl prezentován jak v Polsku, tak v zahraničí – mimo jiné v Berlíně, Arles, Kodani a dalších centrech současného umění. Fotografie pro něj byla procesem objevování významů, nikoli jejich pouhého znázorňování. Tvorbu chápal jako neustálé hledání – intelektuální i vizuální – v němž místo a forma jsou vždy výsledkem osobního pátrání po iluzi, světle a percepci.

46 *Jerzy Olek*, J.O., https://www.fotomedium.pl/cv/biografia.html (dostupné dne: 10.03.2025).

47 K. Siatka, O wrocławskiej i krakowskiej Galerii Foto-Medium-Art, https://www.fotomedium.pl/foto_medium_art/fma.html (dostupné dne: 10.03.2025).

48 *Jerzy...*, op. cit.

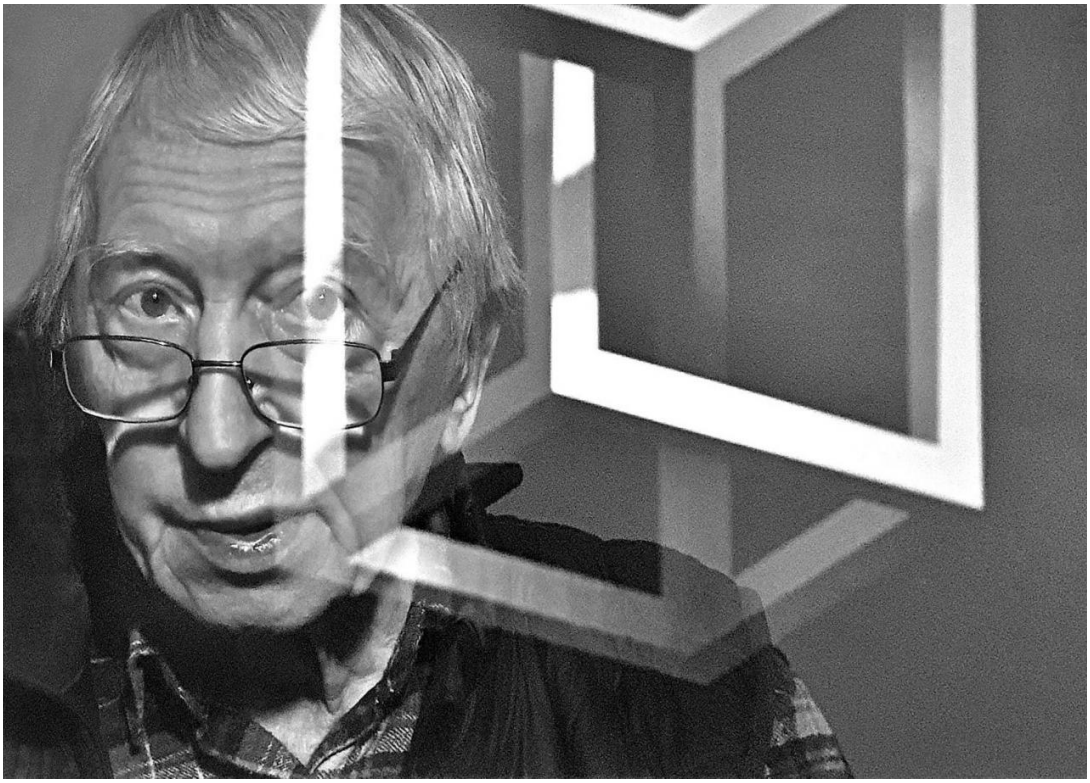

Obr. 29: Autor neuveden, *Jerzy Olek*, rok neuveden. Zdroj: Wydział Fotografii UAP

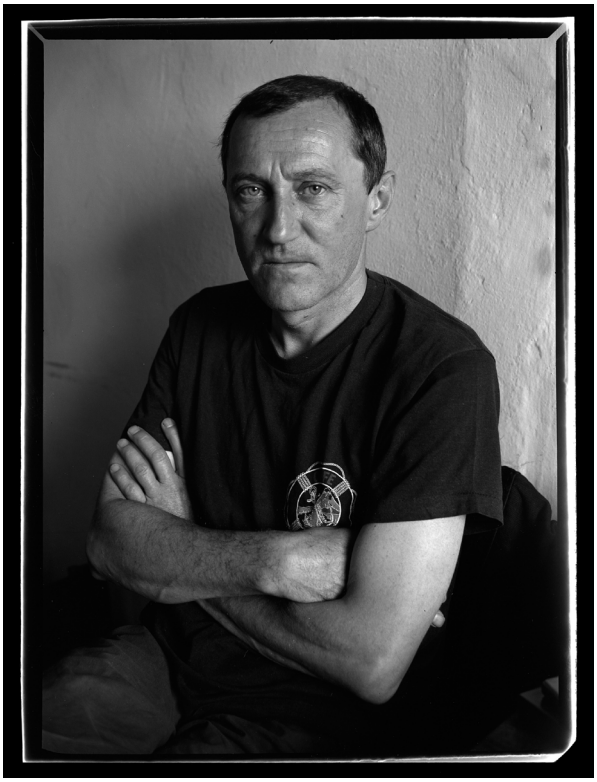

Obr. 30: Ewa Andrzejewska, *Wojtek*, rok neuveden.
Zdroj: Słownik Biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej

Wojciech Zawadzki – fotograf, teoretik, pedagog a organizátor fotografického života, se narodil 24. června 1950 ve Vratislavi a zemřel 22. června 2017 v Jelení Hoře. Byl jednou z klíčových postav současné polské fotografie, spjatý s Vratislaví a Jelení Horou. Vystudovaný geograf, z přesvědčení fotograf, od 70. let 20. století aktivně formoval nové přístupy k fotografickému médiu a stal se jedním z průkopníků směru čisté a elementární fotografie. Jeho umělecký postoj, zaměřený na vizuální, materiální a symbolickou analýzu obrazu, nalezl výraz především v horských cyklech jako „Místo kamene", „Mé hieroglyfy" či „Od místa kamene k místu vody". Zawadzki při dokumentaci krajiny Krkonoš, Tater či Janovických Rud hledal univerzální významy skryté ve struktuře kamene, světla a prostoru. Jeho fotografie se vyznačují technickou dokonalostí, péčí o formu a uvědoměloství výřezu – právě on rozšířil koncepci tzv. „černého rámečku" jako symbolu autorského výběru a úplnosti obrazu.

Umělec sehrál klíčovou roli při formování uměleckého prostředí, nejprve kolem Galerie „Foto-Medium-Art" ve Vratislavi a později v Jelení Hoře – zejména kolem Bienále horské fotografie, které organizoval v letech 1986–2016, a také v rámci fotografických univerzit a horských plenérů. Byl rovněž spoluzakladatelem a vyučujícím Vyššího studia fotografie v Jelení Hoře. Jeho pedagogická, organizační a kurátorská činnost měla zásadní vliv na rozvoj místního fotografického prostředí, které kritici označují jako „jeleniogorskou školu fotografie".

Wojciech Zawadzki po sobě zanechal bohaté umělecké dílo, včetně cyklů s výrazným filozofickým nábojem (Světlo, Apeiron, Olszewského 11, Portrét ulice, Má Amerika, Hobbiton), v nichž se fotografie stává nejen obrazem, ale způsobem myšlení a poznávání. V jedné ze svých autoreflexí napsal: „Nositelem informace a ontologickým základem každého obrazu je jeho signifikantní plocha." Až do konce života zůstal věrný analogové technice, fotografoval velkoformátovými kamerami a sám vyvolával zvětšeniny v temné komoře.[49]

49 J. Mielech, *Zawadzki...*, op. cit.

Obr. 31: Autor neuveden, *Roman Hryciów*, rok neuveden.
Zdroj: 25. Festiwal Górski im. Andrzeja Zawady w Lądku Zdroju

Ewa Andrzejewska – fotografka, pedagožka a organizátorka uměleckého života, se narodila 28. ledna 1959 ve Vratislavi a zemřela 21. srpna 2017. Byla jednou z předních osobností polské fotografie na přelomu 20. a 21. století a po většinu života byla spjata s Jelení Horou, kde spoluvytvářela umělecké prostředí soustředěné kolem Galerie Korytarz a Bienále horské fotografie. Fotografovat začala jako dospívající a již v mládí se rozhodla zasvětit svůj život tomuto médiu. Od počátku 80. let realizovala vlastní umělecké projekty, v nichž dominovala krajina, zátiší a portrét. Její tvorba se vyznačovala nejen formální důsledností, ale také hlubokým duchovním a symbolickým rozměrem. Sama o svých fotografiích mluvila jako o „paměťových fotografiích, pořizovaných na cestě“ – pohybujících se mezi dokumentem a poetickou interpretací reality.

Od roku 1990 působila profesně ve Vojvodském domě kultury v Jelení Hoře (pozdějším Jeleniohorském kulturním centru), kde více než dvě desetiletí pracovala jako lektorka fotografie a spolupořádala Bienále horské fotografie, plenéry a výstavy. Byla také spoluzakladatelkou a vyučující Jeleniohorské školy fotografie, která navázala na tradice Vyššího studia fotografie při Svazu polských umělců fotografiků (ZPAF), jehož byla absolventkou. V roce 1996 se stala členkou ZPAF (č. průkazu 719).

Ve své tvůrčí praxi zůstávala Andrzejewska věrná tradiční technice – fotografovala velkoformátovými kamerami, sama vyráběla pozitivy v temné komoře a tónovala je do sépiových odstínů. Její fotografie vyzařují klid, zamyšlení a mimořádnou citlivost ke světlu a detailu. Zachycovala krajinu Krkonoš, Janovických Rud, Tater a Pienin, ale také městské prostory – Jelení Hory, Krakova či Varšavy – i portréty přátel a umělců. Mezi jejími významnými projekty zvláštní místo zaujímají cykly *Maciejowiec* – náladová studie zříceniny zámku a přírody, a *Venkovští umělci* – oubor portrétů lidových tvůrců z Dolního Slezska, jehož část byla zařazena do sbírek Národního muzea ve Vratislavi. V posledních letech naplnila svůj sen o vytvoření portrétního ateliéru, který nazvala *Portrétní závod jménem Stanisława Ignacego Witkiewicze.*

Vytvářela autorské výstavy v Polsku i v zahraničí, účastnila se nejvýznamnějších přehlídek umělecké fotografie, jako byly *Kontakty*, *Bienále polské fotografie* nebo *Okolo dekády.* Její tvorba se vyznačovala nejen vysokou technickou úrovní, ale především výjimečnou duchovností a jemností výrazu.[50]

Obr. 32: Ewa Andrzejewska, *Autoportrét*, rok neuveden.
Zdroj: Słownik Biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej

50 J. Mielech, *Andrzejewska Ewa*, https://jbc.jelenia-gora.pl/Content/34705/andrzejewska-jb.html (dostupné dne: 11.03.2025).

Tomasz Mielech – fotograf, pedagog, kurátor a dokumentarista kulturní krajiny, se narodil v roce 1973 v Jelení Hoře, kde žije, pracuje a tvoří. Vystudoval filozofii na Vratislavské univerzitě, avšak jeho umělecká dráha je již více než dvě desetiletí úzce spojena s fotografií – zpočátku inspirovanou atmosférou Mezinárodního festivalu pouličních divadel v Jelení Hoře. Jako tvůrce zůstává věrný klasickým analogovým technikám. Jeho umělecká praxe se soustředí na dokumentární záznam kulturní krajiny Dolního Slezska, zejména Horní Lužice, s výrazným důrazem na problematiku paměti místa a proměn prostoru.

V roce 2006 se stal členem Svazu polských umělců fotografiků (č. průkazu: 953). Od roku 2018 vede Galerii Korytarz a Jeleniohorskou školu fotografie při Jeleniohorském kulturním centru, kde se věnuje pedagogické, kurátorské i organizační činnosti. Účastnil se mnoha samostatných i kolektivních výstav doma i v zahraničí. Mezi jeho nejvýznamnější projekty patří *Po stopách paměti* – fotografická studie zanikajících obcí v oblasti Horní Lužice, ohrožených průmyslovou činností; *Zapomenuté pokoje* – cyklus věnovaný opuštěným interiérům a jejich tiché naraci o pomíjivosti; a *Jelení Hora. Paměť města* – kolektivní dokumentární projekt vytvořený při příležitosti oslav 900. výročí města.[51]

Na Bienále horské fotografie v Jelení Hoře je navázán již mnoho let – jako účastník, laureát IX. ročníku a od roku 2018, po smrti Wojciecha Zawadzkého a Ewy Andrzejewské, jako komisař a organizátor této události. Společně s týmem Jeleniohorského kulturního centra rozvíjí formát Bienále, dbá na jeho vysokou uměleckou úroveň a mezinárodní charakter. Prostřednictvím této činnosti navazuje na tradici započatou svými předchůdci, zároveň však události vtiskává nový kurátorský a vzdělávací rozměr. Jeho díla se nacházejí mimo jiné ve sbírkách Krkonošského muzea v Jelení Hoře, Muzea tkalcovství Dolního Slezska v Kamenné Hoře a Muzea dějin fotografie v Krakově.[52]

51 Tomasz Mielech https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/fotografie-po-1945.html (dostupné dne: 11.03.2025).
52 *Karkonosze...*, red. J. Mielech, op. cit. s. 280.

Obr. 33: Damian Mankiewicz, *Tomasz Mielech*, rok neuveden. Zdroj: ZPAF Wrocław

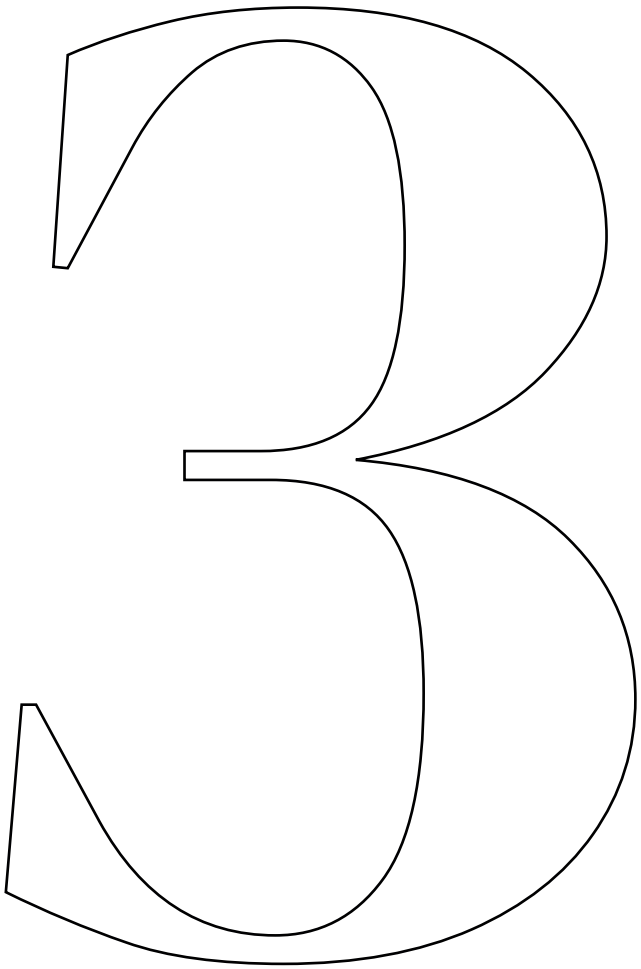

Struktura a organizace Bienále

3. Struktura a organizace Bienále

3.1. Proces přihlášek a výběru prací

Do soutěže se může přihlásit každý, neexistují žádné formální požadavky na podání přihlášky. Na Bienále jsou zasílána jednotlivá díla nebo soubory prací, přičemž klíčovým aspektem je, že soubor musí fungovat jako celek. Pro mnoho fotografů, kteří si s tímto požadavkem nedokážou poradit, se jedná o jistou past. Účast na posledním XXIII. ročníku byla bezplatná, zatímco v předchozích ročnících bylo nutné uhradit poplatek, který sloužil k pokrytí nákladů na vrácení zaslaných prací po skončení soutěže. Vítězná díla zůstávají v archivu organizátorů.

3.2. Tematické a technické kategorie prezentovaných fotografií

Bienále horské fotografie je událostí, která se v průběhu let tematicky i technicky proměňovala. Dominujícím motivem zůstává horská krajina, i když v nejnovějších ročnících se stále častěji objevují inscenační a digitální experimenty. Soutěžní pravidla ani způsob udělování ocenění nestanovují stálé tematické kategorie, které by podléhaly hodnocení. Přesto je možné na základě jednotlivých ročníků vymezit určité charakteristické oblasti:

– Krajina je bezpochyby nejčastěji a nejraději fotografovaným tématem. Již v závěrečném shrnutí I. ročníku byly hory popsány jako „přírodní divadlo“. Na III. ročníku porota poznamenala, že krajinářské fotografie nejen číselně převládaly, ale svým kvalitativním zpracováním převyšovaly ostatní témata. Horské scenérie byly často zachyceny v celé své rozlehlosti, s důrazem na přirozené světlo a majestát skalních útvarů (II., V., VIII. ročník). Autoři se rovněž soustředili na hru světla a stínu a proměnlivé atmosférické podmínky. Na XX. ročníku byly oceněny práce, které nabízely minimalistické a syrové interpretace krajiny – včetně panoramatických záběrů či jemných barevných impresí.

– Dokumentární fotografie hor bez výraznějších uměleckých zásahů představuje další vymezenou kategorii. Pouhá registrace výhledu však pro porotu často nestačila – oceňovány byly především snímky s osobním interpretačním vkladem. Přestože má Polsko na kontě významné sportovní úspěchy, alpinistická tematika byla v rámci Bienále spíše okrajová. V závěru IV. ročníku porota dokonce apelovala: „Chtělo by to, alespoň po vzoru minulých Bienále, vidět na výstavě více fotografií z těch nejvyšších hor. Vždyť právě polští horolezci jsou autory nejvýznamnějších výkonů při dobývání osmitisícových velikánů…]”[53]

53 *IV Biennale Fotografii Górskiej*, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1986, s. 3.

– Člověk v horách je poměrně zřídka zkoumaným tématem. Pokud se již objevil, pak především v kontextu vztahu člověka k přírodě – jako naznačení jeho pouti či přítomnosti v krajině – spíše než jako klasický portrét nebo reportáž ze světa horolezectví, přestože i tyto motivy se objevily mezi oceněnými pracemi.

– Inscenovaná a kreacionistická fotografie, v níž hory sloužily jako součást širšího uměleckého konceptu. Příkladem může být projekt Wojciecha Zawadzkého *Cestovní deník* (1991), který překračoval rámec klasického krajinářství a prezentoval krajinu vytvořenou – například hory složené z útržků látky. Dalším příkladem podobného přístupu téhož autora je práce *Sedimentace*, vzniklá v rámci plenéru v roce 2016 v projektu Ingerence. Jak se uvádí v jejím popisu: „Fotografie […] má představovat jakousi základní rovinu, po níž se »kloužou« myšlenky, reflexe a další autorská záměry."[54]

Obr. 34: Mieczysław Wielomski, *Z cyklu Tatranské standardy „Na Kasprowém"*, Grand prix IV Biennale, před 1986. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

54 *XIX Biennale…*, překl. H. Jankowska, op. cit., s. 18.

Obr. 35: Aleksander Maruszewski, *Cesta ke slunci*, Zvláštní cena za alpinistickou tematiku VI Biennale, před 1990. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Obr. 36: Tadeusz Piotrowski, *Wojtek*, I cena II Biennale, před 1982.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Obr. 37: Janusz Chojnacki, *Zelená*, II cena XVI Biennale, před 2010.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Obr. 38: Marek Szyryk, *Samotnia, má láska*, III cena XIII Biennale, před 2004.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Organizátoři Bienále neukládají žádná omezení ohledně techniky provedení prací, což přispívá k velké rozmanitosti přihlašovaných fotografií. Porota důsledně zdůrazňuje, že se neřídí preferencemi například směrem ke klasické fotografii – rozhodující je umělecká hodnota snímku, nikoli technika jeho provedení. Na XX. ročníku byly oceněny jak klasické černobílé panoramatické fotografie, tak i barevné minimalistické imprese. Na XXIII. ročníku porota upozornila na přítomnost ušlechtilých technik, ale také na kreativní přístup k digitální postprodukci.[55] Cílem organizátorů není umělé udržování tradičních fotografických technik. Účastníci přihlašující do soutěže klasické fotografie nejsou nijak zvýhodňováni a digitální snímky jsou posuzovány rovnocenně s analogovými. Klíčové je, zda daný prostředek výrazu skutečně obohacuje umělecké sdělení snímku. Vědomý a tvůrčí přístup k fotografickému obrazu zůstává důležitým hodnotícím kritériem. V současnosti lze rozlišit následující technické kategorie:

– Digitální obraz – v pozdějších ročnících dochází k naprosté dominanci digitálních fotografií. Podle organizátorů tvoří až 98 % přihlášených prací právě digitální snímky, což svědčí o téměř úplném přechodu k moderním technologiím.[56] Již na XIII. ročníku porota ve svém závěru poukázala na rostoucí význam digitální postprodukce, která umožňuje větší míru tvůrčí svobody, ale zároveň klade vyšší nároky na umělecké vědomí autorů.[57] I v rámci této kategorie však lze rozlišit různá přístupová stanoviska – od klasicky komponovaných krajin po experimenty s postprodukcí a digitální manipulací obrazu.

– Tradiční analogové zvětšeniny – v počátečních ročnících Bienále (I–VIII) mezi přihlášenými pracemi dominovaly analogově pořízené fotografie. V současnosti, mimo jiné kvůli dostupnosti digitálních technologií, se jedná spíše o výjimečné případy.

– Černobílá fotografie – černobílé snímky převažovaly v prvních ročnících soutěže, až do XII. ročníku, kdy barevná fotografie zcela ovládla soutěžní prezentaci.[58] V současnosti jsou černobílé fotografie přihlašovány výrazně méně často.

– Barevná fotografie – v současnosti dominuje, ale může pro účastníky představovat určitou past. Podle organizátorů se mezi přihlášenými jen velmi málo autorů vědomě a odpovídajícím způsobem vyjadřuje prostřednictvím barvy, i když se právě barevnost v krajinářské fotografii může zdát přitažlivá.[59]

55 *XXIII Biennale...*, překl. H. Jankowska, op. cit., s. 3–4.

56 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 08.03.2025.

57 *3naste Biennale Fotografii Górskiej,* Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2004, s. 3.

58 *XII Biennale Fotografii Górskiej*, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2002, s. 3.

59 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

– Ušlechtilé techniky – ve shrnutí XIV. ročníku byla zdůrazněna přítomnost ušlechtilých technik, jako je guma či kyanotypie.[60] V nejnovějších ročnících se stále objevují snímky vytvořené historickými metodami – například platinotypie Przemysława Kruka na XX. ročníku a kolodiová fotografie Moniky Cichoszewské na ročníku XXIII. Jejich přítomnost ukazuje, že navzdory dominanci digitalizace přetrvává mezi tvůrci zájem o tradiční postupy.

– Digitální manipulace a umělá inteligence (AI) – během XXIII. ročníku se objevily experimenty s digitálními zásahy i práce vzniklé ve spolupráci s umělou inteligencí. Jeden z účastníků využil AI k vytvoření programu, který na základě jeho vlastních fotografií generoval nové snímky. Marek Szyryk vytvořil horské krajiny ze smyšlené cesty do Číny, které vygeneroval pomocí AI. To ukazuje, že hranice mezi tradiční fotografií a novými médii se začínají stírat.

– Diaporamy a soutěž diapozitivů – v počátečních ročnících (od III. do V.), během sympozií konaných na horské chatě Samotnia, byly přihlašovány diaporamy a diapozitivní fotografie. Tato kategorie byla hodnocena v rámci *Přehlídky horských diapozitivů a diaporam*. V současnosti již není dále vyhlašována.

Obr. 39: Daniel Koszela, *Dvě věže*, rok neuveden. Zdroj: Daniel Koszela

60 *XIV Biennale Fotografii Górskiej*, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2006, s. 3.

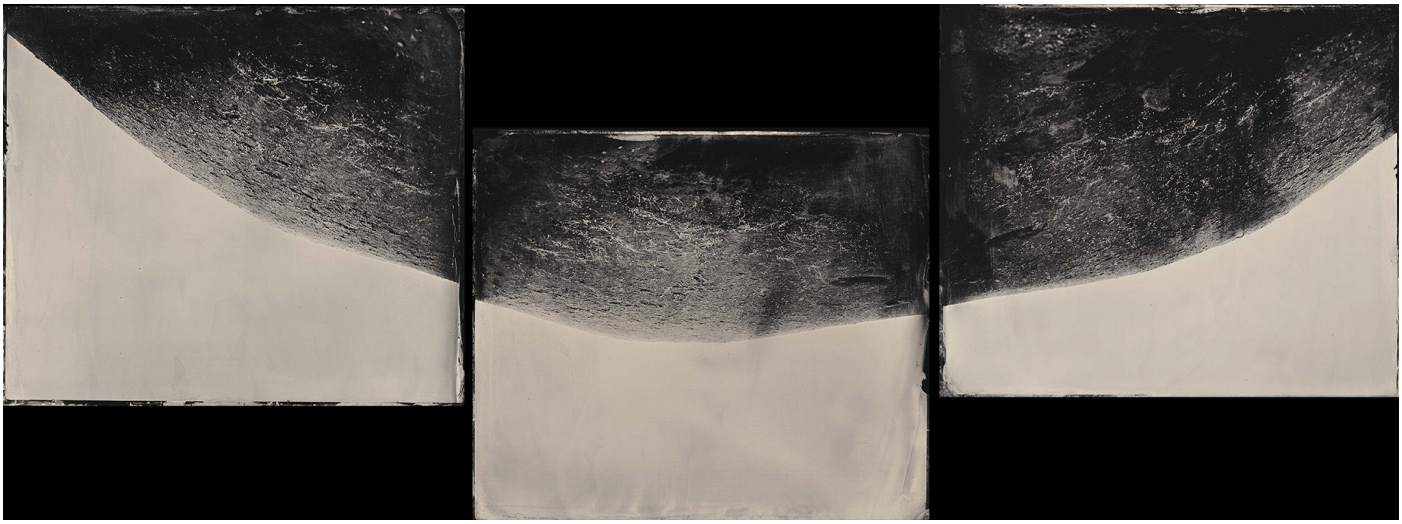

Obr. 40: Monika Cichoszewska, *Paralelní vesmír; tryptyk*, rok neuveden. Zdroj: Monika Cichoszewska

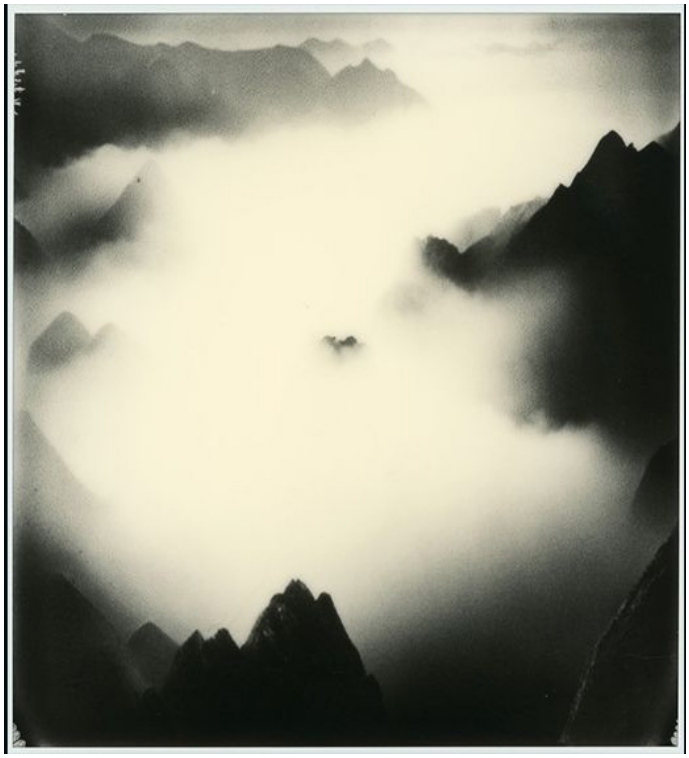

Obr. 41: Marek Szyryk, *Fotografie z mé cesty do Číny, než tam pojedu*, 2024. Zdroj: Szkoła Filmowa w Łodzi

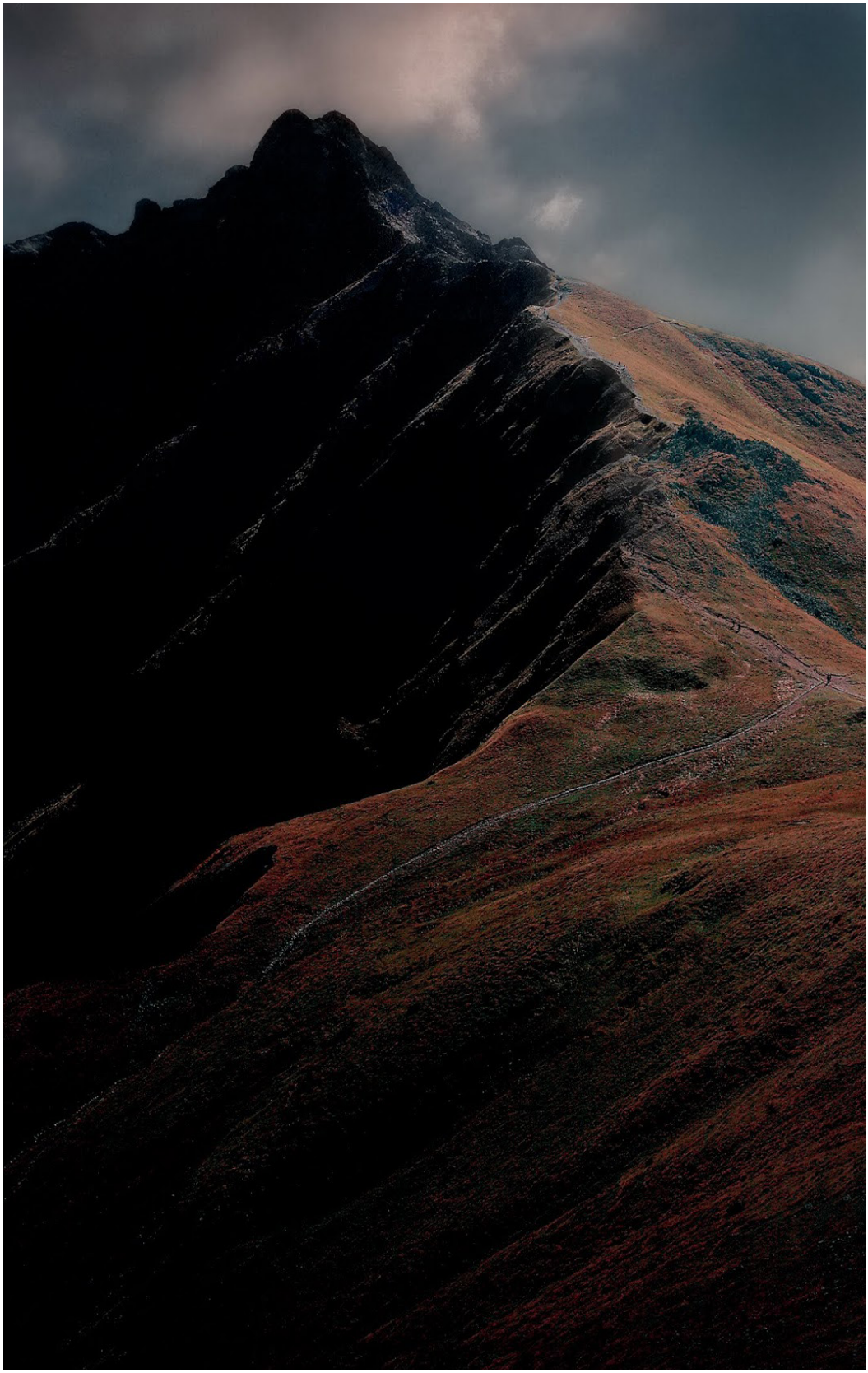

Obr. 42: Waldemar Grzelak, *Svinica*, I cena XVII Biennale, před 2012.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

3.3. Porota a kritéria hodnocení prací

V porotě Bienále zpravidla zasedá pět fotografů. Jedná se o osobnosti působící v oblasti horské fotografie, jež dobře znají specifika tohoto oboru a byly mnohdy samy oceněny za vlastní tvorbu. V porotě zasedali významní fotografičtí umělci, uznávaní kritici umění, historici fotografie, stejně jako profesoři výtvarných akademií a uměleckých vysokých škol. Díky takovému složení si porota Bienále dlouhodobě udržuje vysokou odbornou a uměleckou úroveň, a zároveň odráží proměnlivost směrů, trendů a hodnot v oblasti krajinářské a horské fotografie. Účast osobností, jako byli Paweł Pierściński, Wojciech Zawadzki, Adam Sobota, Jaroslav Beneš, Ctibor Košťál nebo Marek Szyryk, svědčí o prestiži události a jejím zakotvení jak v tvůrčích, tak teoreticko-kritických kruzích. Právě jejich přítomnost v porotě dodávala soutěži charakter celopolského a mezinárodního přehlídkového fóra fotografického umění. Přehled členů poroty jednotlivých ročníků se nachází v příloze, tabulka 2, zatímco přehled těch, kteří se účastnili alespoň dvou ročníků, je uveden v tabulce 3.

Na počátku každého ročníku probíhá prvotní, široká selekce přihlášených prací, během níž jsou vybrány fotografie určené k uvedení na závěrečné výstavě. Teprve následně z těchto děl porota vybírá práce, které budou oceněny.

Ve všech ročnících jsou fotografie hodnoceny podle míry kreativity, estetické a technické hodnoty, přičemž uznání získávají snímky, které jedinečným způsobem zpracovávají horskou tematiku. Důraz je kladen na obrazové vědomí, schopnost správné editace a kvalitu tisku. Porota hlasuje demokraticky a tajně – jednotliví porotci neznají jména autorů hodnocených fotografií. Vítězem se stává autor, který obdrží nejvyšší počet hlasů.[61]

Porota má právo udělit libovolný počet ocenění, volně je rozdělit a samostatně pojmenovat kategorii ocenění, pokud je udělována. Od počátku Bienále až po současnost je patrná stabilní struktura hlavních cen:

- Grand Prix
- 1., 2. a 3. cena
- Zvláštní ocenění
- Čestná uznání
- Pamětní uznání

61 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

V následující tabulce je uveden počet ocenění udělených dosud (od I. do XXIII. ročníku), rozdělený podle jednotlivých kategorií.

Kategorie ocenění	Počet udělených ocenění
Grand Prix	19
1. cena	25
2. cena	31
3. cena	24
Čestné uznání	36
Pamětní uznání	2
Zvláštní ocenění	32

Porota má možnost udělit cenu Grand Prix, avšak tato nesmí vyvolávat žádné námitky mezi jejími členy – bývá tedy udělena jednomyslně. Pokud žádná z přijatých prací toto kritérium v daném ročníku nesplňuje, Grand Prix není udělena. Do XXIII. ročníku nebyla tato cena udělena celkem čtyřikrát (ročníky II, VI, VII a XXIII).

V některých ročnících bylo rozhodnuto o udělení dodatečných zvláštních ocenění nebo pamětních uznání. Jejich struktura a typ se v průběhu let měnily. V počátečních ročnících (I, III, IV, VI, VII) porota udělovala ocenění v kategorii horolezecké fotografie. V pozdějších ročnících (VII, XIV–XIX) získávali fotografové ocenění za tatranskou tematiku. Vzhledem k původu a místu konání soutěže byla krkonošská tematika hodnocena a oceňována samostatně – přesto však v ročnících VIII a XII–XX nebyla v této kategorii udělena žádná cena.

Zajímavostí je, že dvě zvláštní ceny v kategoriích odlišných od výše uvedených byly uděleny na I. a XXIII. ročníku (posledním v době psaní této práce). Na I. ročníku, v souladu s původním cílem Bienále, bylo uděleno ocenění v kategorii „ochrana horského prostředí“. Na XXIII. ročníku, kdy byly stále výrazněji zaznamenávány změny spojené s rozvojem umělé inteligence, byla udělena zvláštní cena za rozšiřování hranic fotografie – za soubor fotografií vytvořený pomocí nástrojů AI.

Obr. 43: Artur Pyć, *Tatry v zimě*, cena za tatranskou tematiku XVI Biennale, před 1994. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

V průběhu let udělila porota také dvě pamětní uznání – za výjimečnou uměleckou kvalitu, originální přístup k tématu, přínos k rozvoji horské fotografie nebo zvláštní zásluhy o ideu Bienále. Taková pocta zdůrazňuje, že Bienále není jen místem umělecké soutěže, ale především prostorem pro budování trvalých komunitních vazeb a oceňování tvůrčích individualit.

Fotografové, kteří obdrželi pamětní uznání, jsou uvedeni níže:

- Jiří Houst (III. Bienále) – český fotograf, oceněný za přínos k horské fotografii a vysokou estetickou úroveň soutěžního cyklu. Byl jedním z prvních zahraničních autorů, kterého porota Bienále vyznamenala tímto způsobem.

- Kazimierz Śmieszko (XII. Bienále) – za soubor tří prací: *Red Rock*.

3.4. Analýza počtu účastníků v průběhu let

Od počátku existence Bienále horské fotografie v Jelení Hoře se soutěže zúčastnilo mnoho tvůrců – jak uznávaných a respektovaných v rámci fotografické komunity, tak i začínajících autorů, kteří teprve vstupovali na svou uměleckou dráhu.

Ne všechny přihlášené práce byly zařazeny do povýstavní expozice. Přehled počtu účastníků soutěže, počtu zaslaných fotografií a počtu autorů a snímků vybraných pro výstavu je uveden v příloze, tabulka 4.

Analýza číselných údajů ukazuje, že rekordním ročníkem Bienále z hlediska počtu přihlášených prací a účastníků byl XVI. ročník v roceu 2010. Do soutěže tehdy dorazilo celkem 1 250 fotografií od 110 autorů. Takto výrazný zájem mohl souviset s rozšířením formátu akce – tento ročník byl poprvé vyhlášen jako I. Mezinárodní setkání s horskou fotografií, což otevřelo soutěž účastníkům ze zahraničí, zejména z Česka a Německa.

Z hlediska počtu fotografií vybraných do výstavy byla nejrozsáhlejší XIII. edice z roku 2004, během níž bylo prezentováno 256 snímků. Největší různorodost autorů vystavených prací zaznamenal XIX. ročník v roce 2016, kdy se na výstavě objevily fotografie od 91 různých tvůrců.

Na opačném konci spektra se nachází VI. Bienále z roku 1990, které bylo nejskromnější ve všech ohledech. Do soutěže bylo přihlášeno pouze 144 snímků od 26 osob, z nichž na výstavu bylo vybráno 51 fotografií od 21 autorů. Pokles aktivity účastníků lze vysvětlit složitou společensko-politickou situací v zemi – šlo o období systémové transformace, jež mohla výrazně ovlivnit uměleckou činnost.[62]

S postupem času se mezi účastníky začala objevovat jména, která se opakovala v několika ročnících. Mnoho autorů bylo oceněno vícekrát, což svědčí nejen o jejich tvůrčí konzistenci, ale také o trvale vysoké umělecké úrovni jejich prezentovaných prací.

Od prvního ročníku Bienále bylo oceněno celkem 117 fotografů. Z toho 21 osob získalo ocenění dvakrát, zatímco šest autorů – Marek Trzeciakowski, Wojciech Zawadzki, Waldemar Grzelak, Krzysztof Wojciechowski, Krzysztof Pilecki a Marcin Bawiec – bylo vyznamenáno třikrát. Čtyři ocenění získali tři fotografové: Adam Bencal, Marek Szyryk a Jacek Jaśko. Zvláštní pozornost si zaslouží Przemysław Kruk a Ewa Zięba (později Andrzejewska), jejichž práce byly oceněny pětkrát.

62 W. Zawadzki, *Tekst katalogu z VI Biennale*, https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html (dostupné dne: 21.03.2025).

Rekordmanem z hlediska počtu získaných ocenění je Rafał Swosiński, který jich obdržel celkem osm. Mezi jeho úspěchy patří: dvě ceny Grand Prix (VIII. a X. ročník), dvě 1. ceny (XVIII. a XIX. ročník), jedna 2. cena (VI. ročník), jedno čestné uznání (XXI. ročník) a dvě zvláštní ocenění – za krkonošskou tematiku (IX. ročník) a za tatranskou tematiku (XIX. ročník). Swosińského opakovaná účast v soutěži, a v posledních letech také jeho členství v porotě (XXII. a XXIII. ročník), svědčí o jeho významném postavení v prostředí polské horské fotografie i o jeho uměleckém uznání a důslednosti.

Analýza laureátů Bienále umožňuje nejen vyzdvihnout autory, kteří byli porotou oceněni opakovaně, ale také lépe pochopit dynamiku účasti – kolik fotografů bylo oceněno, kolik z nich se vracelo v dalších letech a kolik z nich bylo oceněno pouze jednou. Tento přehled zahrnuje jak jednorázově oceněné autory, tak i ty, kteří si v průběhu let odnesli více ocenění. Taková data představují zajímavý výchozí bod k reflexi nad rozpoznatelností, kontinuitou účasti a trvalostí tvůrčího odkazu v kontextu této soutěže.

Obr. 44: Rafał Swosiński, *Tatry*, cena Grand Prix VIII Biennale, před 1994.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

3.5. Místa expozic povýstavních a doprovodných výstav

Bienále horské fotografie je událostí s bohatou tradicí a širokým dosahem, jejíž expozice jsou umísťovány v mnoha galerijních prostorách v Jelení Hoře a jejím okolí. Hlavní výstava, která tvoří jádro celé události, je již od roku 1990 pravidelně prezentována v Krkonošském muzeu. Často zde byly rovněž vystavovány doprovodné expozice, související s výstavou soutěžních prací, či výstavy plenérové. Ve vybraných ročnících se soutěžní expozice objevily také v Galerii Výstavního úřadu (Biuro Wystaw Artystycznych – BWA), který s Bienále dlouhodobě spolupracuje při pořádání výstav horské fotografie. BWA poskytovalo výstavní prostory zejména pro počáteční ročníky soutěže (II., III., IV., V.), kde se často prezentovaly výstavy plenérové i doprovodné. Řada výstav pořádaných v rámci Bienále byla rovněž instalována v Galerii Korytarz, Galerii pod Bronzovým jelenem, Knihovně Krkonošské (Książnica Karkonoska), Galerii N při Dolnoslezském středisku pro další vzdělávání učitelů, a také v Přírodovědném muzeu. Výstava laureátů z let 1980–2018 byla v roce 2020 představena v Zámku v Bukovci (Pałac w Bukowcu). Díky úzké spolupráci s partnery z Česka a Německa získala událost mezinárodní rozměr – fotografie účastníků byly vystavovány např. v Jilemnici, v Krkonošském muzeu ve Vrchlabí či v Podkrkonošském muzeu v Trutnově. Po XIX. ročníku se část expozice objevila také ve vratislavské galerii Foto-gen (dříve Foto-Medium-Art) v rámci výstavy Góry x19, což dále podtrhuje prestiž a široký ohlas Bienále. Seznam galerií a muzeí spolu s aktuálními webovými stránkami (stav k době psaní práce) je uveden v příloze, tabulka 6.

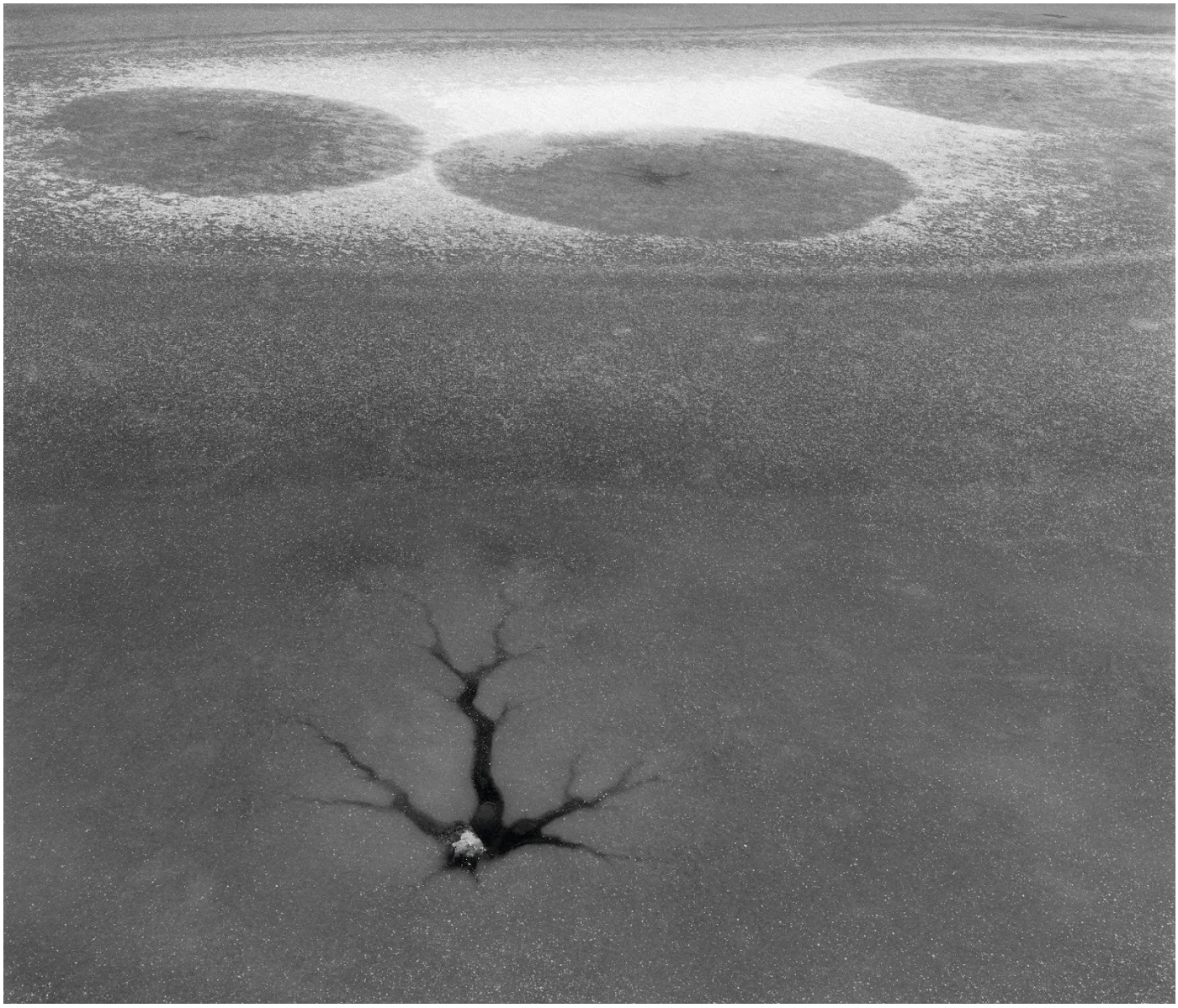

Obr. 45: Rafał Swosiński, *Tatranská jezera*, I nagroda XVIII Biennale, před 2014.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

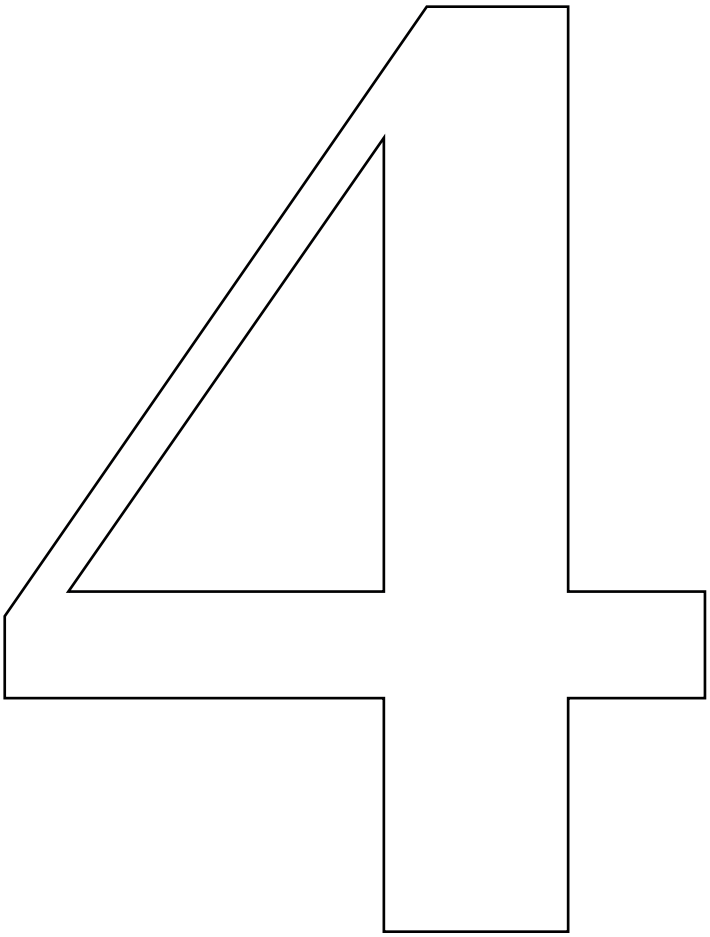

Analýza vybraných ročníků Bienále

4. Analýza vybraných ročníků Bienále

4.1. Klíčové výstavy a oceněné práce

Rok 1980 sehrál klíčovou roli ve vývoji fotografie v Krkonoších. Založení Bienále horské fotografie přineslo intenzifikaci tvůrčí činnosti v regionu a zahájilo novou etapu ve zobrazování horské krajiny. Umělci účastnící se plenérů v rámci Bienále přicházeli s novými pohledy a moderními estetickými řešeními, která překračovala tradiční přístupy krajinářské fotografie.

Zvláště významnou osobností v tomto kontextu byl Wojciech Zawadzki, jehož práce z 80. let zobrazují hory jako prvotní a neměnné struktury. V cyklu *Horské krajiny* (1983–1989) analyzoval geometrické prvky přírody a dodával jim symbolický rozměr. Inspirován americkou školou *straight photography* (Edward Weston, Walker Evans, Ansel Adams), pracoval s velkou hloubkou ostrosti a precizním rámováním. V jeho fotografiích je patrný pocit odcizení a zároveň reflexe nad vztahem člověka a přírody – což je patrné i v pracích z plenéru z roku 1985, kde zobrazoval les jako prostor rozkladu a pomíjivosti. Výstava *Krkonoše – postoje* z roku 1986 představila jeho fotografie zaměřené na geometrické detaily terénu.

Pro Zawadzkého tvorbu je typické těsné rámování, absence narativnosti a chápání krajiny jako symbolické a konceptuální formy.[63]

Obr. 46: Wojciech Zawadzki, *Krkonoše,* 1999.
Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

63 J. Mielech, *Fotografia w Karkonoszach...*, op. cit. s. 131–132.

Ewa Andrzejewska, trojnásobně oceněná na Bienále (1986, 1988, 1990), vytvářela práce nabité emocemi a duchovností. Její snímky se vyznačují sépiovým tónováním, zamlžením a měkkostí obrazu, čehož dosahovala díky použití předválečných kamer a starých objektivů. Klíčové práce z let 1990–2010, pořízené v oblasti Małego Stawu a Sněžky, zachycovaly pomíjivost okamžiku a světla, vyjadřujíc duchovní prožitek krajiny. Inspirována tvorbou Eugèna Atgeta vytvářela charakteristické záběry „proti světlu“, přičemž její temná komora se stávala prostorem alchymické tvorby. Odbitky Andrzejewské byly unikátní, neopakovatelné, často záměrně neostré a nesly v sobě jemnou, tichou expresi.[64]

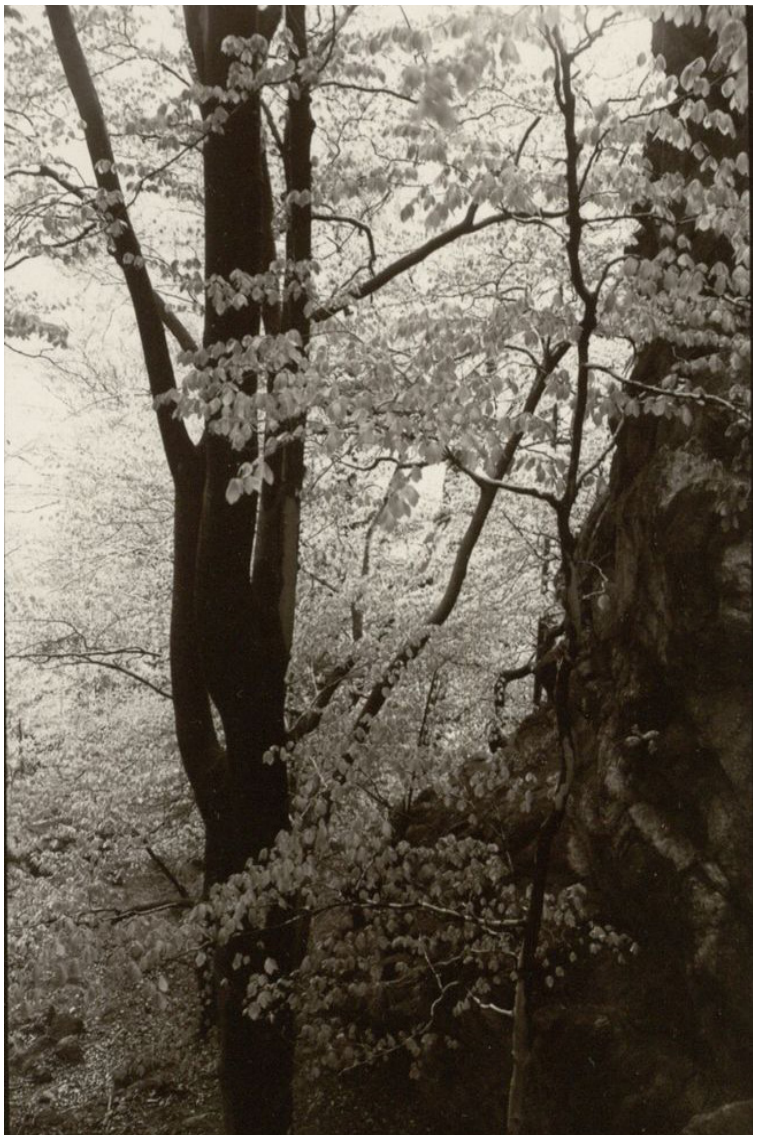

Obr. 47: Ewa Andrzejewska, *Bez názvu*, rok neuveden.
Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

64 Ibid., s. 132–133.

Jerzy Olek byl jednou z klíčových osobností hnutí elementární fotografie. Na fotografiích z roku 1983, pořízených během plenéru na Samotni, vyhledával v pečlivě volených fragmentech krajiny „vztahy mezi blízkými a vzdálenými částmi přírody, které evokují analogie vztahů mezi vnitřním světem umělce a vnější realitou.“[65] Již v těchto snímcích je patrná konceptuální analýza obrazu, kterou dále rozvíjel v pozdějších projektech, jako *Bezdimenzionalita iluze* nebo *Linie*. Jeho přístup inspiroval další účastníky Bienále k formálním experimentům s fotografickým médiem a významem obrazu.

Jan Bortkiewicz používal abstraktní přístup, zaměřoval se na detaily nalezené v krajině. Fotografoval zdánlivě nevýznamné prvky – útržky zábradlí, madel, předměty považované za rušivé – a dodával jim filozofický rozměr. Jeho snímky odrážely myšlenky elementárnosti. Jak napsal Jerzy Olek v katalogu k výstavě Krkonoše (Kielce, 1992): „Svět banálních předmětů, naplňujících obyčejnou lidskou každodennost […] často fotografujeme. Ale portrétujeme je při tom skutečně?“[66]

Výstava „Krkonoše – postoje“ (IV. *Bienále*, 1986) představovala zlomový moment v prezentaci stylistické rozmanitosti. Andrzej Jerzy Lech představil nostalgický cyklus z oblasti Małego Stawu, který ukazoval univerzálnost a metafyzický rozměr krajiny – například v charakteristických dílech *Mały Staw w Karkonoszach 1932 a Enchantment Basin. Nada Lake 1991*. Adam Lesisz vytvořil autoportréty stínu, zasazené do krajiny, čímž propojil postavu a přírodní prostor do jednotné vizuální výpovědi. Jakub Byrczek, Bogdan Konopka, Roman Hryciów, Jerzy Malinowski a Roman Puchała se zaměřili na fragmenty reality, které odhalovaly kontemplativ.[67]

Kontaktní fotografie, rozvíjená umělci jako Jaroslav Beneš, Ewa Andrzejewska, Tomasz Mielech nebo Marek Szyryk, se stala jedním z rozpoznávacích znaků krkonošské scény. Beneš, pracující s velkoformátovým fotoaparátem, operoval geometrií obrazu. Kontaktní kopie, vytvářené přímo z negativu, zdůrazňovaly vztah mezi obrazem a skutečností. Byly zároveň precizní a neopakovatelné.

Mnoho dalších umělců obohatilo krkonošskou krajinu o nové motivy: Janusz Nowacki v 80. a 90. letech vytvářel fotografie inspirované filozofií znaku, a jím zachycované kořeny, kameny či mraky nesly osobní i univerzální významy. Jeho žák, Rafał Swosiński, analyzoval architekturu jako nositele paměti. Eugeniusz Józefowski použil dírkovou komoru k dosažení efektů transformace prostoru, čímž svým pracím z let 1995–2005 vtiskl prvek surrealismu. Maciej Hnatiuk se soustředil na světlo a proměn-

65 Ibid., s. 130.
66 Cit. podle: Ibid., s. 129.
67 Ibid., s. 130–131.

livost krajiny, jak ukazují jeho práce z let 1990–1995 z oblasti Podhorského vodopádu a Małego Stawu.[68]

Janina Hobgarska, aktivní účastnice plenérů Bienále horské fotografie od jeho počátků, se ve své tvorbě soustředila na zachycení subtilních interakcí mezi světlem a krkonošskou krajinou. Její práce z let se vyznačují jemností kompozice a citem pro atmosféru horského prostředí, často zobrazují pomíjivé atmosférické jevy, jako jsou mlhy nebo proměnlivé povětrnostní podmínky. Její fotografie vyjadřují intimní charakter hor, zachycují jejich proměnlivost a náladovost.

Marek Liksztet, spojený s ideou elementární fotografie. Realizoval práce, v nichž zkoumal geometrické aspekty krkonošského terénu. Jeho fotografie často zobrazují přírodní struktury, jako jsou skalní útvary či uspořádání stromů, způsobem, který zdůrazňuje jejich rytmus a symetrii. Liksztet, pracující kontaktní metodou a s využitím velkoformátových fotoaparátů, usiloval o maximální přesnost a detailnost obrazu, což umožňovalo hlubokou analýzu forem a textur horského prostředí. Jeho práce spadají do proudu minimalistického přístupu ke krajině, kde klíčovou roli hraje forma a struktura.

Tomasz Mielech, přítomný na plenérech Bienále od roku 1998, se inspiroval mimo jiné malířstvím Caspara Davida Friedricha. Jeho fotografie, vzniklé převážně v letech 2000–2015, zobrazují krajinu jako prostor odhalující esenci přírody a duchovního prožitku. Hledal zde momenty zvláštního světla a prázdnoty, blízké romantickému prožitku absolutna.[69]

Stanisław J. Woś a Tomasz Michałowski, spojení s plenéry na Samotni v letech 2003–2005, přinesli do krkonošské fotografie perspektivu vnitřní projekce. Woś, jeden z nejvýznamnějších polských krajinářských fotografů, vytvářel unikátní kopie s vícenásobnou expozicí, nesoucí mystickou auru, často soustředěné na izolovaný motiv. Fotografie Tomasze Michałowského, jenž je profesí kameraman, se rovněž vyznačovaly individuálním způsobem vidění, v němž autor odkazoval na symboliku mýtu a logu a hledání tajemství existence.[70]

Marek Szyryk a Sławoj Dubiel, aktivní od 90. let jako účastníci a později porotci Bienále, reprezentují odlišné přístupy k pojetí krajiny. Szyryk, v současnosti profesor na Filmové škole v Lodži, zpočátku experimentoval s romantickou interpretací krajiny, následně s konceptuální fotografií prostřednictvím geometrických výřezů. Dubiel rozvíjel dírkovou fotografii a panoramatické záběry, soustředěný na světlo a prostor.

68 Ibid., s. 134.
69 Ibid., s. 135.
70 Ibid., s. 136.

Také díky těmto tvůrcům získala krkonošská fotografie status neformální školy – prostředí se silnou uměleckou identitou, jehož společným jmenovatelem byly hory jako prostor duchovního i formálního experimentu.

Zásadním mezníkem pro rozvoj fotografie v regionu byl zářijový fotografický plenér uspořádaný v roce 1983 v krkonošské horské chatě Samotnia. Jedná se o jednu z nejdůležitějších událostí v dějinách polské umělecké fotografie. Setkání několika významných tvůrců, mimo jiné Jana Bortkiewicze, Jakuba Byrczka, Bogdana Konopky, Adama Lesisze, Andrzeje Jerzego Lecha, Jerzego Olka a Wojciecha Zawadzkého, se proměnilo v intenzivní výměnu myšlenek a zkušeností, která vyústila ve formulaci nového estetického směru – elementární fotografie. Tento pojem, navržený Jerzym Olkem, označoval přístup zaměřený na esenciální obraz, založený na kontemplaci, jednoduchosti formy a hluboké reflexi samotné podstaty fotografického média.[71] Z časového odstupu je toto setkání považováno za přelomový moment nejen pro samotné Bienále horské fotografie, ale i pro polskou fotografii konce 20. století. Jeho význam přesahoval lokální kontext – mnozí účastníci se později stali spolutvůrci tvůrčích prostředí v galeriích, kulturních institucích a na uměleckých vysokých školách v Polsku i v zahraničí, a toto setkání se pro ně stalo impulsem k dalšímu rozvíjení individuálních vizuálních jazyků. Ačkoli se účastníci stylisticky a ideově lišili, spojovala je společná potřeba hledat autentický výraz a redefinovat roli fotografie vůči realitě. Tento plenér se stal neformálním manifestem nové umělecké citlivosti – odklonem od dokumentárního zaznamenávání krajiny směrem k osobním interpretacím, prodchnutým filozofickou hloubkou.

Obr. 48: Andrzej Jerzy Lech, *Krkonoše*, 1985.
Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

71 Srov. J. Olek [in:] J. Bortkiewicz et al., Karkonosze… op. cit., s. 6–9.

Obr. 49: Marek Liksztet, *Krkonoše, to bylo asi v únoru*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

Obr. 50: Bogdan Konopka, *Polsko 2.06.2011*. Zdroj: ZPAF

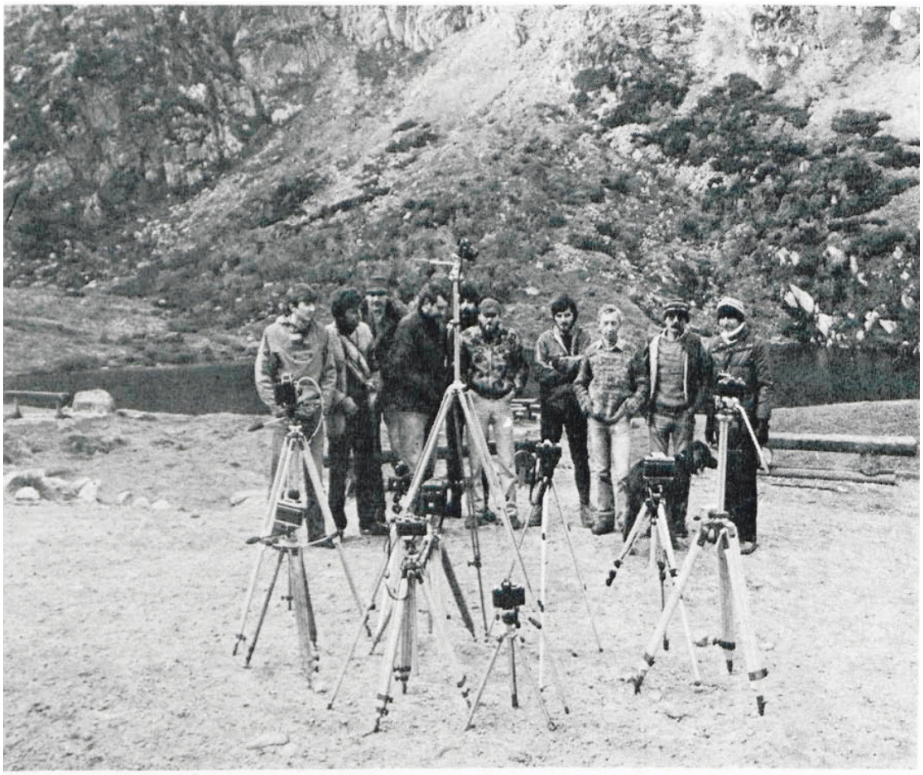

Obr. 51: Obrázek z 4. strany obálky, J. Bortkiewicz et al., Karkonosze, Wojewódzki Dom Kultury – Jelenia Góra / Galeria „Foto-Medium-Art." – Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 1984

Významnou výstavou jednoho z prvních ročníků Bienále byla výstava *Tatry ve staré fotografii* při III. Bienále v roce 1984. Expozice se konala v Oblastním muzeu v Jelení Hoře a zaměřovala se na originální fotografie Tater pořízené před rokem 1939, které ukazovaly bohatství a rozmanitost pojetí horských oblastí z tohoto období. Na výstavě byly prezentovány práce významných fotografů, jako byli Stanisław Bizański, Walery Eljasz, Stanisław Eljasz Radzikowski, Jan Fischer, Józef Głogowski, Edward Hartwig, Mieczysław Karłowicz, Jerzy Landy, Jan Neuman, Witold Romer, Henryk Schabenbeck, Teofil Studnicki, Awit Szubert, Antoni M. Wieczorek, Stanisław Witkiewicz, mladý Stanisław Ignacy Witkiewicz, Stanisław Zdyb a Tadeusz a Stefan Zwoliňští. Fotografie pocházely ze sbírek Národního muzea ve Vratislavi, Tatranského muzea, Ústřední knihovny PTTK a ze soukromých sbírek, mimo jiné Witolda Paryského, Ewy Franczak a Stefana Okołowicze, Anny Micińské, Krystyny Głogowské, Edwarda Hartwiga, Krystyny Gorazdowské a Jana Romera.

X. Bienále představovalo zajímavý příklad určitého druhu umělecké výměny mezi soutěžemi se související tematikou. Laureáti soutěže Jana Sunderlanda měli možnost představit své práce v Jelení Hoře, v Galerii Pod Brązowym Jeleniem. Událost byla doplněna výstavním katalogem obsahujícím reprodukce vybraných děl.

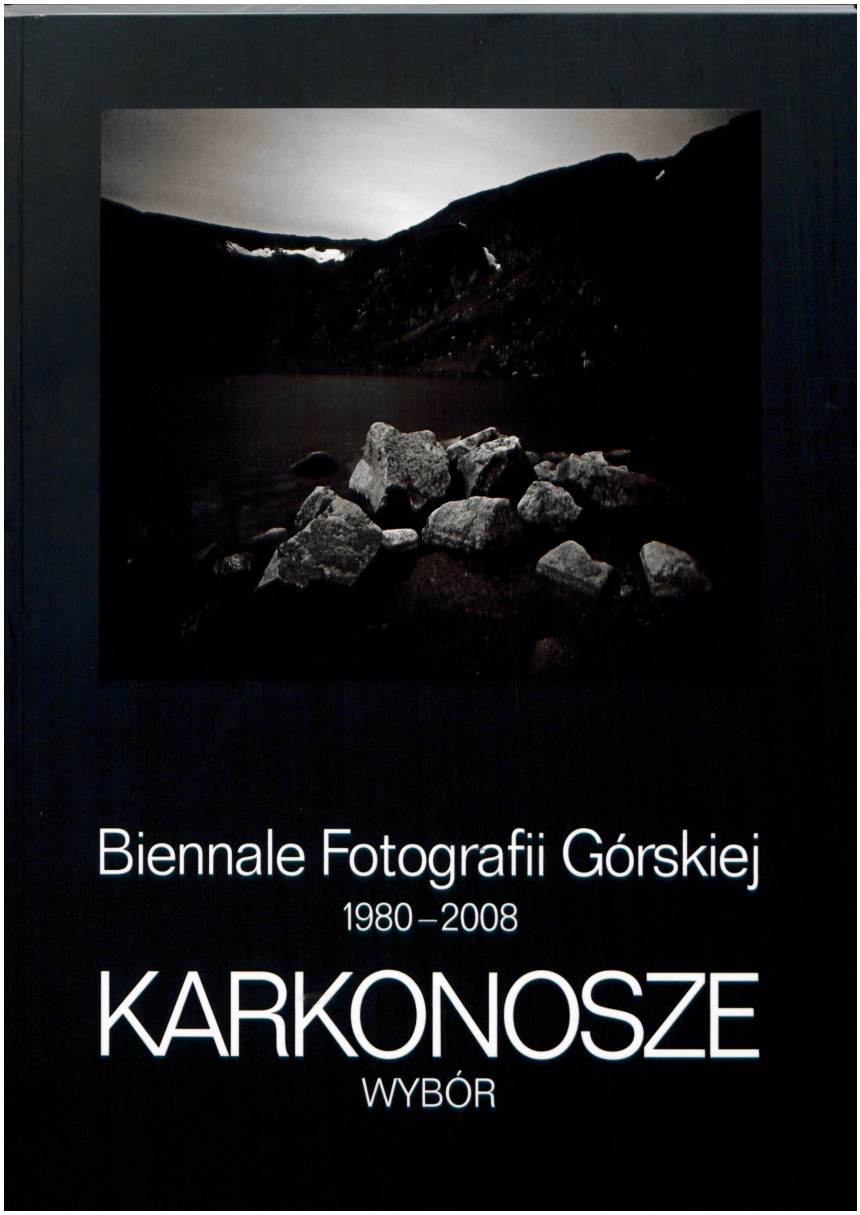

Obr. 52: Obrázek z 1. strany obálky, *Biennale Fotografii Górskiej 1980–2008: Karkonosze, wybór*, výběr fotografií, odborný dohled. W. Zawadzki, E. Andrzejewska, Jeleniogórskie Centrum Kultury / wydawnictwo C2 Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 2008

XV. ročník opět nabídl příležitost k uspořádání výstav s širším záběrem, zasazených do historického kontextu, z nichž jedna zároveň tvořila most mezi minulostí a přítomností. Jednalo se o výstavu laureátů jelenohorské soutěže z let 1980–2008, představenou v Galerii Korytarz při Jeleniohorském kulturním centru. Výstavu doprovázel výjimečný, co do rozsahu, 128stránkový katalog formátu A4 s názvem *Bienále horské fotografie 1980–2008. Krkonoše. Výběr*, který obsahoval texty přeložené do

angličtiny, němčiny a češtiny a také vítězné fotografie Grand Prix a výběr plenérových prací (1996–2007). Grafický návrh katalogu připravil Wojciech Miatkowski a mezi vystavujícími umělci byli: Ewa Andrzejewska, Jakub Byrczek, Sławoj Dubiel, Marek Dziedzic, Maciej Hnatiuk, Janina Hobgarska, Jacek Jaśko, Eugeniusz Józefowski, Marcin Kiełbiewski, Piotr Komorowski, Krzysztof Kuczyński, Patryk Lewkowicz, Jörg Jurek Meinert, Tomasz Mielech, Tomasz Michałowski, Halina Morcinek, Janusz Nowacki, Andrzej Ploch, Adam Sobota, Rafał Swosiński, Marek Szyryk, Sławomir Tobis, Jana Trawniczek, Stanisław J. Woś, Wojciech Zawadzki.

Zbylé dvě výstavy, již plně zasazené do historického kontextu, byly *Tatranská fotografie 1839–1939, část I* (Galerie Pod Brązowym Jeleniem) a *Tatranská fotografie 1839–1939, část II* (Galerie N Pedagogického centra pro další vzdělávání učitelů).

Na nejvýraznější mezinárodní kulturní výměnu bylo třeba počkat až do XVII. Bienále v roce 2012. Mnohé napovídal již samotný název ročníku – *Festival horské fotografie Polsko-české Krkonoše*. Na výstavě *Krkonoše po česku* se představilo největší množství fotografů z Česka ze všech doprovodných událostí souvisejících s jelenohorským festivalem: Slavomir Dolenský, Jiří Havel, Jiří Flídr, Jan Hrubý, Zdeněk Klučka, Ivan Knotek, Petr Kolář, Ctibor Košťál, Radovan Kremlička, Milan Lhoták, Ivana Lhotáková, Pavel Musil, Petr Obermajer, Zbyněk Šanc. Ačkoli mezinárodní charakter festivalu nebyl novinkou až v roce 2012, lze předpokládat, že tak početná zahraniční účast (a další doprovodné akce) přispěla k jeho udržení a dalšímu šíření mezi sousedními národy.

Významnou poplenérovou výstavou byla ta, která se konala v rámci XIX. Bienále v roce 2016 pod názvem *Ingerence*, představená v Galerii Korytarz Jeleniohorského kulturního centra. Na výstavě byli představeni: Ewa Andrzejewska, Jaroslav Beneš, Sławoj Dubiel, Roman Dula, Maciej Hnatiuk, Jacek Jaśko, Eugeniusz Józefowski, Eva Kešnerová, Ctibor Košťál, Patryk Lewkowicz, Marek Liksztet, Wojciech Miatkowski, Tomasz Michałowski, Tomasz Mielech, Krzysztof Niewiadomski, Stanislav Odvářka, Rafał Swosiński, Marek Szyryk, Bogumiła Twardowska-Rogacewicz, Wojciech Zawadzki a Lenka Židová. Výstava byla následně v roce 2017 představena také v českém Muzeu Podkrkonoší v Trutnově. Jednalo se o první poplenérovou výstavu, která otevřela Bienále novým médiím a digitálním technologiím. V doprovodném textu Wojciech Zawadzki zdůraznil technický aspekt vzniku fotografického obrazu. Ačkoli obraz vzniká na základě zákonů fyziky, matematiky a chemie, samotný proces tvorby zůstává vždy individuálním aktem autora.[72]

72 Srov. W. Zawadzki, *Ingerencje* [in:] *XIX Biennale...*, s. 18.

Obr. 53: Marek Liksztet, *Ukradl jsem si konec léta*, 2016, *XIX Biennale Fotografii Górskiej = XIX. Bienále Horské Fotografie*, tlum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra / Trutnov 2016

V roce 2017 uspořádala galerie FOTO-GEN při Středisku kultury a umění ve Vratislavi výstavu s názvem *Hory x 19. Fotografie oceněné na Bienále horské fotografie v Jelení Hoře*. Kurátor Adam Sobota na ní představil výběr prací oceněných během devatenácti ročníků Bienále horské fotografie. Výstava ukázala rozmanitost uměleckých přístupů k horské tematice – od tradičních krajinářských záběrů po experimentální formy výrazu. Mezi prezentovanými autory byli mimo jiné: Ewa Andrzejewska, Marek Arcimowicz, Sławoj Dubiel, Maciej Duczyński, Dariusz Grzyb, Piotr Grochala, Waldemar Grzelak, Bogdan Jankowski, Przemysław Kruk, Krzysztof Kuczyński, Łukasz Lisiecki, Michał Makowski, Tomasz Mielech, Wojciech Miatkowski, Aleksander Martuszewski, Czesław Odo-Mostowski, Paweł Opaliński, Bogdan Pawłowski, Tadeusz Piotrowski, Krzysztof Pilecki, Dorota Sitnik, Bartosz Solik, Rafał Swosiński, Marek Szyryk, Marek Trzeciakowski, Mieczysław Wielomski a Wojciech Zawadzki. Výstavu doprovázel katalog s textem Adama Soboty, vydaný Střediskem kultury a umění ve Vratislavi. Expozice zdůraznila význam sbírek vzniklých v rámci Bienále horské fotografie a poukázala na jejich uměleckou i dokumentární hodnotu.

V roce 2018, během XX. ročníku Bienále horské fotografie v Jelení Hoře, byla v Galerii Výstavního úřadu uspořádána výstava *Hory – Fotografie*, věnovaná památce Ewy Andrzejewské a Wojciecha Zawadzkého – klíčových postav jelenohorského uměleckého prostředí. Expozice představila více než 100 horských fotografií z Tater, Krkonoš, Stolových hor, Janovických Rud a Pienin, které oba autoři vytvořili od 70. let až do roku 2016. Tyto práce, vzniklé tradičními fotochemickými metodami za použití velkoformátových negativů, ukazovaly iluzivní pojetí krajiny u Andrzejewské a analytický přístup Zawadzkého. K výstavě byl vydán rozsáhlý, 200stránkový katalog obsahující reprodukce nejvýznamnějších horských fotografií obou umělců, kritické texty analyzující jejich tvorbu a biografické medailony. Publikace představuje důležité shrnutí jejich uměleckého odkazu a zdůrazňuje jejich přínos k rozvoji horské fotografie v Polsku. Koordinátorkou projektu, autorkou textů a redaktorkou byla Joanna Mielech, spolupracující s BWA.

Během XXI. Bienále v roce 2020 byla představena další významná souhrnná výstava s názvem Laureáti Bienále z let 1980–2018. Expozice se konala v Zámku v Bukovci a prezentovala oceněná díla z předchozích ročníků Bienále, čímž ukazovala vývoj horské fotografie v průběhu téměř čtyř desetiletí.

Důležitým doplňkem každého ročníku Bienále byly doprovodné akce, mezi nimiž zvláštní místo zaujímaly autorské výstavy. Představovaly tvorbu umělců, pro něž horská krajina představovala důležitý zdroj inspirace a prostor pro umělecké hledání. Seznam vystavujících autorů je uveden v příloze, tabulka 5.

4.2. Dominující témata a motivy v prezentovaných fotografiích

Bienále horské fotografie od počátku své existence sdružovalo osoby nadšené jak pro horskou turistiku, tak pro fotografii. Zpočátku se většina účastníků soustředila na horskou scenérii jako hlavní fotografické téma, o čemž se zmiňoval Paweł Pierściński v textu publikovaném v katalogu doprovázejícím první výstavu: „Okouzlení krásou hor projevili také fotografové, kteří zasílali své práce na I. Celopolské Bienále horské fotografie. Struktura horské krajiny a její atmosféra, krása a účelnost výstavby, charakteristika skalního materiálu a duch hor — to jsou hlavní témata tvůrčích zájmů autorů Bienále."[73] V závěru II. Bienále byla položena otázka, zda je možné na fotografii zachytit skutečného ducha hor, přičemž bylo zdůrazněno, že neexistuje jeden univerzální obraz hor, ale množství různých interpretací.[74] II. a III. ročník nebyly příliš rozmanité z hlediska prezentovaných témat, autoři se soustředili především na krajinářskou fotografii. Jerzy Olek ve shrnutí II. ročníku vyjádřil názor, že závěrečná

73 *1 Ogólnopolskie...*, op. cit., s. 3.

74 *Biennale '82: Biennale Fotografii Górskiej*, red. R. Hryciów, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1982, s. 3.

výstava potvrdila chudobu fotografie a výběr originálních obrazů, které by ukazovaly hluboké umělecké zamyšlení, byl omezený. Navzdory velmi široce vymezené tematice povolené pro soutěžní fotografie potvrdila i výstava po III. ročníku Bienále tuto tezi. Porota zaznamenala převahu krajinářských prací, zejména rozsáhlých panoramat, zobrazených realistickým a estetickým způsobem. Fotografie byly do výstavy vybírány na základě své kvality, aniž by se usilovalo o vyváženost expozice prostřednictvím snížení kritérií pro jiná témata. To vedlo k vytvoření výstavy bez scénáře, které chyběl novátorský přístup k tématu i formální experimenty.[75] S postupem let se Bienále vyvíjelo směrem k umělecké fotografii, vzdalujíc se od dokumentárního přístupu ke krajině. Na VIII. ročníku bylo zdůrazněno, že ty nejpravdivější hory jsou ty, které nelze plně zachytit na fotografii, a důležitější než doslovné zobrazení je vyjádření subjektivního prožitku spojeného s jejich vnímáním.[76] Na IX. a X. ročníku byla zdůrazněna role vědomého fotografování a schopnosti pracovat se světlem jako klíčového prvku v horské fotografii.[77] Velmi často oceněné práce zdůrazňovaly roli interpretace a individuálního pohledu na hory, nikoli pouze jejich doslovného zobrazení. V následujících ročnících (např. XV., XXI.) porota poukazovala na rostoucí rozmanitost; objevovaly se přihlášky abstraktnějšího charakteru nebo takové, které symbolickým způsobem reinterpretovaly horské prostředí.[78] Na XX. ročníku oceněné práce dokazovaly, že horská krajina nemusí být pouze dokumentací – může být minimalistická, syrová, ba dokonce metaforická.

Porota si od samého počátku kladla otázku, zda soutěž vznikla pro milovníky hor, kteří mimochodem fotografují, nebo pro fotografy, kteří chodí po horách. V průběhu let se na tuto otázku snažila odpovědět, přičemž odpověď vždy směřovala k té druhé skupině.[79] Při shrnutí výstav se často uvažovalo o stavu horské fotografie, přičemž bylo zdůrazňováno, že samotná přítomnost v horách nestačí k vytvoření hodnotného obrazu. Při udělování ocenění byl kladen velký důraz na estetiku, emotivnost a autentičnost sdělení. Po VI. ročníku bylo zdůrazněno, že nejdůležitější je vášeň tvůrců a jejich schopnost zachytit pomíjivé okamžiky v horách.[80]

V průběhu jednotlivých ročníků Bienále horské fotografie byla patrná výrazná tematická a estetická evoluce prezentovaných prací. Zpočátku dominovala krajinářská fotografie dokumentárního charakteru, zaměřená na realistické zobrazení majestátu hor, světla a atmosféry. Postupem času

75 *Biennale '84 : Biennale Fotografii Górskiej*, opr. red. R. Hryciów, N. Hobgarska, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1984, s. 4.

76 Srov. *Wystawa konkursowa: VIII Biennale Fotografii Górskiej – Jelenia Góra '94*, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1994, s. 3.

77 Srov. katalogi: *IX Biennale Fotografii Górskiej: Karkonosze*, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1996 i X Biennale Fotografii Górskiej, Regionalne Centrum Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1998.

78 Srov. katalogi: *XV Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2008 i XXI Biennale Fotografii Górskiej: Fotografia w górach*, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2020.

79 Např. v *X Biennale...*, op. cit., V úvodu W. Zawadzkiego.

80 *VI Biennale...*, op. cit., podle: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html dostupné dne 12.02.2025.

se však autoři začali odklánět od doslovného zobrazování prostoru ve prospěch subjektivnějších, často metaforických interpretací. Stále větší důraz byl kladen na emoce, symboliku a individuální prožitek z horské krajiny. Porota opakovaně zdůrazňovala význam vědomého, uměleckého přístupu k fotografii a schopnosti autorů vyvolat u diváka emocionální odezvu. Bienále se tak stalo nejen přehlídkou technických dovedností, ale i platformou pro prezentaci různorodých pohledů na horskou krajinu jako prostor osobní i umělecké zkušenosti.

Obr. 54: Malgorzata Mikolajczyk, *Šepot Regli*, I cena VI Biennale, před 1990.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

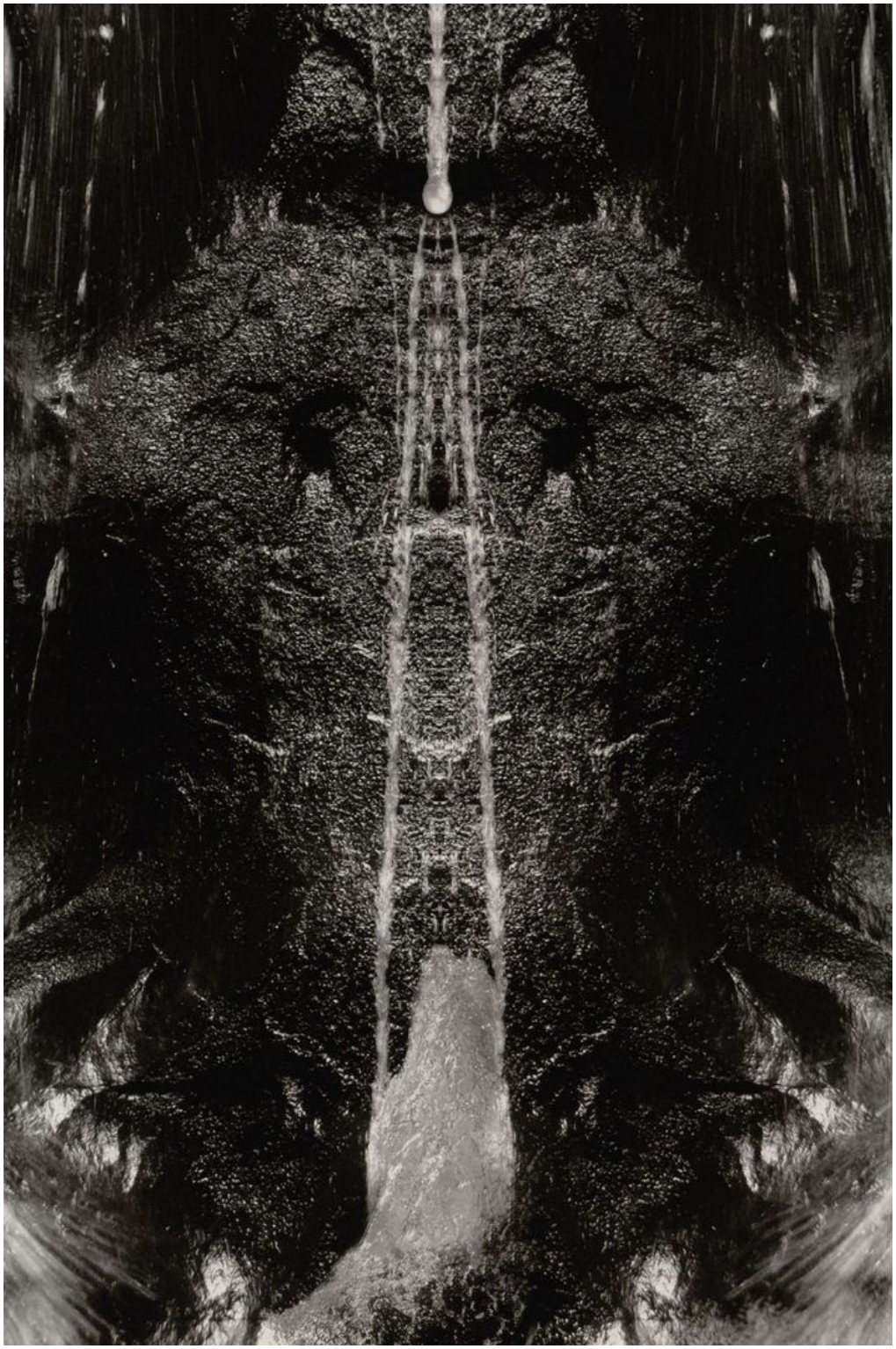

Obr. 55: Czesław Chwiszczuk, *Pramen*, Grand Prix XIII Biennale, před 2004.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

4.3. Významné změny v přístupu k tématu hor v průběhu let

Tradiční a digitální techniky

První ročník Bienále se konal v roce 1980, a proto v počátečních letech dominovaly černobílé zvětšeniny, často zhotovené v tradičních temnových technikách. Moderní postupy zpracování fotografií byly zpočátku přijímány s jistým odstupem. Přechod do digitální éry se začal výrazně projevovat od XII. ročníku, v němž barevná fotografie téměř zcela vytlačila černobílou. Od XIII. ročníku porota zaznamenala nový jev – použití digitálních zásahů při tvorbě a úpravě zaslaných prací. To vyvolávalo otázky ohledně hranice mezi fotografií a počítačovou kreací. Již během XVIII. ročníku však bylo konstatováno, že moderní technologie nepředstavuje pro umění hrozbu, ale může být vědomým uměleckým nástrojem – za předpokladu, že fotograf si stále uchovává kontrolu nad tvůrčím procesem.[81] Na XX. ročníku bylo již patrné, že horská fotografie může spojovat modernost s tradicí, což potvrzovaly oceněné práce vytvořené jak pomocí digitálních fotoaparátů, tak i v analogových či ušlechtilých technikách, například platinotypii.

Na XXI. ročníku se vzhledem k pandemii Covid-19 reflexe zaměřovaly na její dopad na umění a význam přímých setkání kolem fotografie.

Od posledního XXIII. ročníku začala nová éra, v níž se umělá inteligence stala běžně dostupným nástrojem, umožňujícím autorům generovat obrazy z neexistujících míst. Porota si všimla, že navzdory technologickým změnám fotografové stále hledají hlubší smysl ve svých obrazech.[82]

Obr. 56: Przemysław Kruk, *Kolosea*, II cena XX Biennale, před 2018. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

81 E. Józefowski, *O XVIII Biennale* [in:] *XVIII Biennale Fotografii Górskiej*, Jeleniogórskie Centrum Kultury / Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2014, s. 4.

82 *XXIII Biennale…*, překl. H. Jankowska, op. cit., s. 4.

Kompozice černobílé a barevné
Rozdělení mezi barevnou a černobílou fotografií se postupně proměňovalo. V prvních ročnících, vzhledem k době zahájení Bienále, byla výchozí formou černobílá fotografie. Od XII. ročníku však byla zaznamenána naprostá dominance barevné fotografie. Černobílé snímky, zejména klasické zvětšeniny připravované v temné komoře, se staly vzácností. Klasická fotografie byla považována za náročnější a umělecky hodnotnější, a tím také výjimečnější.[83] Na XVI. ročníku porota zaznamenala velmi velkou rozmanitost zaslaných prací, mezi nimiž vedle sebe existovaly barevné, černobílé, digitální i klasické fotografie.[84] Na XX. ročníku byla tato rozmanitost zachována a oceněné práce zahrnovaly jak barevné snímky, tak klasické techniky. XXIII. ročník zdůrazňoval přítomnost ušlechtilých technik, které obohatily umělecký rozměr soutěže.

Shrneme-li to, Bienále horské fotografie prošlo významnou evolucí – od klasických analogových technik po otevřenost vůči moderním technologiím a uměleckým experimentům. Jeho podstatou však i nadále zůstává individuální interpretace hor, emocionální sdělení a schopnost proměnit realitu v jedinečný fotografický obraz.

4.4. Názory účastníků na Bienále

V průběhu vzniku této práce, kromě obsáhlého rozhovoru s Joannou a Tomaszem Mielechovými, se podařilo navázat kontakt i s některými účastníky. Sdíleli své postřehy a názory, z nichž část je přiblížena níže.

Janusz Nowacki je fotograf narozený v roce 1939, oceněný 3. cenou na Bienále v roce 1988, a následně desetkrát působil jako porotce soutěže. Jeho činnost byla nejintenzivněji realizována v Poznani, kde založil známé studio D i M a také galerii „pf“, jejímž byl dlouholetým kurátorem. V současnosti je Čestným členem Svazu polských umělců fotografiků (ZPAF). Během posledního XXIII. ročníku Bienále byla představena výstava Tatrzańskie impresje, uspořádaná jako zakončení jeho aktivního fotografického působení na poli horské tematiky. Jak sám uvedl, hodnocení probíhá demokraticky – každý porotce uděluje tolik hlasů, kolik je udělovaných cen, a vítězí ta práce, která získá hlasů nejvíce. Zdůraznil rovněž význam samotné přípravy výtisků. Navzdory změnám, které – jak přiznal – „jiskřily“ během setkání fotografů, například při přechodu k digitální fotografii, kvalita vždy byla a stále zůstává rozhodujícím kritériem. Velmi důležitý je konečný výtisk a jeho technické zpracování. Bienále samotné pak podle něj potvrzuje význam Jelení Hory jako důležitého fotografického centra v Polsku a význam tvůrčího prostředí, které zde na základě dlouholetých tradic působí. [85]

83 *XII Biennale...*, op. cit. s. 3.

84 *I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską : XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej*, wybór fotografii, opieka meryt. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010, s. 3–7.

85 Rozhovor J. Nowacki 12.04.2025

Marek Szyryk, nar. 1966, prof. dr hab., je spjatý s Vyšší filmovou školou v Lodži. Od roku 2000 je členem Svazu polských uměleckých fotografů (ZPAF). Autor řady samostatných výstav v Polsku i v zahraničí. Čtyřnásobný laureát Bienále horské fotografie, držitel hlavní ceny Grand Prix 9. ročníku a předseda poroty 21. edice. Ve svých vyjádřeních zdůrazňoval, že doprovodné aktivity jako setkání a plenéry nebyly pouze příležitostí k tvůrčí práci, ale i k navazování přátelství a výměně zkušeností – vytvářely jakési „společenství tvůrců". Opakovaně upozorňoval na důležitost kvality zpracování fotografických děl – od počátečního konceptu až po finální tisk. Bienále vnímal jako prostor, kde se setkávají nadšenci s jedinečným vnímáním krajiny a atmosféry Krkonoš. Fotografii hor nevnímal jako snahu o doslovné zachycení krajiny, ale jako prostředek k vyjádření vnitřních stavů prostřednictvím prázdnoty, ticha a světla.

V rozhovoru se objevilo také téma experimentování s novými technologiemi, zejména v souvislosti s jeho nejnovějším cyklem, jenž měl být uměleckou provokací a zároveň podnětem k diskuzi o autorství v době umělé inteligence. Jeho cílem bylo otevřít prostor pro nové formy umělecké expresivity. Ačkoliv se Szyryk kriticky vyjadřoval k nápadům na zavádění samostatných soutěžních kategorií pro díla vzniklá s pomocí AI, nevylučoval hodnotu těchto nástrojů, pokud slouží uměleckému záměru. Klíčová by podle něj měla být především konzistentní vize a vědomá práce s médiem, kterou by technologické změny neměly omezovat. Tato perspektiva se pojí i s jeho názorem na potřebu větší formální rozmanitosti v rámci samostatných výstav, což by podle něj mohlo ještě více zapojit diváka.

Vyjádřil rovněž uznání současnému týmu organizátorů, který se snaží nejen o kontinuitu jedinečné tradice, ale zároveň pečuje o rozvoj Bienále a udržení jeho vysoké úrovně. Kromě toho se Szyryk významně podílel na archivaci a katalogizaci dosavadní sbírky, která je uložena v Jeleniogórském kulturním centru.[86]

Marcin Bawiec je fotograf, který v současnosti žije ve Švýcarsku, kde nadále fotografuje mimo jiné horské krajiny a přírodu. Momentálně se připravuje na svou první výstavu v této zemi, která se uskuteční v září 2025 v Champéry. Na Bienále byl dosud oceněn ve třech posledních ročnících, včetně Grand Prix (XXII, 2022). Jak přiznal, soutěž se vyznačuje vysokou úrovní poroty, zajištěnou mimo jiné odborností porotců (např. členstvím v ZPAF), jejich nasazením a také demokratickým způsobem rozhodování díky diskusi pěti osob. Jednoznačně je kladen důraz nejen na samotnou kvalitu fotografií, ale i na jejich fyzickou podobu – tedy tisk. Událost se vyznačuje rovněž vysokou úrovní organizace – navzdory nabitému programu, zahrnujícímu například vernisáže, se daří udržet strukturu, která umožňuje účast všem zájemcům. Ti navíc tvoří širší skupinu než jen

86 Rozhovor M. Szyryk 15.04.2025

samotní soutěžící – do Jelení Hory pravidelně přijíždějí i lidé, kteří se účastní seminářů a přednášek nebo fotografují jako koníček.[87]

Daniel Koszela je fotograf oceněný na XXIII ročníku za tematiku spojenou s Krkonošemi. Jak sám uvádí, soutěž je na velmi vysoké úrovni a těší se „dobré pověsti a velké popularitě". Během několikadenní akce se setkává mnoho lidí a fotografů. Její příprava a organizace jsou profesionální a probíhají systematicky. Výstava byla Koszelou rovněž chválena – mimo jiné díky kvalitě prací vybraných porotou.

Ve svém vyjádření – podobně jako u ostatních účastníků – zazněl důraz na význam kvalitní přípravy fotografií jako uceleného uměleckého díla, kde hraje podstatnou roli také samotný tisk.[88]

87 Rozhovor M. Bawiec 13.04.2025
88 Rozhovor D. Koszela 16.04.2025

Obr. 57: Marcin Bawiec, *Pandemie v Dolomitech 1*, 2022. Zdroj: Magazyn Góry

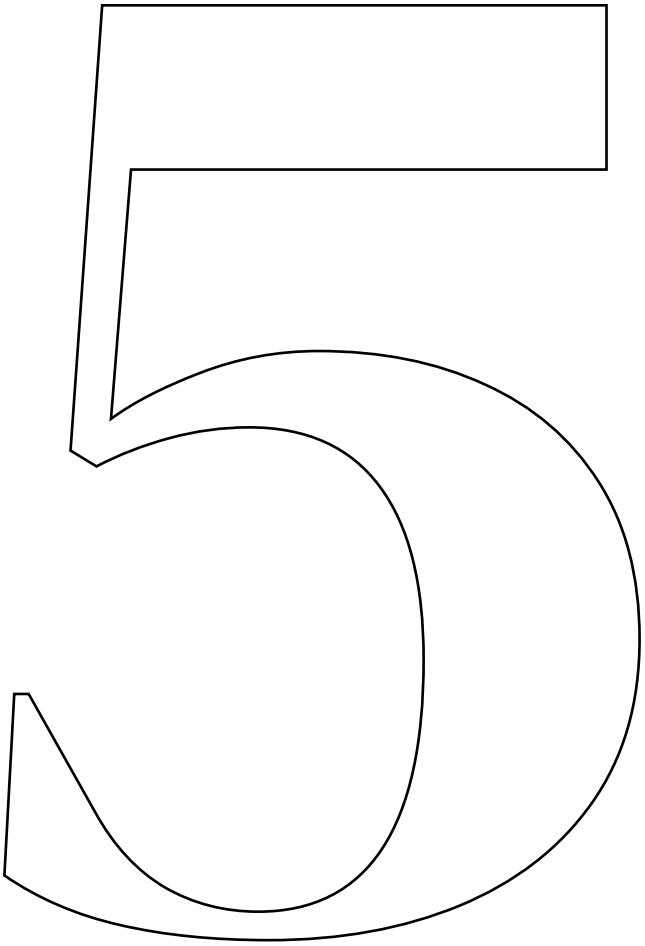

Mezinárodní aspekt Bienále horské fotografie

5. Mezinárodní aspekt Bienále horské fotografie

5.1. Účast zahraničních fotografů na Bienále

Bienále bylo od samého začátku plánováno a organizováno jako polská událost. Vzhledem k tomu, že vzniklo krátce před vyhlášením stanného práva, zpočátku neexistovala možnost rozšířit je na další země. V pozdějších ročnících se organizátoři potýkali s velmi pragmatickými problémy, například s poplatky za účast v soutěži. Účastníci byli povinni zaplatit poplatek za navrácení zaslaných prací. Z formálních důvodů však nebylo možné přijímat platby v jiné měně než v polském zlotém, což účast zahraničních fotografů výrazně komplikovalo. Aby bylo možné jejich práce vracet, museli by organizátoři použít jiné sazby pro zahraniční autory, což by mohlo být vnímáno jako projev diskriminace.[89]

5.2. Vliv Bienále na umělecké prostředí v Polsku, Česku a Německu

5.2.1. Mezinárodní spolupráce a výměna zkušeností mezi umělci

Bienále horské fotografie v Jelení Hoře mělo od počátku ambici překračovat rámec lokální soutěže a dnes má trvalý mezinárodní charakter. Ačkoli mezi účastníky nadále převažují autoři z Polska, akce je otevřená i pro zahraniční tvůrce, zejména z Česka a Německa, a to především od X. ročníku. Jedním z projevů této otevřenosti byla přítomnost zahraničních fotografů v porotě. Jejich účast nejen zvyšovala prestiž události, ale také rozšiřovala úhel pohledu při hodnocení zaslaných prací, přinášejíc citlivost a zkušenosti uměleckých komunit z jiných evropských zemí.

V průběhu let se Bienále stalo platformou pro propagaci horské fotografie a stálá přítomnost zahraničních autorů přispěla k vzájemnému poznávání stylů a fotografických technik, přičemž byl respektován kulturní kontext a místní tradice.

V roce 1998 se poprvé v porotě X. ročníku objevil zahraniční fotograf. Jaroslav Beneš z České republiky zastával funkci předsedy. Znovu byl členem poroty také na XII., XVI., XVIII. a XX. ročníku. Jaroslav Beneš se narodil 27. února 1946 v Plzni, v současnosti žije v Praze. Zpočátku působil jako fotograf v plzeňském Divadle Alfa. Je představitelem směru elementární fotografie, tvořící kontaktní černobílé velkoformátové fotografie o rozměrech 13 × 18 cm nebo 18 × 24 cm. Na jeho snímcích lze spatřit veřejné prostory a prvky moderní a postmoderní architektury – mimo jiné slavný cyklus fotografií pražského metra. Ve své tvorbě zkoumá civilizační otázky, zaměřuje se na vztah mezi jednotlivcem a městským prostorem. Jeho fotografie byly prezentovány např. v Praze, Vratislavi, Hamburku, Ostravě

89 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025

a Brně, a je držitelem stipendia francouzského Ministerstva zahraničních věcí. Je členem Svazu českých fotografů (SČF) a spoluzakladatelem sdružení Aktiv volné fotografie, Pražský dům fotografie – PHP a Český dřevák. Beneš přinesl do Bienále citlivost k hloubce obrazu a estetickou důslednost, čímž přispěl k uznání této události jako součásti širšího evropského okruhu konceptuální a klasické fotografie.[90]

Obr. 58: Jaroslav Beneš, *Krkonoše*, rok neuveden.
Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

90 Jaroslav Beneš, https://www.pametnaroda.cz/en/benes-jaroslav-1946?_zn=aWQ9MTYyMjk0MTE5NjA3Mzg4Mjk1MHx0PTE3NDMwMjU3MDguMTE0fHRlPTE3NDMwMjU3MMDguMT0fGM9MUY5RTA3NDIzMEExQTQ2NTU1MzI4NEUxREI3Q0I5NzI%3D (dostupné dne: 13.03.2025).

Dalším českým fotografem spojeným s Bienále je Ctibor Košťál, který zasedal v porotě během posledních čtyř ročníků soutěže (XX–XXIII). Ctibor Košťál se narodil 19. září 1956 v Broumově a od roku 1985 trvale žije v Trutnově. Je to český krajinářský fotograf, dlouhodobě spojený s činností Krkonošského muzea ve Vrchlabí, které je součástí KRNAP (Krkonošský národní park). Je zakládajícím členem spolků *Spolek podkrkonošských výtvarníků Trutnov* a *Volné sdružení východočeských fotografů v Hradci Králové*. Ve své tvorbě se soustředí především na horskou krajinu oblasti Sudet a Krkonoš, ale zajímá se rovněž o fotoreportáže z cest do zahraničí. Fotografuje jak v klasických a analogových technikách, tak i digitálně. Jeho přítomnost v porotě přispěla k posílení přeshraničního charakteru Bienále a k podpoře krajinářské fotografie založené na zkušenosti a etice pohledu. Spolupracoval také na plenéru *Ateliér pod Sněžkou* v roce 2022, kde fotografoval společně s umělci z Polska a Česka.[91]

Obr. 59: Ctibor Košťál, *Bez názvu*, rok neuveden. Zdroj: Fotoklub Trutnov

91 Košťál Ctibor, https://www.wwg.cz/vystavy-cz-autoru/kostal-ctibor (dostupné dne: 13.03.2025).

XVI. ročník Bienále byl uspořádán pod názvem I. *Mezinárodní setkání s horskou fotografií*. Katalog výstavy byl přeložen do angličtiny, češtiny a němčiny. Partnerem z Česka bylo Městské muzeum Žacléř. Tento ročník byl výjimečný co do počtu účastníků i zaslaných prací. Šlo o jediný ročník doposud, do kterého se přihlásilo více než 100 účastníků. Počet zaslaných prací přesáhl 1 200, což rovněž představuje rekordní množství. Výsledkem byla i velká různorodost fotografií – od bromových kopií přes černobílé a barevné snímky až po digitální snímky. Do výstavy po soutěži bylo vybráno 201 prací od 88 autorů, z nichž 20 fotografií pocházelo od 9 zahraničních autorů.

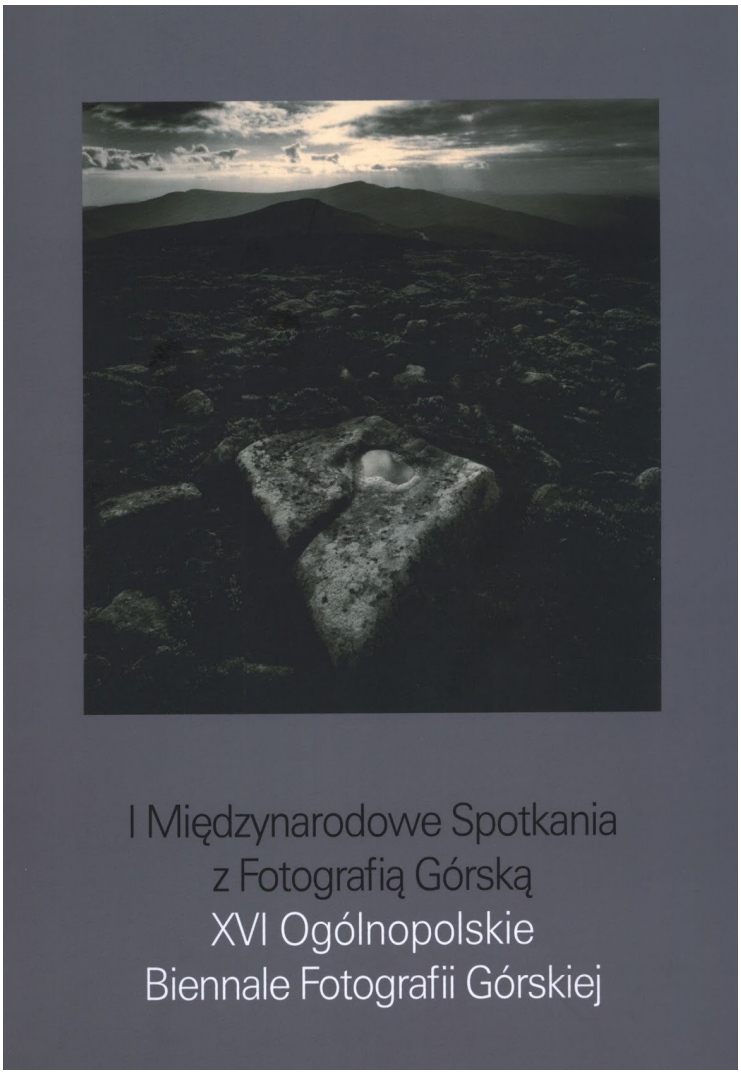

Obr. 60: Obrázek z 1. strany obálky *XVI Biennale Fotografii Górskiej*, 2010. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

XVII. ročník z roku 2012 proběhl jako česko-německá událost pod názvem *Polsko-německá soutěž horské fotografie*. K organizaci soutěže byli přizváni němečtí fotografové a členem poroty se stal Jörg Meinert. Uspořádány byly společné výstavy a fotografické projekty. Akce vznikla ve spolupráci s organizací Steinhaus e.V. Do výstavy po soutěži bylo zařazeno 215 prací 85 fotografů, z toho 19 fotografií pocházelo od 11 zahraničních autorů (10 z Německa a 1 z Česka). Bohužel na západ od polských hranic tehdy neexistovalo aktivní fotografické prostředí, které by mělo zájem dále pokračovat v aktivitách spojených s propagací Krkonošského regionu.[92] Z tohoto důvodu spolupráce v takové podobě dále nepokračovala. Přesto se mezi účastníky soutěže nadále objevují fotografové z Německa, kteří se do události rádi zapojují.

Jörg Meinert, nar. v roce 1958, je německý fotograf a kurátor spojený s *Dresdner Zentrum für zeitgenössische Fotografie* a uměleckými institucemi v Sasku. Dlouhodobě se věnuje propagaci současné fotografie, se zvláštním důrazem na uměleckou výměnu mezi Německem a zeměmi střední a východní Evropy.

Bienále horské fotografie už po mnoho let sehrává významnou roli v budování mezinárodní umělecké spolupráce, zejména mezi Polskem, Českem a Německem. Díky účasti zahraničních porotců a tvůrců získala událost širší kulturní kontext a stala se platformou pro výměnu zkušeností, estetik a přístupů ke krajinářské fotografii. Účast takových osobností jako Jaroslav Beneš, Ctibor Košťál nebo Jörg Meinert přispěla k obohacení umělecké debaty, a organizace ročníků s mezinárodním charakterem – jako *I. Mezinárodní setkání s horskou fotografií* nebo *Polsko-německá soutěž horské fotografie* – tento charakter dále posílila.

Bienále zůstává důležitým místem setkávání a integrace fotografických komunit střední Evropy, podporuje umělecký rozvoj a propaguje přeshraniční dialog.

92 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

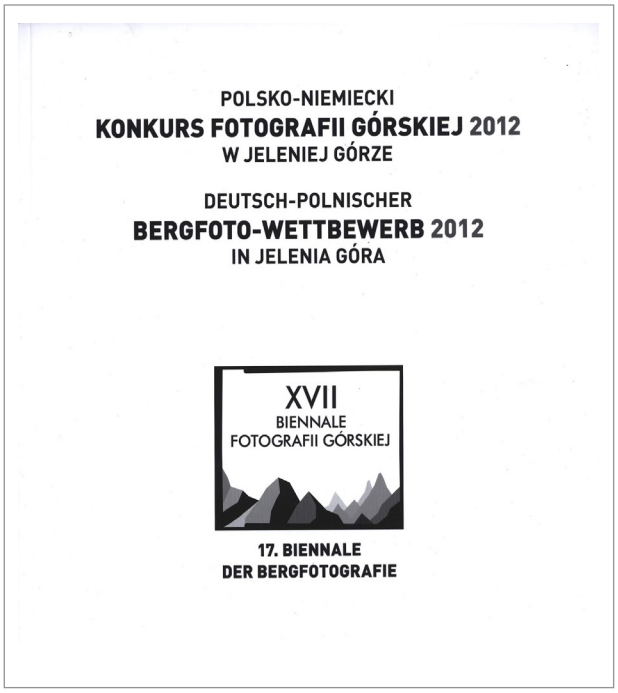

Obr. 61: Obrázek z 1. strany obálky *XVII Biennale Fotografii Górskiej*, 2012. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Obr. 62: Joerg „Jurek" Meinert, *Chata Samotnia, Krkonoše, Polsko*, rok neuveden. Zdroj: Wikipedia Commons

5.2.2. Příklady oceněných prací zahraničních autorů

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, Bienále od počátku usilovalo o aktivizaci mezinárodního prostředí. Přestože zahraniční zástupci zasedali v porotách mnoha ročníků, počet oceněných zahraničních autorů v samotné soutěžní části zůstává relativně malý. Do XXIII. ročníku včetně byli oceněni následující zahraniční umělci:

Jiří Houst (Československo) – čestné uznání na III. Bienále v roce 1984 za soubor čtyř prací:

- *IX. Stupeň*,
- *Pokus o Weberovku*,
- *Vertikály (diptych)*,
- *Rysy*,
- Stanislav Odvářka (Česká republika) – 3. cena na XX. Bienále v roce 2018 za cyklus fotografií *Szczeliniec*,
- Zbyněk Šanc (Česká republika) – zvláštní uznání za krkonošský motiv na XXI. Bienále v roce 2020,
- Miroslava Schärfnerová (Česká republika) – zvláštní uznání za krkonošský motiv na XXII. Bienále v roce 2022.

Obr. 63: Stanislav Odvářka, *Szczeliniec 1*, rok neuveden.
Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

Obr. 64: Stanislav Odvářka, *Szczeliniec 3*, rok neuveden.
Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

5.2.3. Vliv na propagaci horské fotografie v regionu

První ročník Bienále horské fotografie se uskutečnil v roce 1980, v období hlubokého společensko-politického napětí v Polsku. Země se tehdy nacházela pod silným vlivem Sovětského svazu a tehdejší komunistické úřady omezovaly možnosti mezinárodní kulturní spolupráce. V roce 1981 byl vyhlášen výjimečný stav, který dále zbrzdil rozvoj nezávislých společenských a kulturních iniciativ. Tyto podmínky způsobily, že organizátoři Bienále neplánovali rozšířit akci za hranice země.

Situace se zásadně změnila po přelomovém roce 1989, který znamenal konec komunistické vlády a zahájil proces systémové transformace. Zavedení demokracie a tržní ekonomiky vytvořilo nové možnosti pro kulturní instituce. Bienále se postupně otevíralo většímu počtu zahraničních účastníků.

Zlomovým okamžikem se stal vstup Polska do Evropské unie v roce 2004. S tím spojená možnost čerpat evropské fondy si vyžádala zapojení zahraničních účastníků a institucí při plánování a organizaci uměleckých událostí. Zejména požadavky evropských projektů – především v raném období členství – kladly velký důraz na přeshraniční integraci a kulturní spolupráci se sousedními regiony.

V roce 2010 získalo XVI. Bienále podobu *I. Mezinárodního setkání s horskou fotografií*. Událost poprvé v plném rozsahu propojila tvůrce z Polska a Česka, přičemž zahraničním partnerem se stalo *Městské muzeum v Žacléři*.

Následující ročník Bienále, uspořádaný v roce 2012, proběhl pod názvem *Festival horské fotografie „Polsko-české Krkonoše“*. Partnerem akce na české straně bylo *Muzeum Podkrkonoší v Trutnově*. Festivalu předcházela série setkání umělců působících na obou stranách hranice, z nichž první se uskutečnilo v horské chatě Samotnia. Na české straně se spolupráce soustředila kolem skupiny fotografů sdružených okolo Romana Duly. Na polské straně se na organizaci festivalu podílela skupina tvořená tvůrci spojenými s *Jeleniohorskou školou fotografie* – Wojciechem Zawadzkim a Ewou Andrzejewskou. Plenér doprovázející akci se konal v chatě Odrodzenie, která byla zvolena jako symbolické místo spojující Česko a Polsko.[93] Byla to první akce takového rozsahu a měřítka. Předchozí pokusy o společné umělecké iniciativy měly spíše nahodilý charakter a často byly vynuceny politickými podmínkami období před rokem 1989.[94]

93 Chata postavená v Przesiece se nachází velmi blízko Česka, na známém horském hraničním přechodu. Z české strany je nejbližší chatou, vlastně hotelem, Špindlerova bouda.

94 *Polsko-Czeskie Karkonosze* = *Polsko-české Krkonoše*, opieka meryt. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012, s. 3.

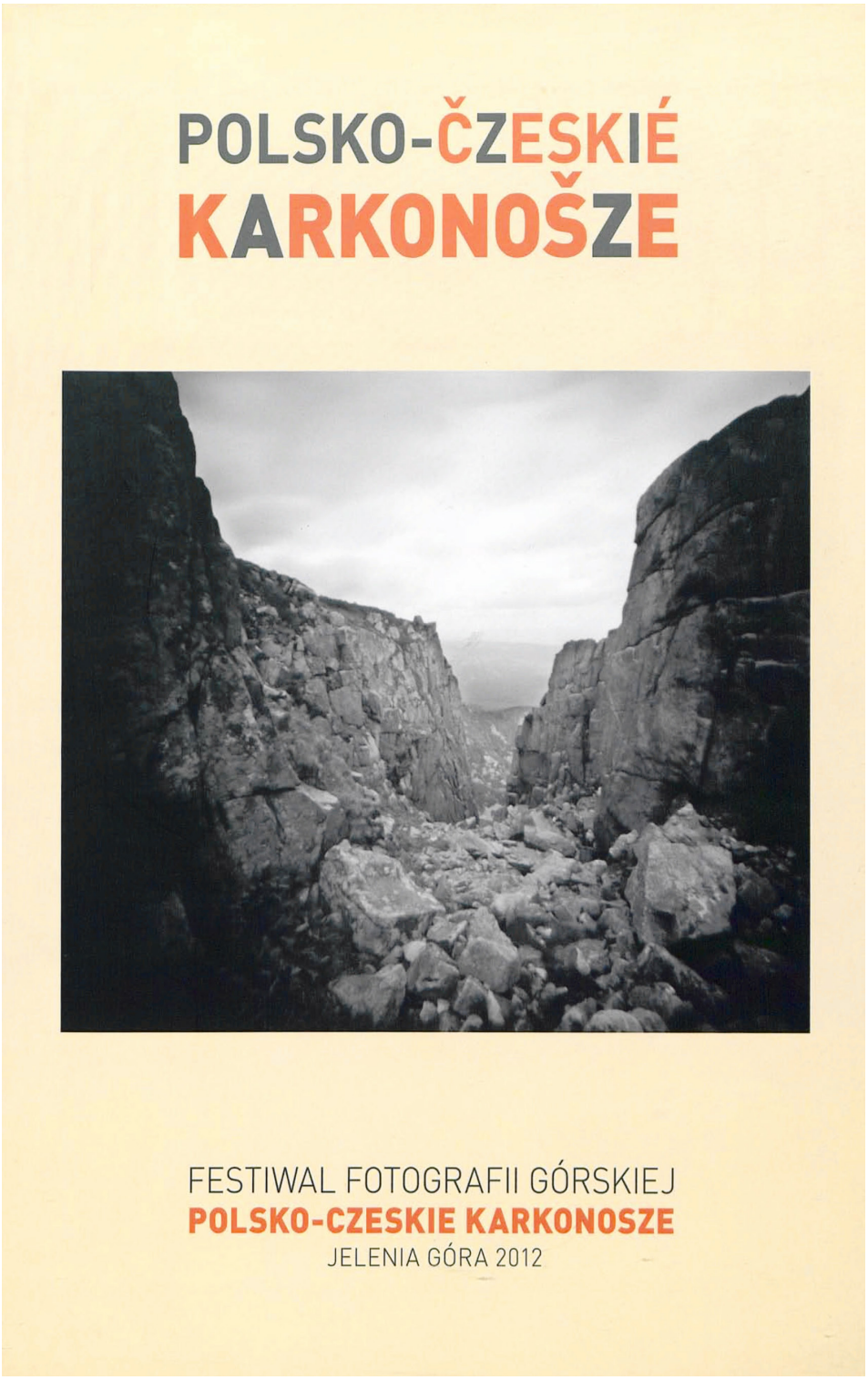

Obr. 65: Obrázek z 1. strany obálky *Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tlum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012

Setkávání polských a českých fotografů, navzdory rozdílům v přístupu obou tvůrčích prostředí vyplývajících z odlišných uměleckých tradic a systémů vizuálního vzdělávání, se ukázala jako důležitý prvek uměleckého rozvoje – umožnila rozšiřování perspektivy, poznávání alternativních technik a fotografických témat a inspirovala k novým způsobům zobrazování hor.[95]

Akci doprovázela kolektivní výstava *Krkonoše po česku*, která představovala horské fotografie českých autorů. Byla jakousi odpovědí na polské pojetí téhož horského pásma a ukazovala jej z perspektivy jižní strany polské hranice. Významnou událostí byla rovněž výstava Jiřího Havla, českého fotografa žijícího v Trutnově, jednoho z předních krajinářských fotografů, který po mnoho let dokumentoval Krkonoše. Expozice měla retrospektivní charakter a prezentovala výběr autorových prací zachycujících proměnlivost krkonošské krajiny. Havel, zcela odlišně než skupina jelenohorských fotografů, zobrazoval známé výjevy. Charakteristickým rysem jeho snímků bylo odosobnění zachyceného místa – tak, aby divák na první pohled nevěděl, odkud daný záběr pochází. Dbal rovněž na to, aby zobrazované horské oblasti nebyly narušeny lidskou činností – portrétoval je jako krásná a majestátní místa, s důrazem na jejich uměleckou rovinu. Výstava vznikla ve spolupráci s *Muzeem Podkrkonoší v Trutnově*.

Obr. 66: Jiří Havel, *Buky po vanici, 1971. Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tlum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012, s. 47.

95 Srov. ibid.

V rámci téhož ročníku Bienále byl realizován také *Polsko-německý soutěžní festival horské fotografie 2012* v Jelení Hoře. Cílem tohoto projektu byla podpora rozvoje spolupráce v rámci *Euroregionu Nisa* a propagace uměleckých postojů a kulturní výměny mezi komunitami na obou stranách hranice. Partnerem akce na německé straně byla organizace *Steinhaus e.V.* z Budyšína (Bautzen). Soutěž vzbudila velký zájem fotografické obce v Německu, o čemž svědčila široká účast německých autorů na posoutěžní výstavě, která byla nedílnou součástí festivalu.

V roce 2014 byly v rámci plenéru v chatě Samotnia uspořádány polsko-české fotografické workshopy s názvem *Učitelé a žáci – Svátek negativu*. Skupina polských a českých umělců měla tehdy možnost rozvíjet své dovednosti pod vedením mj. W. Zawadzkého a E. Andrzejewské, která po skončení akce napsala v doprovodném katalogu: „negativ je podstatný – uchovává informace zaznamenané během zlomku sekundy, několika sekund, minut, hodin… To, co na něm fotograf zaznamenal, už bylo a už nikdy nebude stejné. Negativ není pomíjivý; to, co na něm je, zůstává navždy.“[96]

V rámci XIX. ročníku Bienále horské fotografie v roce 2016 byl realizován projekt *Ingerencje_Samotnia 2016*, jehož výsledkem byla plenérová výstava nejprve prezentovaná v Galerii Korytarz v Jelení Hoře a následně – v roce 2017 – v českém *Muzeu Podkrkonoší v Trutnově*. Uměleckého plenéru, který se konal v krkonošské chatě Samotnia, se zúčastnili tvůrci z Polska a Česka, zastupující různé obory umění: fotografii, malbu a grafiku. Hlavním cílem projektu bylo překračování hranic klasického fotografického média směrem k formálním experimentům a otevření se novým výrazovým prostředkům, včetně digitálních technik a intermediálních forem. Projekt *Ingerencje* představoval pokračování a rozšíření myšlenky přeshraniční umělecké spolupráce, podporoval nejen kulturní výměnu, ale také hlubší tvůrčí dialog mezi umělci obou zemí.

XX. ročník Bienále dále rozvíjel ideu umělecké spolupráce mezi krkonošskými regiony Polska a Česka. V roce 2018 proběhlo několik workshopů, do kterých se zapojily děti a mládež z obou stran hranice. V rámci projektu *Fotografie v Krkonoších, Krkonoše ve fotografii* byly realizovány dílny zaměřené na rozvoj uměleckých dovedností dětí a mladých lidí prostřednictvím práce s archivními fotografiemi dokumentujícími život ve městě Rokytnice na české straně a v krkonošských obcích na straně polské. Mladí fotografové měli za úkol po letech znovu zdokumentovat ta samá místa, která byla zachycena na historických snímcích. Po skončení workshopů vznikla výstava *Tehdy a dnes*. Archivní fotografie z Rokytnice nad Jizerou, zobrazující život města od 19. století, byly rovněž představeny v rámci výstavy *Fotografie z rokytnických sbírek*.

96 E. Andrzejewska, *Czas mierzony światłem* [in:] *Nauczyciele i uczniowie. Święto negatywu*, graf. proj. W. Miatkowski, JCK, Jelenia Góra 2014 podle: Fotografia w Karkonoszach, graf. proj. W. Miatkowski, op. cit., s. 26–27.

Obr. 67: Jenda Šmíd, *Bez názvu*, 2018, *Fotografia w Karkonoszach, Karkonosze w fotografii = Fotografie v Krkonoších, Krkonoše ve fotografii*, proj. graf. W. Miatkowski, tlum. H Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2018 s. 92.

Bienále horské fotografie mělo zásadní vliv na rozvoj horské fotografie v regionu a přispělo k umělecké integraci prostředí z Polska, Česka a Německa. Vývoj této události vytvořil prostor pro výměnu zkušeností, konfrontaci různých uměleckých tradic a společné hledání způsobů zobrazování horské krajiny. Bienále se stalo platformou pro rozvoj společných projektů, workshopů a soutěží, do nichž se zapojili i němečtí a čeští tvůrci. Stalo se trvalou součástí uměleckého života pohraničí a platformou tvůrčí spolupráce. Rozšířilo estetické obzory a ovlivnilo formování vizuálních narací, které dále rozvíjejí horskou fotografii v celém regionu.

5.3. Podobné festivaly nebo soutěže

V Polsku existuje několik fotografických událostí, které různými způsoby reflektují témata hor a krajiny. Ačkoli se každá z nich vyvíjí ve své vlastní formě a tradici, jejich společným jmenovatelem je zobrazování vztahu člověka k prostoru – přírodnímu, kulturnímu či symbolickému. Tyto akce, podobně jako jelenohorské Bienále horské fotografie, hrají důležitou roli při formování fotografického prostředí, podporují uměleckou tvorbu a dokumentují estetické i technologické proměny ve fotografii.

Mezinárodní fotografická soutěž Jana Sunderlanda *Horská krajina*, organizovaná nepřetržitě od roku 1980 v Nowem Targu, patří k nejuznávanějším a spolu s jeleniohorským Bienále nejdéle fungujícím fotografickým událostem v Polsku. Soutěž podporuje horskou fotografii jako formu individuální umělecké vize, dokumentaci krajiny i zamyšlení nad vztahem člověka k přírodě. Soutěž je otevřená jak profesionálním fotografům, tak amatérům, kteří mohou zasílat práce vytvořené libovolnou technikou.

Poslední, 43. ročník, se uskutečnil v roce 2024. Archiv soutěžních prací, budovaný po celá desetiletí, představuje nejen cennou dokumentaci estetických a technologických proměn ve fotografii, ale i významný zdroj poznání proměn ve vnímání a interpretaci horského prostoru. Od roku 2005 se akce koná pod záštitou Mezinárodní federace umělecké fotografie (FIAP) a Fotoklubu RP. Aktuálním komisařem soutěže je Stanisław Krzak, spojený s Městským kulturním centrem v Nowem Targu. Výstava po soutěži zároveň tvoří platformu setkávání, inspirace a výměny zkušeností v rámci fotografické komunity.[97]

Kielecké bienále polské krajiny (*Kieleckie Biennale Krajobrazu Polskiego*) bylo prestižní přehlídkou krajinářské fotografie, která se konala v Kielcích v letech 1969 až 1997. Na vzniku soutěže a rozvoji tzv. Kielecké školy krajiny se významně podílel Paweł Pierściński, který měl rovněž klíčový vliv na organizaci I. ročníku Bienále horské fotografie v Jelení Hoře.

V roce 2012, po patnáctileté přestávce, se akce vrátila v nové podobě jako *XV. Mezinárodní bienále krajiny* s názvem *S-ave the e-art-h*, otevřené pro fotografy z celého světa. V rámci této edice se uskutečnil Mezinárodní festival krajiny, během něhož proběhly čtyři výstavy a byly předány ceny laureátům. Výstavy prezentované během festivalu ukazovaly různorodé přístupy ke krajinářské fotografii, odrážející proměňující se tendence tohoto žánru. Organizátorům záleželo na tom, aby představované práce vykazovaly individuální přístup autorů a vysokou uměleckou hodnotu.[98]

97 Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny im. Jana Sunderlanda w Nowym Targu, https://www.mck.nowytarg.pl/artykul/281 (dostupné dne: 07.04.2025).

98 W Kielcach zaczyna się Międzynarodowy Festiwal Krajobrazu, https://dzieje.pl/kultura-i-sztuka/w-kielcach-zaczyna-sie-miedzynarodowy-festiwal-krajobrazu? (dostupné dne: 07.04.2025).

Obr. 68: Autor neuveden, Plakát Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny im. Jana Sunderlanda „Krajobraz górski" w Nowym Targu, 2025. Zdroj: Aktualne konkursy

Poslední, šestý ročník *Mezinárodního bienále fotografie „Definice prostoru“ (Międzynarodowe Biennale Fotografii „Definicja Przestrzeni“)* se uskutečnil v roce 2024 v Galerii výtvarného umění (BWA) v Kielcích. Událost sdružila jak fotografy, tak filmové tvůrce, kteří do soutěže zaslali svá díla ve formě fotografií i filmů. Komisařkou soutěže byla ředitelka BWA v Kielcích, Stanisława Zacharko-Łagowska. Výstava po soutěži představila práce umělců z různých kulturních okruhů a ukázala rozmanité interpretace pojmu prostoru – od přírodních krajin, přes městské a industriální prostředí až po prostory soukromé a osobní. Expozice byla přístupná veřejnosti v *Horní galerii BWA* v Kielcích.[99]

Jednou z nejmladších soutěží horské fotografie na mapě *Polska je Festival horské fotografie – LaMPA (Lądek Mountain Photo Award)*. Organizátorem akce je sdružení *Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej KOMPAS*. V rámci festivalu se koná soutěž, workshopy a výstavy. Doposud byly uspořádány dva ročníky – v letech 2023 a 2024. Soutěž má otevřený charakter a je určena jak profesionálním fotografům, tak amatérům.

Na rok 2025 je naplánován další ročník. Do soutěže bude možné přihlásit fotografie v následujících kategoriích: *Krajina, Horská kultura a komunita, Průzkum a dobrodružství, Série, Sudety: hory a kultura*. Kategorie *Young* je určena pro fotografy ve věku od 13 do 18 let, kteří mohou zasílat práce v uvedených tematických kategoriích.

Soutěž probíhá v rámci *Horského festivalu Andrzeje Zawady v Lądku-Zdroji*, který se koná od roku 1995. Jedná se o nejstarší a největší událost tohoto typu v Polsku, přitahující milovníky hor. Původně šlo o filmový festival s horskou tematikou. Od roku 2013 je jeho součástí také *Festival horské literatury*. V programu se dále nacházejí setkání s horolezci, přednášky a koncerty.[100]

Přehled podobných iniciativ ukazuje, jak hluboce je krajinářská a horská fotografie zakořeněna v umělecké praxi mnoha regionů Polska. Od dlouholeté *Soutěže Jana Sunderlanda*, přes moderní podoby *kieleckého bienále*, až po nové iniciativy jako *LaMPA* v Lądku-Zdroji – všechny tyto události představují cenný prostor pro dialog a inspiraci. Navzdory rozdílům ve formátu či tematickém zaměření je spojuje potřeba hlubší reflexe nad okolním světem a vnímání fotografie jako uměleckého i dokumentárního média.

99 Międzynarodowe Biennale Fotografii w Kielcach, https://wkielcach.info/aktualnosci/6-miedzynarodowe-biennale-fotografii-w-kielcach/, (dostupné dne: 07.04.2025).

100 Festiwal Fotografii Górskiej – LaMPA w Lądku Zdroju, https://www.festiwalgorski.pl/lampa/, (dostupné dne: 07.04.2025).

Obr. 69: Autor neuveden, Plakát VI Międzynarodowe Biennale Fotografii Definicja Przestrzeni / Space Definition, 2024, Zdroj: kielce.eu

6

Role Bienále v rozvoji a propagaci horské fotografie

6. Role Bienále v rozvoji a propagaci horské fotografie

6.1. Vliv události na horskou fotografii v Polsku a regionu

Bienále horské fotografie od počátku svého trvání plnilo roli integrační platformy pro tvůrčí prostředí spojená s horskou tematikou, sdružující osoby, pro které byla fotografie i hory důležitou součástí umělecké a osobní identity. Již v období Polské lidové republiky vznikly rozsáhlé organizační struktury, které se opíraly o aktivní zapojení četných kulturních institucí nejen z Jelení Hory, ale i z dalších center Dolního Slezska, jako jsou Bolesławiec, Kłodzko nebo Wałbrzych.

Bienále přitahovalo fotografy z různých částí země, kteří při příležitosti festivalu navazovali kontakty s umělci účastnícími se podobných akcí konaných v celém regionu. Tento typ síťové spolupráce měl výrazný dopad na vzájemné poznávání lokálních uměleckých komunit, podporoval výměnu zkušeností a inicioval společné umělecké projekty. Bohužel systémová transformace 90. let přinesla i proces decentralizace a oslabení vazeb mezi kulturními centry, která dnes z velké části fungují izolovaně, bez pravidelné spolupráce – často se navzájem ani neznají.[101]

Navzdory obtížím při integraci oficiálních uměleckých kruhů se organizátoři Bienále důsledně snažili budovat vazby mezi lidmi spojenými s horským prostředím. Organizace fotografických plenérů v různých horských pásmech napomáhala integraci účastníků, ale zároveň přispívala k propagaci méně známých regionů a ukazovala jejich umělecký potenciál. Volba lokalit plenérů měla rovněž vzdělávací rozměr – zdůrazňovalo se, že každý horský krajinný motiv, bez ohledu na svou velikost či popularitu, může být cenným fotografickým tématem a že prezentaci si zaslouží nejen snímky vzniklé při extrémních výpravách do vysokých hor.[102] Většina plenérů byla realizována v Krkonoších, se zvláštním důrazem na chatu Samotnia, která se stala symbolem Bienále. V letech 1993 a 1994 se plenérové aktivity přesunuly do Kladska – do Karłowa, na úpatí Stolových hor – což vyústilo ve výstavu *Karłów '93/94*, prezentovanou v *Okresním muzeu v Jelení Hoře* během VIII. ročníku Bienále. V rámci X. ročníku v roce 1998 se účastníci setkávali v *Rudawách Janowickich*, a poslední z plenérů – doprovázející XXIII. ročník – se uskutečnil v krkonošské chatě *Szrenica*.

101 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

102 *Karłów '93 94: VIII Biennale Fotografii Górskiej – Jelenia Góra '94*, *Oficyna Wydawnicza RCK* w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1994, s. 3.

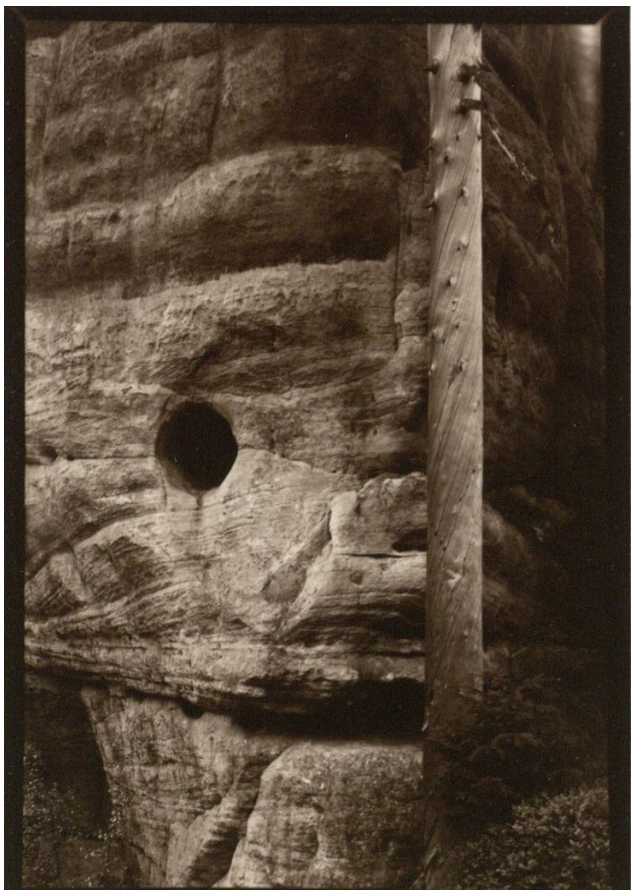

Obr. 70: Maciej Hnatiuk, *Karlów*, 1993.
Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

Soutěž přináší významný příspěvek k budování kulturního dědictví jak regionu, tak celého Polska, neboť shromažďuje jedinečné sbírky spojené s horskou fotografií. Významná část prací prezentovaných v jejím rámci se dostává do sbírek *Krkonošského muzea*, což bylo možné díky dlouholetému zapojení organizátorů akce – *Wojciecha Zawadzkého* a *Ewy Andrzejewské*. Také v Jeleniohorském kulturním centru se nachází rozsáhlá sbírka čítající přes tisíc fotografií[103], zahrnující mimo jiné díla Stanisława Wosia a Macieje Hnatiuka. Vybrané práce autorů spojených s Bienále obohatily rovněž sbírky Muzea fotografie v Krakově, což svědčí o celopolském významu akce a jejím vlivu na formování institucionální paměti fotografické tvorby věnující se tématu hor.

Během X. ročníku v roce 1998 byla představena výstava laureátů Celostátní fotografické soutěže Jana Sunderlanda *Horská krajina*, pořádané v Nowem Targu. Tato událost umožnila tvůrcům spojeným s jelenohorským prostředím seznámit se s tvorbou fotografů působících v jihovýchod-

103 Srov. XXI Biennale Fotografii Górskiej: *Wystawa laureatów z lat 1980–2018*, Związek Gmin Karkonoskich / Palac-Bukowiec, Mysłakowice 2020, s. 5.

ní části Polska, čímž se rozšířila perspektiva a posílil celostátní rozměr uměleckého dialogu. Současně byla v Okresním muzeu v Jelení Hoře uspořádána výstava tatranských fotografií Awita Szuberta – průkopníka polské krajinářské fotografie. Expozice, připravená ve spolupráci s Nadací Turleja v Krakově, vznikla na základě sbírek Muzea dějin fotografie, Jagellonské knihovny a Historického muzea města Krakova a představovala důležitý prvek reflexe o dějinách a tradici horské fotografie v Polsku.

V roce 2002 byla v Galerii Korytarz v rámci doprovodného programu Bienále představena výstava s názvem Krkonoše, obsahující práce vybraných členů Jeleniohorského fotografického spolku. Výstava byla symbolickým gestem směrem k prvním organizátorům festivalu, podtrhujícím význam místních fotografických tradic a pokračování ideje dokumentace a umělecké interpretace horské krajiny, která Bienále doprovází od jeho počátků.

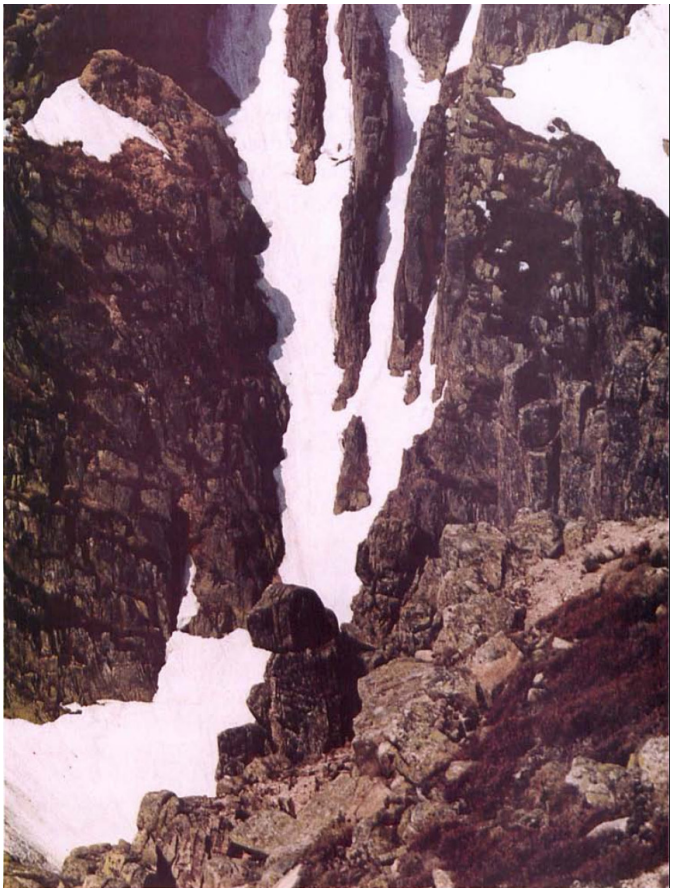

Obr. 71: Robert Kwiatkowski, *Krkonoše,* XII Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2002, s. 31.

Bienále horské fotografie sehrálo klíčovou roli v rozvoji horské fotografie v Polsku a stalo se nejen důležitým uměleckým centrem, ale i platformou integrace fotografických komunit na regionální i celostátní úrovni. Díky své důsledné formuli, spojující soutěž s edukačními, výstavními a plenérovými aktivitami, vytvořilo Bienále prostor podporující výměnu zkušeností, propagaci nových tvůrčích směrů i dokumentaci horské krajiny jako jevu kulturního a uměleckého.

Fotografické archivy shromážděné v průběhu let a spolupráce s kulturními institucemi svědčí o jeho významu nejen v regionálním, ale i celopolském kontextu. Bienále rovněž posílilo fotografickou identitu Dolního Slezska, navazujíc a rozvíjejíc místní tvůrčí tradice.

6.2. Bienále jako prostor pro dialog o umění a horském prostředí

Bienále horské fotografie od samého počátku překračovalo rámec klasické fotografické soutěže. Mnohem důležitější než samotné soupeření o nejvyšší ocenění bylo vytvoření prostoru v Jelení Hoře pro dialog, spolupráci a setkávání komunity umělců, milovníků fotografie, horských túr i dalších osob spojených s horským prostředím. Tomasz Mielech, současný organizátor Bienále, opakovaně zdůrazňoval důležitost pořádaných fotografických plenérů.[104] Výsledky fotografických plenérů byly pokaždé prezentovány na výstavách konaných při příležitosti následující edice Bienále. Pro osoby spojené s komunitou horských fotografů představovalo toto setkání nejdůležitější událost.

V letech 1978–1990 bylo uspořádáno patnáct fotografických plenérů.[105] Plenéry byly organizovány na různých místech, často v *Lovecké chatě*, na chatách *Samotnia, Strzecha Akademicka, Odrodzenie, Pod Łabskim Szczytem* nebo *v Radkówě* – zpočátku každoročně, později již jen v roce konání Bienále. V roce 2016 se poslední sympozium před smrtí Wojciecha Zawadzkého, kvůli jeho zdravotnímu stavu, konalo již v Jelení Hoře v *Krkonošském knihovním centru*. Od té doby se plenéry natrvalo přesunuly do města, čímž rozšířily svůj dosah a oslovily širší publikum, nejen ty, kteří se pohybují v horách.

Plenéry byly především prostorem, kde se účastníci mohli vzájemně inspirovat a učit, byly příležitostí k tvůrčím diskusím a hledání vlastního stylu. Neexistoval žádný formální program, například požadavek na použití velkoformátových kamer. Někdy bylo téma předem stanoveno, jindy fotografové tvořili volně dle vlastní volby. Na základě těchto prací byly pořádány výstavy a prezentované fotografie byly následně předány *Jeleniohorskému kulturnímu centru*. To přispělo k vytvoření rozsáhlé sbírky. Zajímavostí je, že zpočátku měli účastníci plenérů povolení od *Krkonošského národního*

104 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.
105 Rozhovor J. Mielech, T. Mielech, 8. 3. 2025.

Obr. 72: Eugeniusz Józefowicz, *Třikrát osamělý v chatě Samotnia část 2*, 2005. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa

parku k opuštění značených stezek, což umožnilo dokumentovat Krkonoše způsobem, který je dnes prakticky nedostupný a běžným turistům zcela nemožný. Poplenérové výstavy se konaly v roce Bienále a prezentovaly fotografie účastníků z dvou předchozích let. V rámci XV. ročníku Bienále byla kromě standardní výstavy z let 2007 a 2008 vydána rozsáhlá publikace, představující průřez archivními fotografiemi z plenérů pořádaných v letech 1996–2007, stejně jako všechny oceněné práce Grand Prix. Účastníci těchto setkání se snažili najít vlastní způsob, jak zobrazit horskou krajinu, přičemž všechny spojovala fascinace Krkonošemi. Výstava byla shrnutím jedenáctiletého období fotografické tvorby zaměřené na toto pohoří. Neměla dokumentární charakter – jejím cílem bylo ukázat proměnlivost a vizuální bohatství Krkonoš, a vystavené fotografie vytvářely poetické, často kontemplativní vyprávění, balancující na hranici krajinné estetiky a umělecké impresivnosti. Krkonoše byly představeny jako mnohoznačný prostor: na jedné straně drsný a monumentální, na druhé intimní a prchavý. Výstava zároveň zdůrazňovala význam individuální zkušenosti krajiny – každé dílo bylo osobní interpretací, subjektivním záběrem, jenž se stával součástí širšího, kolektivního portrétu hor. Jak napsal *Jacek Jaśko: „Do hor stále přicházejí noví lidé. Mnozí jimi pouze procházejí. Navždy. Ti vytrvalí ukazují hory způsobem dosud neznámým.*[106]

106 J. Jaśko, *Przystępując do gór* [in:] *Biennale Fotografii Górskie 1980–2008: Karkonosze, wybór, wybór fotografii*, opieka meryt. W. Zawadzki, E. Andrzejewska, Jeleniogórskie Centrum Kultury / wydawnictwo C2 Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 2008, s. 19.

Obr. 73: Tomasz Mielech, *Krkonoše*, 1998.
Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

Obr. 74: Obrázek z 4. strany obálky, *I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską : XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej, výběr fotografií*, odborný dohled. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010.

Během plenérů často probíhala doprovodná událost. Pořádaly se workshopy, autorská setkání, semináře a přednášky. Na sympozia a plenéry byli zváni oceňovaní teoretici fotografie, horolezci, etnografové, kteří otevírali konkrétní témata a prezentovali různé úhly pohledu na přítomnost člověka v horách. Na prvních plenérech se objevili mj. Paweł Pierściński a Jerzy Olek, kteří významně ovlivnili tvůrčí prostředí v Jelení Hoře. Wojciech Zawadzki, jenž po mnoho let plnil roli organizátora, ke spolupráci zval vynikající fotografy jako Janusze Nowackého, Jakuba Byrczka, Rafała Swosińského, Sławoje Dubiela a Stanisława Woše. Každý z účastníků prezentoval svou tvorbu v rámci diskusních panelů.

Organizaci prvních plenérů charakterizovala plná volnost, co se týče počtu zvaných fotografů. Po vstupu Polska do Evropské unie a s ohledem na striktní požadavky unijních projektů, které se staly hlavním zdrojem financování akce, vznikla povinnost omezit spolupráci na stanovený počet fotografů z Polska a z Česka. Technické rámce tehdejších projektů byly natolik úzké, že se omezovaly pouze na tvůrce z liberecko-jablonecké oblasti, jelikož akce měla mít dopad na rozvoj krkonošského regionu. Dnes se kritéria pro účast změnila a volnost ve výběru zvaných účastníků je opět podstatně větší.

Bienále horské fotografie se rychle ukázalo být něčím víc než jen místní soutěží spojenou s výstavou – proměnilo se v místo setkávání tvůrčích fotografických komunit. Tato událost měla a má stále zásadní vliv na rozvoj a přístup k fotografii v regionu. Podporovala dialog mezi začínajícími účastníky, studenty uměleckých škol, amatéry a uznávanými tvůrci. Tato setkání často vedla k výměně zkušeností, inspiraci a dokonce k trvalým profesním vztahům a přátelstvím. Tvůrci spjatí s Bienále, jako Wojciech Zawadzki, Jakub Byrczek či Bogdan Konopka, iniciovali nové směry jako např. elementární fotografii. Bienále tak bylo tím spíše prostorem pro reflexi, vzdělávání a umělecký rozvoj – sdružujícím nejen nadšence, ale také teoretiky a osoby udávající směr umění.

Doprovodné akce Bienále překračovaly oblast samotného fotografování. V roce 2010 byla uspořádána výstava s cílem uchovat vzpomínky na chatu *Samotnia* – místo v Krkonoších na nejfrekventovanější trase na nejvyšší vrchol tohoto pohoří – *Sněžku*. Právě zde se odehrála většina horských fotografických plenérů. Výstava *Suvenýr ze Samotni*, uspořádaná v *Krkonošském knihovním centru*, představovala rytiny, pohlednice a archivní fotografie Samotni, s níž má každý spojený s regionem své osobní vzpomínky. Během plenéru v roce 2010 pořídil Tomasz Mielech portréty jeho účastníků, které byly následně publikovány ve sbírce *Mokrý kolodiový – portrétní ateliér*. Nejen chata Samotnia byla takto připomenuta archivními pracemi. V rámci XVII. Bienále pod názvem *Festival horské fotografie – Polsko-České Krkonoše* v roce 2012 připravilo *Podkrkonošské muzeum*

v Trutnově výstavu *Krkonošské chaty na pohlednicích ze sbírky Jaroslava Drtiny*. Pohlednice úzce souvisí s fotografií – dokonce i jejich rané verze tištěné formou kreseb či litografií měly za úkol zobrazit místo, odkud pocházely.

Během XX. ročníku soutěže byla představena výstava *Fotografie ze sbírek Rokytnice*, prezentující archivní snímky z města *Rokytnice nad Jizerou*.

V roce 2022, během XXII. Bienále, organizátoři navázali na tradici historických ateliérů, které působily pod Sněžkou. První založil Adolf Hartmann v 90. letech 19. století a další na počátku 20. století Fritz Goebel. Ve svých ateliérech fotografovali turistky a turisty procházející krkonošskými stezkami. Navazujíc na tuto tradici, fotografové z Polska a Česka pořídili portréty několika stovek turistů v rámci plenéru *Ateliér pod Sněžkou*.[107]

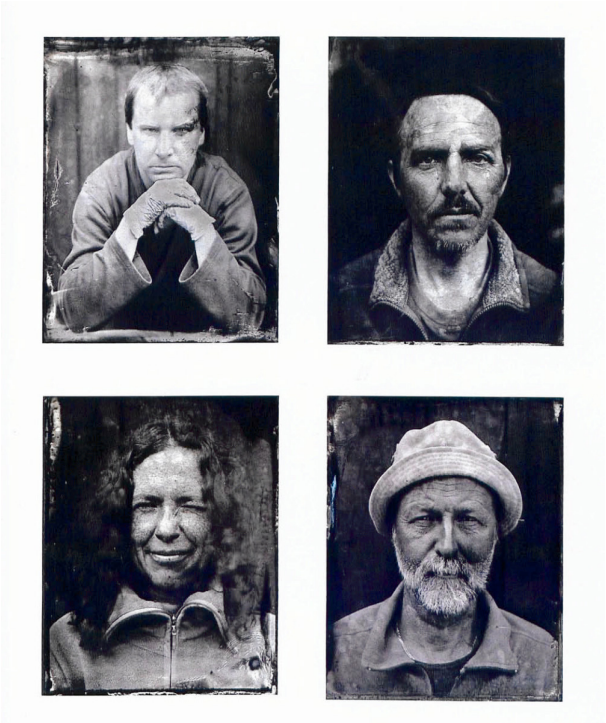

Obr. 75: Tomasz Mielech, *Mokrý kolodiový – portrétní studio*, 2010.
I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską: XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej, výběr fotografií, odborný dohled. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010, s. 57.

107 *XXII Biennale Fotografii Górskiej: Festiwal fotografii górskiej*, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2022, s. 26.

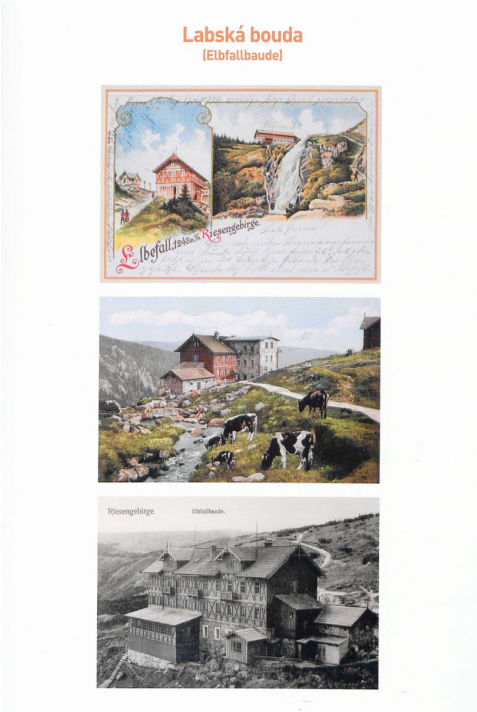

Obr. 76: Autor neuveden, *Labska bouda pohlednice*, rok neuveden, *Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tlum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012, s. 37.

Obr. 77: Tomasz Mielech, *Bez názvu*, Ateliér pod Sněžkou, 2022.
Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej

Na XXIII. ročníku v roce 2024 se diskuse o fotografii konaly během „Plenéru Szrenica“, kam se fotografové vrátili poprvé od roku 1995. Bienále horské fotografie od počátku své existence představovalo jedinečný prostor uměleckého dialogu, kde se fotografie setkávala s reflexí nad horským prostředím a místem člověka v krajině. Plenéry, výstavy, sympozia a doprovodné akce nesloužily pouze k prezentaci tvorby, ale především k výměně zkušeností, myšlenek a emocí. Tato setkání propojovala fotografy z různých prostředí, napomáhala vzniku nových uměleckých směrů a chápání hor jako tvůrčí inspirace. Bienále se tak stalo nejen fórem pro umění, ale také pro hlubokou reflexi nad krajinou, pamětí místa a kulturním společenstvím regionu.

Obr. 78: Janusz Nowacki, *Z cyklu Moje dějiny Krkonoš*, 1996.
Zdroj: Fotografie z Karkonoszy

Obr. 79: Sławoj Dubiel, *Krkonoše*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy

6.3. Plány na příští ročník Bienále horské fotografie

Pro příští ročník plánují organizátoři kromě soutěžní výstavy také sérii rozmanitých doprovodných akcí. K vidění budou autochromy horské krajiny Stanisława Krygowského (1824–1904), polského právníka, turistického aktivisty, tatranského horolezce a fotografa. Patřil k průkopníkům barevné fotografie v Polsku, což činí tuto výstavu zasazenou do historického kontextu mimořádně zajímavou. Pokud to bude možné (detaily jsou dosud v jednání), bude uspořádána výstava horské fotografie nedávno zesnulého Macieje Hnatiuka (1962–2024), dvojnásobně oceněného účastníka Bienále, zároveň účastníka skupinových výstav a horských plenérů.

Speciální cenou a zároveň čestným uznáním XXIII. ročníku Bienále je možnost uspořádat samostatnou výstavu, kterou získala Monika Cichoszewska. Byla oceněna za soubory fotografií, a v Galerii Korytarz budou vystaveny její snímky vytvořené technikou kolodia, na kterou se autorka specializuje.

V Galerii BWA si návštěvníci budou moci prohlédnout fotografie Marka Szyryka, jednoho z držitelů Grand Prix a zároveň předsedu poroty XXI. ročníku. Jeho oceněné práce vytvořené za pomoci AI získaly zvláštní ocenění v předchozím ročníku soutěže.

Tradičně proběhne také posoutěžní výstava z plenéru v Krkonoších.

Závěr

Závěr

Bienále horské fotografie je již téměř od svého počátku událostí výjimečného významu pro polskou – a vlastně i středoevropskou – fotografickou scénu. Jeho historie dokazuje, že horská fotografie není jen formou dokumentace krajiny, ale také nositelem hlubší kulturní reflexe. Během více než čtyř dekád své dosavadní existence Bienále nejenže propagovalo význačné umělce nebo bylo odrazovým můstkem v jejich kariérách. Během jednotlivých ročníků započaly debaty, z nichž se rodily důležité myšlenky udávající směr novým proudům v polské fotografii, ale také utvářející estetický přístup ke ztvárnění pro region významné krajiny.

Událost umožňovala – a nadále umožňuje – tvůrčí výměnu mezi umělci z různých zemí. Ačkoli se v průběhu let měnily nejen fotografické techniky, ale také chápání pojmu „krajina“ jako umělecké kategorie, Bienále představuje platformu, která do určité míry shrnuje aktuální tendence a citlivost. Navzdory svému silnému zakořenění v určité estetice – která ostatně vznikala během let – se snaží zachovat otevřenou formu, aniž by popřelo svůj přínos a tradici.

Ačkoli muselo Bienále během let čelit nejen různým organizačním obtížím, podařilo se mu uchovat svůj umělecký charakter, čímž významně přispělo k upevnění horské fotografie jako plnohodnotného proudu současného umění. Posuzujeme-li dosavadní úsilí organizátorů, rozsah plánů i názory účastníků potvrzující prestiž události, lze se odvážit názoru – a zároveň přání – že před Bienále horské fotografie je ještě mnoho ročníků, během nichž budou mít účastníci i návštěvníci příležitost k tvůrčím setkáním daleko přesahujícím samotný region Krkonoš.

Dodatek

Tabulka 1. Přehled počtu zaslaných prací a autorů s počtem prací a autorů vybraných na výstavu v jednotlivých ročnících Bienále.

Číslo ročníku	Rok	Počet prací	Počet autorů	Vybrané na výstavu – práce	Vybrané na výstavu – autoři
I	1980	žádná data k dispozici	žádná data k dispozici	159	50
II	1982	žádná data k dispozici	žádná data k dispozici	71	38
III	1984	418	75	102	48
IV	1986	345	68	156	58
V	1988	483	84	92	46
VI	1990	144	26	51	21
VII	1992	425	49	132	42
VIII	1994	241	51	89	36
IX	1996	296	36	104	26
X	1998	467	65	112	65
XI	2000	369	58	199	48
XII	2002	415	69	194	59
XIII	2004	661	56	256	53
XIV	2006	1 050	99	204	79
XV	2008	413	60	197	58
XVI	2010	1 250	110	201	88
XVII	2012	720	90	215	85
XVIII	2014	712	78	170	58
XIX	2016	885	98	232	91
XX	2018	641	79	201	76
XXI	2020	589	76	165	65
XXII	2022	441	62	168	59
XXIII	2024	608	89	223	76

Tabulka 2. Členové poroty Bienále.

Jméno a příjmení	Role	Země	Ročník	Rok ročníku
Paweł Pierściński	předseda	Polsko	I	1980
Kazimierz Helebrandt	člen	Polsko	I	1980
Jerzy Lewczyński	člen	Polsko	I	1980
Adam Nowicki	člen	Polsko	I	1980
Tomasz Olszewski	člen	Polsko	I	1980
Jerzy Olek	předseda	Polsko	II	1982
Jerzy Wiklendt	člen	Polsko	II	1982
Jan Zych	člen	Polsko	II	1982
Mirosław Wiśniewski	předseda	Polsko	III	1984
Jan Bortkiewicz	člen	Polsko	III	1984
Tadeusz Sumiński	člen	Polsko	III	1984
Paweł Pierściński	člen	Polsko	III	1984
Janina Hobgarska	tajemník	Polsko	III	1984
Mirosław Wiśniewski	předseda	Polsko	IV	1986
Kazimierz Helebrandt	člen	Polsko	IV	1986
Tomasz Olszewski	člen	Polsko	IV	1986
Paweł Pierściński	člen	Polsko	IV	1986
Wojciech Zawadzki	komisař	Polsko	IV	1986
Jakub Byrczek	předseda	Polsko	V	1988
Adam Lesisz	člen	Polsko	V	1988
Krzysztof Pilecki	člen	Polsko	V	1988
Wojciech Zawadzki	tajemník	Polsko	V	1988
Adam Sobota	předseda	Polsko	VI	1990
Janina Hobgarska	člen	Polsko	VI	1990
Adam Lesisz	člen	Polsko	VI	1990
Wojciech Zawadzki	tajemník	Polsko	VI	1990
Wojciech Zawadzki	předseda	Polsko	VII	1992
Krzysztof Jurecki	člen	Polsko	VII	1992
Janusz Nowacki	člen	Polsko	VII	1992
Andrzej Saj	člen	Polsko	VII	1992
Ewa Andrzejewska- -Zięba	tajemník	Polsko	VII	1992

Tabulka 2. Členové poroty Bienále.

Jméno a příjmení	Role	Země	Ročník	Rok ročníku
Adam Sobota	předseda	Polsko	VIII	1994
Janusz Nowacki	člen	Polsko	VIII	1994
Marek Trzeciakowski	člen	Polsko	VIII	1994
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	VIII	1994
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	VIII	1994
Wojciech Zawadzki	předseda	Polsko	IX	1996
Jan Bortkiewicz	člen	Polsko	IX	1996
Janusz Nowacki	člen	Polsko	IX	1996
Adam Sobota	člen	Polsko	IX	1996
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	IX	1996
Jaroslav Beneš	předseda	Česko	X	1998
Jakub Byrczek	člen	Polsko	X	1998
Adam Sobota	člen	Polsko	X	1998
Janusz Nowacki	člen	Polsko	X	1998
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	X	1998
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	X	1998
Janusz Nowacki	předseda	Polsko	XI	2000
Adam Sobota	člen	Polsko	XI	2000
Marek Liksztet	člen	Polsko	XI	2000
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XI	2000
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XI	2000
Adam Sobota	předseda	Polsko	XII	2002
Jaroslav Beneš	člen	Česko	XII	2002
Janusz Nowacki	člen	Polsko	XII	2002
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XII	2002
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XII	2002
Eugeniusz Józefowski	předseda	Polsko	XIII	2004
Adam Sobota	člen	Polsko	XIII	2004
Jakub Byrczek	člen	Polsko	XIII	2004
Stanisław Woś	člen	Polsko	XIII	2004
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XIII	2004
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XIII	2004

Tabulka 2. Členové poroty Bienále.

Jméno a příjmení	Role	Země	Ročník	Rok ročníku
Eugeniusz Józefowski	předseda	Polsko	XIV	2006
Adam Sobota	člen	Polsko	XIV	2006
Jakub Byrczek	člen	Polsko	XIV	2006
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XIV	2006
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XIV	2006
Adam Sobota	předseda	Polsko	XV	2008
Janusz Nowacki	člen	Polsko	XV	2008
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XV	2008
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XV	2008
Eugeniusz Józefowski	předseda	Polsko	XVI	2010
Adam Sobota	člen	Polsko	XVI	2010
Janusz Nowacki	člen	Polsko	XVI	2010
Jaroslav Beneš	člen	Česko	XVI	2010
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XVI	2010
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XVI	2010
Eugeniusz Józefowski	předseda	Polsko	XVII	2012
Adam Sobota	člen	Polsko	XVII	2012
Janusz Nowacki	člen	Polsko	XVII	2012
Jorg Meinert	člen	Německo	XVII	2012
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XVII	2012
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XVII	2012
Eugeniusz Józefowski	předseda	Polsko	XVIII	2014
Janusz Nowacki	člen	Polsko	XVIII	2014
Sławoj Dubiel	člen	Polsko	XVIII	2014
Jaroslav Beneš	člen	Česko	XVIII	2014
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XVIII	2014
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XVIII	2014
Adam Sobota	předseda	Polsko	XIX	2016
Marek Liksztet	člen	Polsko	XIX	2016
Tomasz Mielech	člen	Polsko	XIX	2016
Wojciech Zawadzki	člen	Polsko	XIX	2016
Ewa Andrzejewska	tajemník	Polsko	XIX	2016

Tabulka 2. Členové poroty Bienále.

Jméno a příjmení	Role	Země	Ročník	Rok ročníku
Sławoj Dubiel	předseda	Polsko	XX	2018
Adam Sobota	člen	Polsko	XX	2018
Jaroslav Beneš	člen	Česko	XX	2018
Ctibor Košťál	člen	Česko	XX	2018
Tomasz Mielech	tajemník	Polsko	XX	2018
Marek Szyryk	předseda	Polsko	XXI	2020
Marek Liksztet	člen	Polsko	XXI	2020
Sławoj Dubiel	člen	Polsko	XXI	2020
Ctibor Košťál	člen	Česko	XXI	2020
Tomasz Mielech	tajemník	Polsko	XXI	2020
Marek Liksztet	předseda	Polsko	XXII	2022
Sławoj Dubiel	člen	Polsko	XXII	2022
Ctibor Košťál	člen	Česko	XXII	2022
Rafał Swosiński	člen	Polsko	XXII	2022
Tomasz Mielech	tajemník	Polsko	XXII	2022
Marek Liksztet	předseda	Polsko	XXIII	2024
Sławoj Dubiel	člen	Polsko	XXIII	2024
Ctibor Košťál	člen	Česko	XXIII	2024
Rafał Swosiński	člen	Polsko	XXIII	2024
Tomasz Mielech	tajemník	Polsko	XXIII	2024

Tabulka 3. Členové poroty, kteří se zúčastnili alespoň dvou ročníků soutěže

Jméno a příjmení	Počet ročníků
Wojciech Zawadzki	16
Ewa Andrzejewska	13
Adam Sobota	13
Janusz Nowacki	10
Eugeniusz Józefowski	5
Tomasz Mielech	5
Sławoj Dubiel	5
Marek Liksztet	5
Jaroslav Beneš	5
Jakub Byrczek	4
Ctibor Košťál	4
Rafał Swosiński	2
Paweł Pierściński	2
Tomasz Olszewski	2
Adam Lesisz	2
Janina Hobgarska	2
Jan Bortkiewicz	2

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Bogdan Jankowski	Polsko	Grand Prix	-	I	1980
Bogdan Jankowski	Polsko	1	-	I	1980
Edmund Flądrzyński	Polsko	2	-	I	1980
Ryszard Szafirski	Polsko	2	-	I	1980
Kazimierz Kawulak	Polsko	2	-	I	1980
Wojciech Zawadzki	Polsko	3	-	I	1980
Ewald Pustelnik	Polsko	3	-	I	1980
Ryszard Szafirski	Polsko	speciální	horolezecká	I	1980
Edmund Flądrzyński	Polsko	speciální	krkonošská	I	1980
Ewa Ganc-Pejska	Polsko	speciální	ochrana horského životního prostředí	I	1980
Wojciech Grabowski	Polsko	speciální	ochrana horského životního prostředí	I	1980
Michał Cała	Polsko	speciální	ochrana horského životního prostředí	I	1980
Juliusz Cezary Bagiński	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Jan Brzoza	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Michał Cała	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Waldemar Grzelak	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Jan Hajduczek	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Roman Hryciów	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Wiktor Jaworski	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Jacek Malinowski	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Jan Sawko	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Zygmunt Trylański	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Waldemar Wydmuch	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Jan Zych	Polsko	čestné uznání	-	I	1980
Tadeusz Piotrowski	Polsko	1	-	II	1982
Michał Cała	Polsko	2	-	II	1982
Krzysztof Pilecki	Polsko	2	-	II	1982
Zdzisław Zieliński	Polsko	3	-	II	1982
Wacław Narkiewicz	Polsko	speciální	krkonošská	II	1982
Anatol Kudelski	Polsko	speciální	krkonošská	II	1982

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Wojciech Grabowski	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Krzysztof Leszczyński	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Zofia i Jerzy Lubczyńscy	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Krzysztof Pilecki	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Danuta Piotrowska	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Zygmunt Tyrlański	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Krzysztof Wojciechowski	Polsko	čestné uznání	-	II	1982
Krzysztof Pilecki	Polsko	Grand Prix	-	III	1984
Marek Trzeciakowski	Polsko	1	-	III	1984
Wojciech Zawadzki	Polsko	1	-	III	1984
Jan Włodarczyk	Polsko	2	-	III	1984
Wojciech Zawadzki	Polsko	speciální	krkonošská	III	1984
Bernard Ziółkowski	Polsko	speciální	horolezecká	III	1984
Jiri Houst	Českoslo-vensko	čestné uznání	čestné ocenění	III	1984
Piotr Komorowski	Polsko	čestné uznání	-	III	1984
Ryszard Kopczyński	Polsko	čestné uznání	-	III	1984
Mieczysław Wielomski	Polsko	čestné uznání	-	III	1984
Krzysztof Wojciechowski	Polsko	čestné uznání	-	III	1984
Jacek Wołowski	Polsko	čestné uznání	-	III	1984
Mieczysław Wielomski	Polsko	Grand Prix	-	IV	1986
Hanna Puchalska-Szewielow	Polsko	1	-	IV	1986
Adam Kuraś	Polsko	2	-	IV	1986
Grzegorz Zięba	Polsko	2	-	IV	1986
Ryszard Wilczak	Polsko	3	-	IV	1986
Ewa Zięba	Polsko	3	-	IV	1986
Tadeusz Link	Polsko	speciální	horolezecká	IV	1986
Wacław Narkiewicz	Polsko	speciální	krkonošská	IV	1986
Krzysztof Wojciechowski	Polsko	diplom	Diplom Svazu pol-ských uměleckých fotografů	IV	1986
Zbigniew Podsiadło	Polsko	diplom	Diplom Ústředního střediska pro šíření kultury	IV	1986

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Marek Trzeciakowski	Polsko	Grand Prix	-	V	1988
Ewa Zięba	Polsko	1	-	V	1988
Zbigniew Zalewski	Polsko	2	-	V	1988
Janusz Nowacki	Polsko	3	-	V	1988
Ewa Zięba	Polsko	speciální	krkonošská	V	1988
Adam Matuszewski	Polsko	čestné uznání	-	V	1988
Artur Rogalski	Polsko	čestné uznání	-	V	1988
Marek Piekarz	Polsko	čestné uznání	-	V	1988
Małgorzata Mikołajczyk	Polsko	1	-	VI	1990
Ewa Zięba	Polsko	1	-	VI	1990
Czesław Odo-Mostowski	Polsko	2	-	VI	1990
Rafał Swosiński	Polsko	2	-	VI	1990
Aleksander Matuszewski	Polsko	speciální	horolezecká	VI	1990
Ewa Zięba	Polsko	speciální	krkonošská	VI	1990
Maciej Stawiński	Polsko	1	-	VII	1992
Marek Trzeciakowski	Polsko	2	-	VII	1992
Barbara Panek i Paweł Janczaruk	Polsko	2	-	VII	1992
Jacek Jaśko	Polsko	3	-	VII	1992
Marek Szyryk	Polsko	3	-	VII	1992
Jacek Jaśko	Polsko	speciální	horolezecká	VII	1992
Grzegorz Zięba	Polsko	speciální	krkonošská	VII	1992
Sławomir Tobis	Polsko	speciální	tatranská	VII	1992
Czesław Odo-Mostowski	Polsko	diplom	Diplom Svazu pol--ských uměleckých fotografů	VII	1992
Rafał Szopa	Polsko	diplom	Diplom Tatranského národního parku	VII	1992
Rafał Swosiński	Polsko	Grand Prix	-	VIII	1994
Jacek Jaśko	Polsko	1	-	VIII	1994
Sławomir Tobis	Polsko	2	-	VIII	1994
Julita Gielzak	Polsko	3	-	VIII	1994

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Marek Szyryk	Polsko	Grand Prix	-	IX	1996
Marek Dziedzic	Polsko	1	-	IX	1996
Tomasz Sikorski	Polsko	2	-	IX	1996
Barbara Panek i Paweł Janczaruk	Polsko	3	-	IX	1996
Rafał Swosiński	Polsko	speciální	krkonošská	IX	1996
Rafał Swosiński	Polsko	Grand Prix	-	X	1998
Tomasz Mielech	Polsko	1	-	X	1998
Eta Zaręba	Polsko	2	-	X	1998
Lucjusz Cykarski	Polsko	2	-	X	1998
Jacek Jaśko	Polsko	speciální	krkonošská	X	1998
Kazimierz Śmieszko	Polsko	Grand Prix	-	XI	2000
Jerzy Łapiński	Polsko	1	-	XI	2000
Ewa Baran	Polsko	2	-	XI	2000
Andrzej P. Bator	Polsko	3	-	XI	2000
Maciej Hnatiuk	Polsko	speciální	krkonošská	XI	2000
Michał Makowski	Polsko	Grand Prix	-	XII	2002
Marek Arcimowicz	Polsko	1	-	XII	2002
Maciej Hnatiuk	Polsko	2	-	XII	2002
Krystyna Nowak	Polsko	3	-	XII	2002
Kazimierz Śmieszko	Polsko	čestné uznání	čestné ocenění	XII	2002
Czesławowi Chwiszczuk	Polsko	Grand Prix	-	XIII	2004
Marek Arcimowicz	Polsko	1	-	XIII	2004
Teresa Annna Ślusarek	Polsko	2	-	XIII	2004
Artur Góra	Polsko	3	-	XIII	2004
Marek Szyryk	Polsko	3	-	XIII	2004
Krzysztof Kuczyński	Polsko	Grand Prix	-	XIV	2006
Łukasz Lisiecki	Polsko	1	-	XIV	2006
Tomasz Mielech	Polsko	2	-	XIV	2006
Marek Koprowski	Polsko	3	-	XIV	2006
Marcin Giba	Polsko	speciální	tatranská	XIV	2006
Kazimierz Pichlak	Polsko	diplom	Diplom Svazu pol--ských uměleckých fotografů	XIV	2006

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Bogusław Pawłowski	Polsko	Grand Prix	-	XV	2008
Sławoj Dubiel	Polsko	1	-	XV	2008
Janusz Jaremen	Polsko	2	-	XV	2008
Bogdan Jankowski	Polsko	3	-	XV	2008
Tomasz Grzyb	Polsko	speciální	tatranská	XV	2008
Paweł Opaliński	Polsko	Grand Prix	-	XVI	2010
Wojciech Miatkowski	Polsko	1	-	XVI	2010
Janusz Chojnacki	Polsko	2	-	XVI	2010
Maciej Duczyński	Polsko	3	-	XVI	2010
Artur Pyć	Polsko	speciální	tatranská	XVI	2010
Piotr Grochala	Polsko	Grand Prix	-	XVII	2012
Waldemar Grzelak	Polsko	1	-	XVII	2012
Przemysław Kruk	Polsko	2	-	XVII	2012
Bartosz Solik	Polsko	3	-	XVII	2012
Dariusz Grzyb	Polsko	speciální	tatranská	XVII	2012
Krzysztof Strzoda	Polsko	Grand Prix	-	XVIII	2014
Rafał Swosiński	Polsko	1	-	XVIII	2014
Piotr Grochala	Polsko	2	-	XVIII	2014
Julita Chudko	Polsko	3	-	XVIII	2014
Paweł Opaliński	Polsko	speciální	tatranská	XVIII	2014
Przemysław Kruk	Polsko	Grand Prix	-	XIX	2016
Rafał Swosiński	Polsko	1	-	XIX	2016
Dorota Sitnik	Polsko	2	-	XIX	2016
Sławoj Dubiel	Polsko	3	-	XIX	2016
Wojciech Miatkowski	Polsko	3	-	XIX	2016
Rafał Swosiński	Polsko	speciální	tatranská	XIX	2016
Piotr Krzaczkowski	Polsko	Grand Prix	-	XX	2018
Janusz Wojcieszak	Polsko	1	-	XX	2018
Przemysław Kruk	Polsko	2	-	XX	2018
Adam Bencal	Polsko	3	-	XX	2018
Stanislav Odvářka	Česko	3	-	XX	2018

Tabulka 4. Přehled vítězů a oceněných účastníků Bienále.

Jméno a příjmení	Země	Cena	Téma zvláštní ceny	Ročník	Rok
Krzysztof Strzoda	Polsko	Grand Prix	-	XXI	2020
Piotr Lisowski	Polsko	1	-	XXI	2020
Przemysław Kruk	Polsko	2	-	XXI	2020
Waldemar Grzelak	Polsko	speciální	krkonošská	XXI	2020
Zbyněk Šanc	Česko	speciální	krkonošská	XXI	2020
Jacek Michalak	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Rafał Swosiński	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Halina Morcinek	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Adam Bencal	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Marcin Bawiec	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Michał Woźniakowski	Polsko	čestné uznání	-	XXI	2020
Marcin Bawiec	Polsko	Grand Prix	-	XXII	2022
Michał Woźniakowski	Polsko	1	-	XXII	2022
Grzegorz Matoryn	Polsko	2	-	XXII	2022
Adam Bencal	Polsko	čestné uznání	-	XXII	2022
Barbara Krupa-Kapuśniak	Polsko	speciální	krkonošská	XXII	2022
Miroslava Schärfnerová	Česko	speciální	krkonošská	XXII	2022
Piotr Ligier	Polsko	čestné uznání	klasická technika	XXII	2022
Marcin Bawiec	Polsko	1	-	XXIII	2024
Janusz Wojcieszak	Polsko	2	-	XXIII	2024
Adam Bencal	Polsko	2	-	XXIII	2024
Przemysław Kruk	Polsko	3	-	XXIII	2024
Marek Szyryk	Polsko	speciální	posouvání hranic fotografie	XXIII	2024
Daniel Koszela	Polsko	speciální	krkonošská	XXIII	2024
Monika Cichoszewska	Polsko	čestné uznání	-	XXIII	2024

Tabulka 5. Přehled individuálních výstav prezentovaných během Bienále.

Ročník	Autor	Název výstavy	Rok
V	Jan Korpal	Karkonosze	1988
VIII	Janusz Nowacki	Tatry	1994
X	Tomasz Gmerek	Tomasz Gmerek	1998
XI	Janusz Nowacki	Tatry	2000
XI	Wojciech Zawadzki	Miejsce Kamienia	2000
XIII	Marek Arcimowicz	Z Archiwum X	2004
XIV	Janina Hobgarska	Karkonosze - Miejsca	2006
XV	Tomasz Mielech	Karkonosze	2008
XVI	Kazimierz Pichlak	Himalajskie twarze	2010
XVI	Wojciech Miatkowski	Trawy; Pejzaż metafizyczny	2010
XVI	Jacek Jaśko	Karkonosze – Niepamięć	2010
XVI	Sławoj Dubiel	Karkonosze	2010
XVII	Jiri Havel	Karkonosze	2012
XVIII	Rafał Swosiński	Tatry	2014
XVIII	Karol Nienartowicz	Zima w Karkonoszach	2014
XIX	Tomasz Mielech	Fotografie w górach	2016
XIX	Zbynek Sanc	Moje góry	2016
XX	Wojciech Zawadzki	Góry fotografia	2018
XX	Ewa Andrzejewska	Góry fotografia	2018
XXI	Mieczysław Karłowicz	Fotograf prawie doskonały	2020
XXI	Tomasz Olszewski	Karkonosze – kraina wichrów i mgieł	2020
XXI	Krzysztof Strzoda	Górskie etiudy	2020
XXII	Wanda Rutkiewicz	Fotografie	2022
XXII	Wacław Narkiewicz	W górach	2022
XXII	Jiri Brunik	Wędrówki i inspiracje	2022
XXII	Przemysław Kruk	Górskie pejzaże	2022
XXII	Rafał Fronia	W górach liczy się tylko człowiek	2022
XXIII	Rafał Swosiński	Góry fotografia	2024
XXIII	Janusz Nowacki	Impresje tatrzańskie	2024
XXIII	Wojciech Zawadzki	Tatry	2024
XXIII	Adam Bencal	Wędrując wśród ciszy	2024
XXIII	Tadeusz Piotrowski	In Memoriam	2024

Tabulka 6. Seznam galerií a muzeí

Název	Město	Webová stránka
Muzeum Karkonoskie	Jelenia Góra	https://muzeumkarkonoskie.pl
Biuro Wystaw Artystycznych	Jelenia Góra	http://galeria-bwa.karkonosze.com
Galeria Korytarz	Jelenia Góra	https://galeriakorytarz.blogspot.com
Galeria pod Brązowym Jeleniem	Jelenia Góra	https://krainakarkonoszy.pl/atrakcje-karkonoszy/kina-teatry-filchrmonia/galeria-brazowym-/
Książnica Karkonoska	Jelenia Góra	https://biblioteka.jelenia-gora.pl
Galeria N przy Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli	Jelenia Góra	https://dodn.dolnyslask.pl/kontakt/jelenia-gora/
Muzeum Przyrodnicze	Jelenia Góra	https://muzeum-cieplice.pl
Pałac w Bukowcu	Bukowiec	https://bukowiec.io/leksykon/palac/
Společenský dům Jilm	Jilemnice	http://www.sdjilm.cz
Karkonoskie Muzeum Jilemnice	Jilemnice	https://www.krnap.cz/pl/gosci/muzea/karkonoskie-muzeum-jilemnice/
Muzeum Karkonoskie we Vrchlabí	Vrchlabí	https://www.krnap.cz/pl/gosci/muzea/muzeum-karkonoskie-vrchlabi-cztery-zabytkowe-domy/
Muzeum Podkrkonoší v Trutnově	Trutnov	http://www.muzeumtrutnov.cz
Galeria FOTO-GEN	Wrocław	https://fotogen.okis.pl

Rejstřík jmen

A
Adams, Ansel – s. 21-24, 37, 83
Andrzejewska, Ewa – s. 38, 40, 49, 52-53, 56, 58-60, 76, 84-85, 90-93, 98, 113-116, 126, 129-130, 132-133, 142-144, 146, 153
Arcimowicz, Marek – s. 53, 92, 150, 153
Arczyński, Stefan – s. 32, 34-35
Atget, Eugène – s. 84

B
Baran, Ewa – s. 150
Bagiński, Juliusz Cezary – s. 147
Bator, Andrzej P. – s. 150
Bawiec, Marcin – s. 76, 99-101, 152
Bencal, Adam – s. 76, 151-153
Beneš, Jaroslav – s. 52, 73, 85, 91, 105-106, 109, 143-146
Bisson, Auguste-Rosalie – s. 18-19
Bizański, Stanisław – s. 26-27, 29, 89
Bortkiewicz, Jan – s. 37-38, 85, 87, 89, 142-143, 146
Bourne, Samuel – s. 17-18, 24
Brawański, Ryszard – s. 49
Brunik, Jiří – s. 153
Brzoza, Jan – s. 147
Bułhak, Jan – s. 31
Byrczek, Jakub – s. 85, 87, 91, 131, 142-144, 146

C
Cała, Michał – s. 147
Carter, Jimmy – s. 22
China, Jimmy – s. 37
Chojnacki, Janusz – s. 68, 151
Chudko, Julita – s. 151
Cichoszewska, Monika – s. 70-71, 135, 152
Chwiszczuk, Czesław – s. 96, 150
Curran, Jim – s. 21
Cykarski, Lucjusz – s. 150

D
Dolenský, Slavomir – s. 91
Dubiel, Sławoj – s. 86, 91-92, 131, 135, 144-146, 151, 153
Duczyński, Maciej – s. 92, 151
Dula, Roman – s. 91, 113
Dziedzic, Marek – s. 91, 150

E
Eljasz-Radzikowski, Stanisław – s. 89
Eljasz-Radzikowski, Walery – s. 25-26, 89
Evans, Walker – s. 83

F
Fischer, Jan – s. 89
Flądrzyński, Edmund – s. 147
Flídr, Jiři – s. 91
Franczak, Ewa – s. 89
Friedrich, Caspar David – s. 86
Fronia, Rafał – s. 153

G
Ganc-Pejska, Ewa – s. 147
Giba, Marcin – s. 150
Gielzak, Julita – s. 149
Gmerek, Tomasz – s. 153
Goebel, Fritz – s. 132
Góra, Artur – s. 150
Grabowski, Wojciech – s. 147-148
Green, Tyler – s. 19
Grochala, Piotr – s. 92, 151
Grzelak, Waldemar – s. 72, 76, 92, 147, 151-152
Grzyb, Dariusz – s. 92, 151
Grzyb, Tomasz – s. 151

H
Hajduczek, Jan – s. 147
Harasym, Zenon – s. 35
Hartmann, Adolf – s. 132
Hartwig, Edward – s. 89
Havel, Jiři – s. 91, 115, 153
Hayden, Ferdinand – s. 20
Helebrandt, Kazimierz – s. 142
Hermanowicz, Henryk – s. 31
Hnatiuk, Maciej – s. 85, 91, 126, 135, 150
Hobgarska, Janina – s. 38, 40, 49, 86, 91, 94, 142, 146, 153
Houst, Jiří – s. 75, 111, 148
Hrubý, Jan – s. 91
Hryciów, Roman – s. 49- 52, 58, 85, 93-94, 147

J
Jackson, Henry William – s. 20-21
Janczaruk, Paweł – s. 149-150
Jankowski, Bogdan – s. 92, 147, 151
Jaremen, Janusz – s. 151
Jaśko, Jacek – s. 76, 91, 129, 149-150, 153
Jaworski, Wiktor – s. 147
Józefowski, Eugeniusz – s. 85, 91, 97, 143-144, 146
Jurecki, Krzysztof – s. 142

K
Karłowicz, Mieczysław – s. 26, 28, 89, 153
Kawulak, Kazimierz – s. 147
Kešnerová, Eva – s. 91
Kiełbiewski, Marcin – s. 91
Klučka, Zdeněk – s. 91
Knotek, Ivan – s. 91
Kolář, Petr – s. 91
Komorowski, Piotr – s. 91, 148
Konopka, Bogdan – s. 85, 87-88, 131
Kopczyński, Ryszard – s. 148
Koprowski, Marek – s. 150
Korpal, Jan – s. 32, 35, 153
Košťál, Ctibor – s. 53, 73, 91, 107, 109, 145-146
Koszela, Daniel – s. 70, 100, 152
Kotlarski, Jan – s. 35, 49
Kremlička, Radovan – s. 91
Kruk, Przemysław – s. 70, 76, 92, 97, 151-153
Krupa-Kapuśniak, Barbara – s. 152
Krzaczkowski, Piotr – s. 151
Krzak, Stanisław – s. 118
Kuczyński, Krzysztof – s. 91-92, 150
Kudelski, Anatol – s. 147
Kukuczka, Jerzy – s. 29
Kupiec, Bronisław – s. 32
Kuraś, Adam – s. 148

L
Lachowicz, Andrzej – s. 35
Landy, Jerzy – s. 89
Lech, Andrzej Jerzy – s. 85, 87
Lesisz, Adam – s. 85, 87, 142, 146
Leszczyński, Krzysztof – s. 148
Lewczyński, Jerzy – s. 142
Lewkowicz, Patryk – s. 91
Lhoták, Milan – s. 91
Lhotáková, Ivana – s. 91
Ligier, Piotr – s. 152
Liksztet, Marek – s. 86, 88, 91-92, 143-146
Link, Taduesz – s. 148
Lisiecki, Łukasz – s. 92, 150
Lisowski, Piotr – s. 152
Londzin, Emil – s. 32-33
Lubczyńska, Zofia – s. 148
Lubczyński, Jerzy – s. 148

Ł
Łapiński, Jerzy – s. 150

M
Makowski, Michał – s. 92, 150
Malinowski, Jacek – s. 147
Malinowski, Jerzy – s. 85
Martuszewski, Aleksander – s. 92
Matoryn, Grzegorz – s. 152
Matuszewski, Adam – s. 149
Matuszewski, Aleksander – s. 149
Meinert, Jörg – s. 53, 91, 109-110, 144
Miatkowski, Wojciech – s. 49, 53, 91-92, 116-117, 151, 153
Michalak, Jacek – s. 152
Michałowski, Tomasz – s. 86, 91
Mielech, Joanna – s. 31, 35, 41, 49, 51, 53-54, 57, 59-60, 69, 73, 83, 93, 98, 105, 109, 125, 128
Mielech, Tomasz – s. 49, 53-54, 60-61, 69, 73, 85-86, 91-92, 98, 105, 109, 125, 128, 130-133, 144-146, 150, 153
Mierzecka, Janina – s. 32
Mierzwiński, Piotr – s. 32
Mikołajczyk, Małgorzata – s. 95, 149
Moniatowicz, Janusz – s. 53
Morcinek, Halina – s. 91, 152
Musil, Pavel – s. 91

N
Narkiewicz, Wacław – s. 147-148, 153
Neuman, Jan – s. 89
Niedermayr, Walter – s. 23-24
Niedźwiecki, Stanisław – s. 31
Nienartowicz, Karol – s. 153
Niewiadomski, Krzysztof – s. 91
Nowacki, Janusz – s. 85, 91, 98, 131, 134, 142-144, 146, 149, 153
Nowak, Krystyna – s. 150
Nowicki, Adam – s. 142

O
Obermajer, Petr – s. 91
Odo-Mostowski, Czesław – s. 92, 149
Odvářka, Stanislav – s. 91, 111-112, 151
Okołowicz, Stefan – s. 89
Olek, Jerzy – s. 35, 37-39, 49, 51-52, 54-56, 85, 87, 93, 131, 142
Olszewski, Tomasz – s. 32, 35-36, 142, 146, 153
Opaliński, Paweł – s. 92, 151

P
Panek, Barbara – s. 149-150
Pawłowski, Bogdan – s. 92

Pawłowski, Bogusław – s. 151
Pichlak, Kazimierz – s. 53, 150, 153
Piekarz, Marek – s. 149
Pierściński, Paweł – s. 35, 47-48, 51, 73, 93, 118, 131, 142, 146
Pilecki, Krzysztof – s. 76, 92, 142, 147-148
Piotrowska, Danuta – s. 148
Piotrowski, Tadeusz – s. 67, 92, 147, 153
Ploch, Andrzej – s. 91
Podsiadło, Zbigniew – s. 149
Puchalska-Szewielow, Hanna – s. 148
Puchała, Roman – s. 85
Pustelnik, Ewald – s. 147
Pyć, Artur – s. 75, 151

R
Rogalski, Artur – s. 149
Romer, Jan – s. 89
Romer, Witold – s. 89
Rowell, Galen – s. 23
Rutkiewicz, Wanda – s. 30, 37, 153

S
Saj, Andrzej – s. 142
Salgado, Sebastião – s. 37
Šanc, Zbynek – s. 91, 111, 152-153
Sawko, Jan – s. 147
Schabenbeck, Henryk – s. 89
Schärfnerová, Miroslava – s. 111, 152
Sella, Vittorio – s. 21-22, 24
Sikorski, Tomasz – s. 150
Sitnik, Dorota – s. 92, 151
Sobota, Adam – s. 31, 53, 73, 91-92, 142-146
Solik, Bartosz – s. 92, 151
Staniewski, Zbigniew – s. 35
Stawiński, Maciej – s. 149
Stieglitz, Alfred – s. 22
Strzoda, Krzysztof – s. 151-153
Studnicki, Teofil – s. 89
Sumiński, Tadeusz – s. 142
Swosiński, Rafał – s. 77, 79, 85, 91-92, 131, 145-146, 149-153
Szafirski, Ryszard – s. 147
Szopa, Rafał – s. 149
Szubert, Awit – s. 24-25, 29, 89, 127
Szyryk, Marek – s. 68, 70-71, 73, 76, 85-86, 91-92, 99, 135, 145, 149-150, 152

Ś
Ślusarek, Teresa Anna – s. 150
Śmieszko, Kazimierz – s. 75, 150

T
Tobis, Sławomir – s. 91, 149
Trawniczek, Jana – s. 91
Trylański, Zygmunt – s. 147
Trzeciakowski, Marek – s. 76, 92, 143, 148-149
Twardowska-Rogacewicz, Bogumiła – s. 91

W
Wasilewicz, Stanisław – s. 32
Watkins, Carleton – s. 19-20, 24
Weston, Edward – s. 83
Wieczorek, Antoni M. – s. 89
Wielomski, Mieczysław – s. 66, 92, 148
Wiklendt, Jerzy – s. 35, 142
Wilczak, Ryszard – s. 148
Wiśniewski, Mirosław – s. 31, 142
Witkiewicz, Stanisław – s. 89
Witkiewicz, Stanisław Ignacy – s. 89
Włodarczyk, Jan – s. 148
Wojciechowski, Krzysztof – s. 76, 148
Wojcieszak, Janusz – s. 151-152
Wołowski, Jacek – s. 148
Woś, Stanisław J. – s. 86, 91, 131, 143
Woźniakowski, Michał – s. 152
Wydmuch, Waldemar – s. 35, 147

Z
Zacharko-Łagowska, Stanisława – s. 120
Zalewski, Zbigniew – s. 149
Zaręba, Eta – s. 150
Zawadzki, Wojciech – s. 35, 38, 41, 49, 52-54, 57, 60, 66, 73, 76, 83, 87, 90-94, 98, 113-116, 126, 128-133, 142-144, 146-148, 153
Zdyb, Stanisław – s. 89
Židová, Lenka – s. 91
Zieliński, Zdzisław – s. 32, 35, 147
Zięba (Andrzejewska), Ewa – s. 76, 148-149
Zięba, Grzegorz – s. 148-149
Ziółkowski, Bernard – s. 148
Zych, Jan – s. 142, 147

Seznam literatury

Karkonosze : fotografia klasyczna 1945–2021 = Krkonoše : klasická fotografie 1945–2021, red. J. Mielech, překl. H. Jankowska, J. Rozbroj, Galeria BWA w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2021

Tomasz Gmerek : X Biennale Fotografii Górskiej, Regionalne Centrum Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1998

X Biennale Fotografii Górskiej, Regionalne Centrum Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1998

J. Bortkiewicz et al., *Karkonosze*, Wojewódzki Dom Kultury – Jelenia Góra / Galeria „Foto-Medium-Art." – Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 1984

Elementy krajobrazu, III Biennale Fotografii Górskiej, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1984

Karkonosze – postawy, red. W. Zawadzki, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1986

Karkonosze : Jan Korpal, návrh katalogu M. Liksztet, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1988

J. Nowacki, *Tatry : VIII Biennale Fotografii Górskiej – Jelenia Góra '94*, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1994

Karłów '93/94 : VIII Biennale Fotografii Górskiej – Jelenia Góra '94, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1994

Rudawy Janowickie : X Biennale Fotografii Górskiej, Regionalne Centrum Kultury, Jelenia Góra 1998

XII Biennale Fotografii Górskiej, Galeria Fotografii B&B, Bielsko-Biała 2002

XIV Biennale Fotografii Górskiej : Janina Hobgarska „Karkonosze – Miejsca", Galeria „Korytarz" / Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2006

Polsko-niemiecki Konkurs Fotografii Górskiej 2012 w Jeleniej Górze = Deutsch-Polnischer Bergfoto-Wettbewerb 2012 in Jelenia Góra, Jeleniogórskie Centrum Kultury / Steinhaus e.V. / Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2012

1 Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej, red. A. Grzelak, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1980

Biennale '82 : Biennale Fotografii Górskiej, red. R. Hryciów, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1982

Biennale '84 : Biennale Fotografii Górskiej, ed. R. Hryciów, N. Hobgarska, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1984

IV Biennale Fotografii Górskiej, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1986

V Biennale Fotografii Górskiej, návrh katalogu M. Liksztet, Wojewódzki Dom Kultury w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1988

VI Biennale Fotografii Górskiej, návrh katalogu W. Zawadzki, [Jelenia Góra] 1990

VII Biennale Fotografii Górskiej, návrh W. Zawadzki, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1992

Wystawa konkursowa : VIII Biennale Fotografii Górskiej – Jelenia Góra '94, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1994

IX Biennale Fotografii Górskiej : Karkonosze, Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1996

X Biennale Fotografii Górskiej : Wystawa Laureatów Ogólnopolskiego Konkursu Fotograficznego im. Jana Sunderlanda „Krajobraz Górski", Oficyna Wydawnicza RCK w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 1998

XI Biennale Fotografii Górskiej, Regionalne Centrum Kultury w Jeleniej Górze 2000, Jelenia Góra 2000

XII Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2002

3naste Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2004

XIV Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2006

XV Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2008

I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską : XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej, výběr fotografií, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010

Biennale Fotografii Górskiej 1980–2008 : Karkonosze, wybór, výběr fotografií, odborný dohled W. Zawadzki, E. Andrzejewska, Jeleniogórskie Centrum Kultury / wydawnictwo C2 Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 2008

Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše, odborné vedení E. Andrzejewska, W. Zawadzki, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012

XVIII Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury / Muzeum Karkonoskie w Jeleniej Górze, Jelenia Góra 2014

XIX Biennale Fotografii Górskiej = XIX. Bienále Horské Fotografie, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra / Trutnov 2016

Tomasz Mielech : Karkonosze, JCIiER „Książnica Karkonoska" Galeri@ w Tle, Jelenia Góra 2008

Wojciech Miatkowski : Trawy : Pejzaż metafizyczny, JCIiER „Książnica Karkonoska" Galeri@ w Tle, Jelenia Góra 2010

Jacek Jaśko : Karkonosze – Niepamięć, JCIiER „Książnica Karkonoska" Galeri@ w Tle, Jelenia Góra 2010

Sławoj Dubiel : Karkonosze, zprac. A. Gałkowska, JCIiER „Książnica Karkonoska" Galeri@ w Tle, Jelenia Góra 2010

XXI Biennale Fotografii Górskiej : Wystawa laureatów z lat 1980–2018, Związek Gmin Karkonoskich / Pałac-Bukowiec, Mysłakowice 2020

Fotografia w Karkonoszach, Karkonosze w fotografii = Fotografie v Krkonoších, Krkonoše ve fotografii, návrh graf. W. Miatkowski, překl. H Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2018

XXI Biennale Fotografii Górskiej : Fotografia w górach, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2020

XXII Biennale Fotografii Górskiej : Festiwal fotografii górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2022

XXIII Biennale Fotografii Górskiej, překl. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2024

Seznam internetových zdrojů

W Kielcach zaczyna się Międzynarodowy Festiwal Krajobrazu, dostupné z: https://dzieje.pl/kultura-i-sztuka/w-kielcach-zaczyna-sie-miedzynarodowy-festiwal-krajobrazu (dostupné dne: 07.04.2025)

Międzynarodowe Biennale Fotografii w Kielcach, dostupné z: https://wkielcach.info/aktualnosci/6-miedzynarodowe-biennale-fotografii-w-kielcach/, (dostupné dne: 07.04.2025)

Festiwal Fotografii Górskiej – LaMPA w Lądku Zdroju, dostupné z: https://www.festiwalgorski.pl/lampa/, (dostupné dne: 07.04.2025)

Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny im. Jana Sunderlanda w Nowym Targu, dostupné z: https://www.mck.nowytarg.pl/artykul/-281 (dostupné dne: 07.04.2025)

Jaroslav Beneš, dostupné z: https://www.pametnaroda.cz/en/benes-jaroslav-1946?_zn=aWQ9MTYyMjk0MTE5NjA3Mzg4Mjk1MHx0PTE3NDMwMjU3MDguMTE0fHRlPTE3NDMwMjU3MMDguMT0fGM9MUY5RTA3NDIzMEExQTQ2NTU1MzI4NEUxREI3Q0I5NzI%3D (dostupné dne: 13.03.2025)

Košťál Ctibor, dostupné z: https://www.wwg.cz/vystavy-cz-autoru/kostal-ctibor (dostupné dne: 13.03.2025)

W. Zawadzki, *Tekst katalogu z VI Biennale*, dostupné z: https://biennale-fotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html (dostupné dne: 21.03.2025)

Tomasz Mielech, dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/fotografie-po-1945.html (dostupné dne: 11.03.2025)

J. Mielech, *Andrzejewska Ewa*, dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/Content/34705/andrzejewska-jb.html (dostupné dne: 11.03.2025)

J. Olek, *J.O.*, dostupné z: https://www.fotomedium.pl/cv/biografia.html (dostupné dne: 10.03.2025)

K. Siatka, *O wrocławskiej i krakowskiej Galerii Foto-Medium-Art*, dostupné z: https://www.fotomedium.pl/foto_medium_art/fma.html (dostupné dne: 10.03.2025)

Program otwarcia wystaw w ramach projektu Międzynarodowe Biennale Fotografii Górskiej, dostupné z: https://biblioteka.jelenia-gora.pl/wp-content/uploads/2016/09/xix_biennale_fot_gorskiej.pdf, (dostupné dne: 03.04.2025)

Geneza utworzenia Jeleniogórskiego Towarzystwa Fotograficznego, dostupné z: https://jtf.com.pl/historia/ (dostupné dne: 01.03.2025)

Paweł Pierściński, dostupné z: https://pawelpierscinski.pl/pawel-pierscinski-archiwum/ (dostupné dne: 01.03.2025)

J. Mielech, *Zawadzki Wojciech*, dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/39109/edition/35476/content (dostupné dne: 11.03.2025)

Mirka Wiśniewskiego POLSKIE BIEGUNY. Himalaje i Antarktyda... w DSH, dostupné z: https://www.zpaf.pl/aktualnosci/polskie-bieguny-dsh-wystawa/ (dostupné dne: 23.02.2025)

M. Wiśniewski, dostupné z: https://pl.wikipedia.org/wiki/Mirosław_Wiśniewski (dostupné dne: 23.02.2025)

Spuścizna Jerzego Kukuczki na Polskiej Liście Krajowej Programu UNESCO „Pamięć Świata", dostupné z: https://wielkiczlowiek.pl/2024/06/20/spuscizna-jerzego-kukuczki-na-polskiej-liscie-krajowej-programu-unesco-pamiec-swiata/ (dostupné dne: 23.02.2025)

S. Zdziebłowski, *Zdjęcia z archiwum legendy polskiego himalaizmu – Jerzego Kukuczki. Unikatowa galeria*, dostupné z: https://www.national-geographic.pl/ludzie/zdjecia-z-archiwum-legendy-polskiego-himalaizmu-jerzego-kukuczki-unikatowa-galeria-240813021002/ (dostupné dne: 23.02.2025)

W. Rutkiewicz, cyt. za: https://taternik.org/aktualnosci/wanda-rutkiewicz-alpinistka-z-pasja-do-fotografii-niezwykla-wystawa-unikatowych-zdjec-jej-autorstwa-i-pamiatek-z-wypraw/ (dostupné dne: 23.02.2025)

Wystawa „Wanda Rutkiewicz. Fotografie", dostupné z: https://www.muzeumsportu.waw.pl/wystawy/archiwum/2017/546-wystawa-wanda-rutkiewicz-fotografie (dostupné dne: 23.02.2025)

Spojrzenie z góry – Archiwum Wandy Rutkiewicz, dostupné z: https://kwartalnikfotografia.pl/spojrzenie-z-gory-archiwum-wady-rutkiewicz/ (dostupné dne: 23.02.2025)

Szubert Awit, dostupné z: https://zbiory.mufo.krakow.pl/artist/szubert-awit/ (dostupné dne: 22.02.2025)

R. Kowalska, *Walery Eljasz Radzikowski. Prace z kolekcji Tatrzańskiego Parku Narodowego*, dostupné z: https://desa.pl/pl/aktualnosci/walery-

-eljasz-radzikowski-prace-z-kolekcji-tatrzanskiego-parku-narodowego/ (dostupné dne: 22.02.2025)

Bizański Stanisław, dostupné z: https://zbiory.mufo.krakow.pl/artist/bizanski-stanislaw/ (dostupné dne: 22.02.2025)

K. Wojnarowicz, *Mieczysław Karlowicz – geniusz czy profan fotografii?*, dostupné z: https://kwartalnikfotografia.pl/mieczyslaw-karlowicz-geniusz-czy-profan-fotografii-2/ (dostupné dne: 22.02.2025)

Walter Niedermayr, dostupné z: https://nordenhake.com/artists/walter-niedermayr#titleText (dostupné dne: 21.02.2025)

Alpine Landschaften, dostupné z: https://walterniedermayr.com/de/alpine-landschaften/ (dostupné dne: 21.02.2025)

W. Turnage, *Ansel Adams, Photographer – Bio*, dostupné z: https://articles.anseladams.com/ansel-adams-bio/ (dostęp na: 24.02.2025) a Ansel Adams, dostupné z: https://www.britannica.com/biography/Ansel-Adams-American-photographer (dostęp na: 21.02.2025)

Gallen Rowell, dostupné z: https://www.artsper.com/us/contemporary-artists/united-states/130256/galen-rowell (dostupné dne: 21.02.2025)

Galen Rowell, dostupné z: https://aboutphotography.blog/photographer/galen-rowell (dostupné dne: 21.02.2025)

William Henry Jackson, dostupné z: https://www.nps.gov/people/william-henry-jackson.htm (dostęp na: 20.02.2025)

William Henry Jackson, dostupné z: https://www.britannica.com/biography/William-Henry-Jackson (dostęp na: 20.02.2025)

J. Curran, *K2: The Story of the Savage Mountain*, dostupné z: https://www.bbc.com/news/articles/c8edg6n5xp3o (dostupné dne: 21.02.2025)

Vittorio Sella, dostupné z: https://www.fondazionesella.org/photo-funds/sella-vittorio-5/ (dostupné dne: 21.02.2025)

S. G. Tilak, *Frozen in time: Rare early images of the Himalayas from Italian pioneer*, dostupné z: https://www.bbc.com/news/articles/c8edg6n5xp3o (dostupné dne: 21.02.2025)

The Ascent of Mont Blanc, dostupné z: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/283137 (dostupné dne: 20.02.2025)

Carleton Watkins, dostupné z: https://www.carletonwatkins.org/about_watkins.php (dostupné dne: 20.02.2025)

T. Green, *Carleton Watkins: Making The West American*, cit. dle: Carleton E. Watkins, dostupné z: https://fraenkelgallery.com/artists/carleton-watkins (dostupné dne: 24.02.2025)

The Manirung Pass, dostupné z: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/286879 (dostupné dne: 20.02.2025).

Seznam zdrojů ilustrací

Fotografie na obálce: Paweł Opaliński, *Tatry – Slovensko*, cena za tatranskou tematiku, XVIII Bienále, rok neuveden. Zdroj: blog Bienále Horské Fotografie. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 1: Samuel Bourne, *Průsmyk Manirung*, 1860. Zdroj: The Metropolitan Museum of Art. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/286879

Obr. 2: Auguste-Rosalie Bisson, *Výstup na Mont Blanc*, 1861. Zdroj: The Metropolitan Museum of Art. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/283137

Obr. 3: Carleton E. Watkins, *Cathedral Rock, Pohled na řeku*, 1861. Zdroj: The Metropolitan Museum of Art. Dostupné z: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/286424

Obr. 4: William Henry Jackson, *Kráter Castle Geyser*, 1872. Zdroj: Yellowstone's Photo Collection. Dostupné z: https://www.nps.gov/features/yell/slidefile/history/jacksonphotos/Images/14832.jpg

Obr. 5: Vittorio Sella, *Broad Peak, pohled z ledovce Godwin-Austen*, 1935. Zdroj: Wikipedia Commons. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:33plancheXXXIII.JPG

Obr. 6: Ansel Adams, *Vodopády Yellowstone*, 1941. Zdroj: Wikipedia Commons. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ansel_Adams_-_National_Archives_79-AA-T03.jpg

Obr. 7: Awit Szubert, *Polana Strążyska*, 1882–1893. Zdroj: Muzeum Fotografii w Krakowie. Dostupné z: https://zbiory.mufo.krakow.pl/card/mhf-2028-ii/

Obr. 8: Walery Eljasz-Radzikowski, *Tok Rybieho potoka do Bílé vody*, 1893. Zdroj: Biblioteka Narodowa. Dostupné z: https://polona.pl/preview/29a62de2-7619-4a8f-bc7b-029f3534538f

Obr. 9: Stanisław Bizański, *Pohledy z Tater*, 1901. Zdroj: Biblioteka Narodowa. Dostupné z: https://polona.pl/item-view/64ff810b-5115-46fb-bdee--c9d1c5e1bd92?page=4

Obr. 10: Stanisław Bizański, *Siklawica ve Strążyskách*, 1901. Zdroj: Biblioteka Narodowa. Dostupné z: https://polona.pl/item-view/64ff810b--5115-46fb-bdee-c9d1c5e1bd92?page=12

Obr. 11: Mieczysław Karłowicz, *Pohled z doliny Rówienek směrem k Českým jezerům*, 1906. Zdroj: Kwartalnik Fotografia. Dostupné z: https://kwartalnikfotografia.pl/mieczyslaw-karlowicz-geniusz-czy-profan-fotografii-2/

Obr. 12: Jerzy Kukuczka, *Hřeben Makalu*, 1981. Zdroj: Wirtualne Muzeum Jerzego Kukuczki. Dostupné z: https://jerzykukuczka.com/pl/archi-

ve/60762/?category=all&taxonomies=audio,video,image,text,spatial&search_value=&recommended_value=0&order=best&n&k

Obr. 13: Wanda Rutkiewicz, *Gasherbrum IV z jižní strany*, rok neuveden. Zdroj: Radio RAM. Dostupné z: https://radioram.pl/articles/view/29579/Wanda-Rutkiewicz-Fotografie

Obr. 14: Emil Londzin, *Výjezd lanovkou na Szrenicu. V pozadí horská chata na vrcholu*, 1961. Zdroj: Polska-org.pl. Dostupné z: https://polska-org.pl/840535,foto.html?idEntity=547504

Obr. 15: Stefan Arczyński, *Z cyklu Stromy, Krkonoše, Pielgrzymy*, 1981. Zdroj: ZPAF. Dostupné z: https://zpaf.pl/aktualnosci/stara-galeria/test3/

Obr. 16: Tomasz Olszewski, *Z cyklu: Krkonoše – země větrů a mlh*, před rokem 1982. Zdroj: ZPAF. Dostupné z: https://www.zpaf.pl/aktualnosci/tomasz-olszewski-zmarl-26-04-2020/

Obr. 17: Jerzy Olek, *...trochu...*, 1989. Zdroj: Fotomedium.pl. Dostupné z: https://www.fotomedium.pl/galeria/1982_1990_fotografia_elementarna.html

Obr. 18: Jerzy Olek, *Krkonoše*, 1983. Zdroj: Fotomedium.pl. Dostupné z: https://www.fotomedium.pl/galeria/1982_1990_fotografia_elementarna.html

Obr. 19: Jerzy Olek, *Krkonoše*, 1983. Zdroj: blog Klasyczne Techniki Fotograficzne. Dostupné z: https://klasycznetechnikifotograficzne.blogspot.com/2021_11_29_archive.html

Obr. 20: Janina Hobgarska, *Nad Malým jezerem*, 2011. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/30921/edition/28781/content

Obr. 21: Ewa Andrzejewska, *Krkonoše*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografia Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/blog-page_5.html

Obr. 22: Wojciech Zawadzki, *Krkonoše*, 1984, Zdroj: blog Fotografia Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/wojciech-zawadzki.html

Obr. 23: Obálka katalogu *I Bienále Horské Fotografie*, 1980, Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycja-i-x.html

Obr. 24: Razítko I Bienále Horské Fotografie, 1980, Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycja-i-x.html

Obr. 25: Pravidla I Bienále Horské Fotografie, 1980, Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycja-i-x.html

Obr. 26: Paweł Pierściński, *Hradiště ve Stradowě*, 1967. Zdroj: Paweł Pierściński Archiwum. Dostupné z: https://pawelpierscinski.pl/obiekty/grodzisko-w-stradowie-2/?category=nastroje-krajobrazu#

Obr. 27: Paweł Pierściński, *Autoportrét na Klonówce*, 1984. Zdroj: Paweł Pierściński Archiwum. Dostupné z: https://pawelpierscinski.pl/pawel-pierscinski-archiwum/

Obr. 28: Roman Hryciów, *Krkonoše*, 1986. Zdroj: Muzeum Bolesławiec. Dostupné z: https://muzeum.boleslawiec.pl/roman-hryciow/

Obr. 29: Autor neuveden, *Jerzy Olek*, rok neuveden. Zdroj: Wydział Fotografii UAP. Dostupné z: https://fotografia.uap.edu.pl/jerzy-olek-1943-2022/

Obr. 30: Ewa Andrzejewska, *Wojtek*, rok neuveden. Zdroj: Słownik Biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/39109/edition/35476/content

Obr. 31: Autor neuveden, *Roman Hryciów*, rok neuveden. Zdroj: 25. Festiwal Górski im. Andrzeja Zawady w Lądku Zdroju. Dostupné z: https://festiwalgorski.stronazen.pl/wp-content/uploads/2019/09/Roman-Hryciow.jpg

Obr. 32: Ewa Andrzejewska, *Autoportrét*. Zdroj: Słownik Biograficzny Ziemi Jeleniogórskiej. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/38384/edition/34705/content

Obr. 33: Damian Mankiewicz, *Tomasz Mielech*, rok neuveden. Zdroj: ZPAF Wrocław. Dostupné z: https://zpaf.wroclaw.pl/portfolio/mielech-tomasz/

Obr. 34: Mieczysław Wielomski, *Z cyklu: Tatranské standardy „Na Kasprowém"*, Grand prix IV Bienále, před 1986. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycja-i-x.html

Obr. 35: Aleksander Maruszewski, *Cesta ke slunci*, Zvláštní cena za alpinistickou tematiku VI Bienále, před 1990. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html

Obr. 36: Tadeusz Piotrowski, *Wojtek*, I cena II Bienále, před 1982. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycja-i-x.html

Obr. 37: Janusz Chojnacki, *Zelená*, II cena XVI Bienále, před 2010. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 38: Marek Szyryk, *Samotnia, má láska*, III cena XIII Bienále, před 2004. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum.html

Obr. 39: Daniel Koszela, *Dvě věže*, rok neuveden. Zdroj: Daniel Koszela. Dostupné z: https://danielkoszela.eu/elementor-2719/

Obr. 40: Monika Cichoszewska, *Paralelní vesmír, tryptyk*, rok neuveden. Zdroj: Monika Cichoszewska. Dostupné z: https://monikacichoszewska.smugmug.com/Inner-landscapes

Obr. 41: Marek Szyryk, *Fotografie z mé cesty do Číny, než tam pojedu*, 2024. Zdroj: Szkoła Filmowa w Łodzi. Dostupné z: https://www.filmschool.lodz.pl/news/2992,za-poszerzanie-granic-fotografii.html

Obr. 42: Waldemar Grzelak, *Svinica*, I cena XVII Bienále, před 2012. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 43: Artur Pyć, *Tatry v zimě*, cena za tatranskou tematiku XVI Bienále. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/32049/edition/29319/content

Obr. 44: Rafał Swosiński, *Tatry*, cena Grand Prix VIII Bienále, před 1994. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html

Obr. 45: Rafał Swosiński, *Tatranská jezera*, I nagroda XVIII Bienále, před 2014, Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 46: Wojciech Zawadzki, *Krkonoše*, 1999. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/wojciech-zawadzki.html

Obr. 47: Ewa Andrzejewska, *Bez názvu*, rok neuveden. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/31632/edition/29044/content

Obr. 48: Andrzej Jerzy Lech, *Krkonoše*, 1985. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/blog-page_20.html

Obr. 49: Marek Liksztet, *Krkonoše, to bylo asi v únoru*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/marek-liksztet.html

Obr. 50: Bogdan Konopka, *Polsko 2.06.2011*. Zdroj: ZPAF. Dostupné z: https://www.zpaf.pl/aktualnosci/bogdan-konopka-notes-de-lumiere-paryz/

Obr. 51: Obrázek z 4. strany obálky, J. Bortkiewicz et al., *Karkonosze*, Wojewódzki Dom Kultury – Jelenia Góra / Galeria „Foto-Medium-Art." – Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 1984

Obr. 52: Obrázek z 1. strany obálky, *Biennale Fotografii Górskiej 1980–2008 : Karkonosze, wybór*, výběr fotografií, odborný dohled. W. Zawadzki, E. Andrzejewska, Jeleniogórskie Centrum Kultury / wydawnictwo C2 Wrocław, Jelenia Góra / Wrocław 2008

Obr. 53: Marek Liksztet *Ukradl jsem si konec léta*, 2016, *XIX Biennale Fotografii Górskiej = XIX. Bienále Horské Fotografie*, tłum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra / Trutnov 2016

Obr. 54: Małgorzata Mikołajczyk, *Šepot Regli*, I cena VI Bienále, před 1990. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-vi-x.html

Obr. 55: Czesław Chwiszczuk, *Pramen*, Grand Prix XIII Bienále, před 2004. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum.html

Obr. 56: Przemysław Kruk, *Kolosea*, II cena XX Bienále, před 2018. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/arciwum-xx-biennale.html

Obr. 57: Marcin Bawiec, *Pandemie v Dolomitech 1*, 2022. Zdroj: Magazyn góry. Dostupné z: https://magazyngory.pl/xxii-biennale-fotografii-gorskiej/

Obr. 58: Jaroslav Beneš, *Krkonoše*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/normal-0-21-false-false-false-pl-x-none.html

Obr. 59: Ctibor Košťál, *Bez názvu*, rok neuveden. Zdroj: Fotoklub Trutnov. Dostupné z: https://www.kdutrutnov.cz/clenove/9-clenove/3-ctibor-kostal

Obr. 60: Obrázek z 1. strany obálky *XVI Biennale Fotografii Górskiej*, 2010. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 61: Obrázek z 1. strany obálky *XVII Biennale Fotografii Górskiej*, 2012. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/archiwum-biennale-edycje-xvi-xviii.html

Obr. 62: Joerg „Jurek" Meinert, *Chata Samotnia, Krkonoše, Polsko*, rok neuveden. Zdroj: Wikipedia Commons. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/98/Samotnia_noca_01.jpg

Obr. 63: Stanislav Odvářka, *Szczeliniec 1*, rok neuveden. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl//dlibra/metadatasearch?action=AdvancedSearchAction&type=-3&val1=-Creator:%22Odvarka%2C+Stanislav.+Fotografie%22

Obr. 64: Stanislav Odvářka, *Szczeliniec 3*, rok neuveden. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl//dlibra/metadatasearch?action=AdvancedSearchAction&type=-3&val1=-Creator:%22Odvarka%2C+Stanislav.+Fotografie%22

Obr. 65: Obrázek z 1. strany obálky *Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tłum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012

Obr. 66: Jiří Havel, *Buky po vanici*, 1971. *Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tłum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012, s. 47.

Obr. 67: Jenda Šmíd, *Bez názvu*, 2018, *Fotografia w Karkonoszach, Karkonosze w fotografii = Fotografie v Krkonoších, Krkonoše ve fotografii,* proj.

graf. W. Miatkowski, tłum. H Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2018 s. 92.

Obr. 68: Autor neuveden, Plakát Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny im. Jana Sunderlanda „Krajobraz górski" w Nowym Targu, 2025. Zdroj: Aktualne konkursy. Dostupné z: https://aktualnekonkursy.pl/components/com_djclassifieds/images/item/21/21798_krajkrajo-gorski---konkurs-fotograficzny-2025_thb.png

Obr. 69: Autor neuveden, Plakát VI Międzynarodowe Biennale Fotografii Definicja Przestrzeni / Space Definition, 2024, Zdroj; kielce.eu. Dostupné z: https://kielce.eu/resource/image/1/5/16776/67531/0x0.jpg

Obr. 70: Maciej Hnatiuk, *Karłów*, 1993. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/iiif/image/29417-90246/full/734,/0/default.jpg

Obr. 71: Robert Kwiatkowski, *Krkonoše*, XII Biennale Fotografii Górskiej, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2002, s. 31.

Obr. 72: Eugeniusz Józefowicz, *Třikrát osamělý v chatě Samotnia část 2*, 2005. Zdroj: Jeleniogórska Biblioteka Cyfrowa. Dostupné z: https://jbc.jelenia-gora.pl/dlibra/publication/30996/edition/28863/content

Obr. 73: Tomasz Mielech, *Krkonoše*, 1998. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/fotografie-po-1945.html

Obr. 74: Obrázek z 4. strany obálky, *I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską : XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej*, výběr fotografií, odborný dohled. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010.

Obr. 75: Tomasz Mielech, *Mokrý kolodiový – portrétní studio*, 2010. *I Międzynarodowe Spotkania z Fotografią Górską : XVI Ogólnopolskie Biennale Fotografii Górskiej*, výběr fotografií, odborný dohled. E. Andrzejewska, W. Zawadzki, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2010, s. 57.

Obr. 76: Autor neuveden, *Labska bouda pohlednice*, rok neuveden, *Polsko-Czeskie Karkonosze = Polsko-české Krkonoše*, odborný dohled E. Andrzejewska, W. Zawadzki, tłum. H. Jankowska, Jeleniogórskie Centrum Kultury, Jelenia Góra 2012, s. 37.

Obr. 77: Tomasz Mielech, *Bez názvu*, 2022. Zdroj: blog Biennale Fotografii Górskiej. Dostupné z: https://biennalefotografiigorskiej.blogspot.com/p/atelier-pod-sniezka.html

Obr. 78: Janusz Nowacki, *Z cyklu: Moje dějiny Krkonoš*, 1996. Zdroj: Fotografie z Karkonoszy blog. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/janusz-nowacki.html

Obr. 79: Sławoj Dubiel, *Krkonoše*, rok neuveden. Zdroj: blog Fotografie z Karkonoszy. Dostupné z: https://fotografiakarkonoszy.blogspot.com/p/sawoj-dubiel.html

